

Μελέτη συγχρηματοδοτούμενη από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση

ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 4

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ Δ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

ΕΚΔΟΣΗ 1.0

Νοέμβριος 2007

ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Λ. Ριανκούρ 64, Αθήνα, 115 23

Τηλ. 210 6905000, Fax. 210 6981885

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
I. Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» ΚΑΙ Η ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ.....	3
I.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» ΠΟΥ ΣΤΟΧΕΥΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ	3
I.2. ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΖΩΝΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» 2007-2013.....	10
II. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ	13
II.1 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠΕΑΕΚ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ	13
II.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	16
II.3 ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ.....	17
III. ΣΧΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	22
III.1 ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ»	24
III.1.1. Τίτλος Παρέμβασης.....	24
III.1.2. Αποτίμηση Υπάρχουσας Κατάστασης.....	24
III.1.3. Ανάλυση Προτάσεων	26

III.1.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας	39
III.1.5. Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων.....	40
III.1.6. Εκτίμηση Κόστους.....	40
III.2 ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ «ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ»	43
III.2.1. Τίτλος Παρέμβασης.....	43
III.2.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ' ΚΠΣ	43
III.2.3. Ανάλυση Προτάσεων	44
III.2.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας	49
III.2.5. Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων.....	50
III.2.6. Εκτίμηση Κόστους.....	51
III.3. ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ».....	53
III.3.1. Τίτλος Παρέμβασης.....	53
III.3.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ' ΚΠΣ.....	53
III.3.3. Ανάλυση Προτάσεων	54
III.3.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας	64
III.3.5. Εκτίμηση Κόστους.....	64
III.4. ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΣΧΟΛΕΙΟ».....	66
III.4.1. Τίτλος Παρέμβασης.....	66
III.4.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ' ΚΠΣ	66
III.4.3. Ανάλυση Προτάσεων	67
III.4.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας	74
III.4.5. Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων.....	74
III.4.6. Εκτίμηση Κόστους.....	76
III.5 ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ»	78

III.5.1. Τίτλος Παρέμβασης.....	78
III.5.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ' ΚΠΣ	78
II.5.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας	83
III.6 ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΣΧΟΛΕΣ ΓΟΝΕΩΝ»	86
III.6.1. Τίτλος Παρέμβασης.....	86
III.6.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ' ΚΠΣ	86
III.6.3. Ανάλυση Προτάσεων	87
III.6.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας	90
III.6.5. Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων	91
III.6.6. Εκτίμηση Κόστους.....	92
III.7 ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ»	94
III.7.1. Τίτλος Παρέμβασης.....	94

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ Δ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν τεύχος αποτελεί το τέταρτο παραδοτέο της «Μελέτης για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής» που εντάσσεται στο Μέτρο 6.2. «Μελέτες ωρίμανσης και προετοιμασίας της Δ' προγραμματικής περιόδου» του Ε.Π. «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006 και συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ε.Ε στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ.

Το περιεχόμενο της μελέτης προδιαγράφεται αναλυτικά στην από 27/4/2007 Σύμβαση Ανάθεσης Έργου μεταξύ της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006 και της εταιρείας PLANET A.E.

Σύμφωνα με την ως άνω σύμβαση, στο πλαίσιο του παρόντος παραδοτέου εκπονείται σχέδιο παρεμβάσεων για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής στο πλαίσιο του της Δ' Προγραμματικής Περιόδου που αφορά στα έτη 2007 έως 2013. Οι προτάσεις αναφέρονται στις ακόλουθες συγκεκριμένες κατηγορίες παρεμβάσεων:

1. Του θεσμού της συμβουλευτικής και προσανατολισμού
2. Του θεσμού της ενισχυτικής διδασκαλίας
3. Της λειτουργίας τμημάτων ένταξης για μη ελληνόφωνους
4. Του ολοήμερου σχολείου
5. Της λειτουργίας των σχολών γονέων
6. Της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, στο πλαίσιο του παρόντος παραδοτέου, εξετάζονται τα ακόλουθα θέματα:

- ⇒ Αρχικά παρουσιάζεται συνοπτικά η δομή του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση και επισημαίνονται ιδιαίτερα οι Άξονες Προτεραιότητας και οι Ειδικόι Στόχοι που μπορούν να αξιοποιηθούν για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής. Επίσης εξετάζεται η χωρική κατανομή των παρεμβάσεων σε σχέση με τις ζώνες προτεραιότητας (που ορίστηκαν στο 2^ο Παραδοτέο) και τη διάκριση των περιφερειών στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (αμιγούς στόχου 1, phasing out, phasing in) Η προηγούμενη ανάλυση αποτελεί το περιεχόμενο της Ενότητας I του παρόντος παραδοτέου.
- ⇒ Στη συνέχεια, επισημαίνονται οι βασικές διαπιστώσεις από την εφαρμογή των παρεμβάσεων του ΕΠΕΑΕΚ 2000-2007 για τη σχολική διαρροή που αποτελούν τη βάση στην οποία θα στηριχθούν οι προτάσεις του μελετητή. Επίσης, παρουσιάζονται τα συνολικά συμπεράσματα και σχόλια για τις προτάσεις των παρεμβάσεων του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» για τη σχολική διαρροή. Τα παραπάνω αποτελούν το περιεχόμενο της Ενότητας II.
- ⇒ Τέλος αναλύεται το σχέδιο παρεμβάσεων για την Δ' Προγραμματική Περίοδο στην Ενότητα III.

I. Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» ΚΑΙ Η ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ

I.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» ΠΟΥ ΣΤΟΧΕΥΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» αποτελείται από 15 Άξονες Προτεραιότητας (εκ των οποίων οι 3 αφορούν στην Τεχνική Βοήθεια) οι οποίοι δομούνται σε 42 (εκ των οποίων 6 αφορούν στην Τεχνική Βοήθεια) Ειδικούς Στόχους. Το σύνολο του Προγράμματος χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Δεν περιλαμβάνονται πλέον πόροι ΕΤΠΑ που αντικαθίστανται με τη «ρήτρα ευελιξίας 10%» για κάθε Άξονα Προτεραιότητας.

Οι 15 Άξονες Προτεραιότητας δομούνται γύρω από 5 κεντρικούς στόχους με εφαρμογή της καθενός σε 3 κατηγορίες περιφερειών:

- Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1: Είναι οι εξής 8 Περιφέρειες: Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Θεσσαλία, Ήπειρος, Ιόνιοι Νήσοι, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη
- Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out): Είναι οι εξής 3 Περιφέρειες: Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική
- Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Phasing In): Είναι οι εξής 2 Περιφέρειες: Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο

Η δομή αυτή του Επιχειρησιακού Προγράμματος παρουσιάζεται στον παρακάτω Πίνακα Ι.1:

Πίνακας Ι.1: Δομή του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

	Περιφέρειες Αμιγούς Στόχος 1	Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης	Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου
Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης	Άξονας 1	Άξονας 2	Άξονας 3
Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας	Άξονας 4	Άξονας 5	Άξονας 6
Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων	Άξονας 7	Άξονας 8	Άξονας 9
Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας	Άξονας 10	Άξονας 11	Άξονας 12
Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	Άξονας 13	Άξονας 14	Άξονας 15

Στο Πίνακα Ι.2 που ακολουθεί δίνεται η δομή του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» όπως διαρθρώνεται σε Άξονες Προτεραιότητας (ΑΠ) και σε Ειδικούς Στόχους (ΕΣ). Στον ίδιο Πίνακα τονίζονται οι Ειδικοί Στόχοι του Προγράμματος που έχουν άμεση στόχο τη μείωση της Σχολικής Διαρροής (σκίαση πράσινου χρώματος) καθώς και οι Ειδικοί Στόχοι εκείνοι που, αν και δεν στοχεύουν άμεσα, έχουν έντονη επίπτωση στην σχολική διαρροή (σκίαση γαλάζιου χρώματος).

Πίνακας Ι.2: Συσχέτιση Δομής Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» με τον Στόχο Καταπολέμησης της Σχολικής Διαρροής

Άξονες Προτεραιότητας / Ειδικοί Στόχοι	Παρεμβάσεις
ΑΠ 1, 2, 3: Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης	
(1-2-3).1. Αναμόρφωση, εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος— ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού	Ενίσχυση της αποκέντρωσης της εκπαίδευσης με ανάπτυξη εφαρμογών διαχείρισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και εφαρμογών διαχείρισης πληροφορίας (Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα) για φορείς του ευρύτερου εκπαιδευτικού χώρου αλλά και διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων (διαχείριση μαθητικού πληθυσμού και εκπαιδευτικού προσωπικού).
(1-2-3).2. Αποτίμηση της προόδου στην εκπαίδευση μέσω της εφαρμογής συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας - αξιολόγησης των συντελεστών του εκπαιδευτικού συστήματος.	
(1-2-3).3. Επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.	
(1-2-3).4. Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ) .	Καταπολέμηση της σχολικής διαρροής μέσω της ενίσχυσης της προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, του ολοήμερου νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου καθώς και της ενισχυτικής διδασκαλίας στην πρώτη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο) Προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε ομάδες πληθυσμού με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.
(1-2-3).5. Ενίσχυση και βελτίωση της ποιότητας της επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έμφαση στην καινοτομία και στην χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών	Η καθιέρωση προγραμμάτων εισαγωγικής επιμόρφωσης ετήσιας διάρκειας, με έμφαση στο διδακτικό, παιδαγωγικό και ψυχοπαιδαγωγικό περιεχόμενο, που να οδηγεί σε πιστοποίηση εκπαιδευτικής επάρκειας ως προϋπόθεση για την άσκηση του εκπαιδευτικού έργου. Η υλοποίηση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης /επιμόρφωσης ενδεικτικά σε θέματα, πολιτισμού, αειφορίας, αγωγής και προαγωγής υγείας κλπ. με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων
ΑΠ 4, 5, 6: Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας	
(4-5-6).1. Επαναπροσδιορισμός του ρόλου της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και ενίσχυση του περιεχομένου της	
(4-5-6).2. Αναβάθμιση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης με στόχο τη βελτίωση της ελκυστικότητας και της αποτελεσματικότητας της	

Άξονες Προτεραιότητας / Ειδικοί Στόχοι	Παρεμβάσεις
(4-5-6).3. Αποτελεσματικότερη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας	Επанаσχεδιασμός και επέκταση του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π) στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητάς του. Ίδρυση διοικητικών μονάδων / δομών Σ.Ε.Π. στις περιφερειακές διευθύνσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με επιστημονική στελέχωση των υφιστάμενων και νέων δομών και τη δικτύωση τους για την αξιοποίηση σχετικών εφαρμογών. Καθιέρωση βιογραφικού δελτίου μαθητή και προώθηση της ατομικής συμβουλευτικής. Αναμόρφωση του προγράμματος μαθημάτων Σ.Ε.Π., ανάπτυξη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και προώθηση προγραμμάτων ακαδημαϊκής και επαγγελματικής αναβάθμισης των εκπαιδευτικών που παρέχουν υπηρεσίες Σ.Ε.Π με δυνατότητα απόκτησης μεταπτυχιακών τίτλων εξειδίκευσης
ΑΠ 7, 8, 9: Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων	
(7-8-9).1. Ενίσχυση του συστήματος και των υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης και της ίσης πρόσβασης σε αυτή -αύξηση της συμμετοχής μέσω παροχής ειδικών κινήτρων	<p>Η επέκταση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων</p> <p>Δράσεις δια βίου μάθησης για την υποστήριξη γονέων και της τοπικής κοινωνίας.</p>
(7-8-9).2. Ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	
ΑΠ 10, 11, 13: Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας	
(10-11-12).1. Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας μέσω προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και της προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό	
(10-11-12).2. Αναβάθμιση του επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών ώστε να συμβάλλουν στην παραγωγή και τη διάχυση νέα γνώσης με έμφαση στις θετικές επιστήμες και τις ΤΠΕ.	
ΑΠ 13, 14, 15: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	
(13-14-15).1. Η ενίσχυση της ποιότητας της διαχείρισης.	
(13-14-15).2. Δημοσιότητα και πληροφόρηση.	

Πηγή: Επίσημη Υποβολή του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», Ιούλιος 2007

Από το σύνολο των παρεμβάσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος μπορούμε να διακρίνουμε την ακόλουθη ομαδοποίηση:

⇒ **Παρεμβάσεις (ενέργειες) που στοχεύουν άμεσα στην καταπολέμηση της σχολικής διαρροής.**

Πρόκειται για τις παρεμβάσεις εκείνες που, από τον σχεδιασμό του Προγράμματος έχουν ρητό στόχο την αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής διαρροής. Οι παρεμβάσεις εκείνες εντάσσονται όλες στους Ειδικούς Στόχους 1.4, 2.4 και 3.4 των Αξόνων Προτεραιότητας 1, 2 και 3. Στον Πίνακα Ι.2 οι ΕΣ αυτοί τονίζονται με **πράσινο χρώμα**.

Οι παρεμβάσεις αυτές καθώς και ενδεχόμενες επιλέξιμες δράσεις με στόχο την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής συνοψίζονται στον Πίνακα Ι.3 που ακολουθεί:

Πίνακας Ι.3: Παρεμβάσεις του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» που στοχεύουν άμεσα στην καταπολέμηση της σχολικής διαρροής

Αξονες Προτεραιότητας / Ειδικό Στόχο	Παρεμβάσεις	Δράσεις για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής
ΑΠ 1, 2, 3: Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης		
(1-2-3).4. Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ) .	Καταπολέμηση της σχολικής διαρροής μέσω της ενίσχυσης της προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, του ολοήμερου νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου καθώς και της ενισχυτικής διδασκαλίας στην πρώτη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο)	Ολοήμερο Σχολείο Ενισχυτική Διδασκαλία Πρόσθετη Διδακτική Στήριξη
	Προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε ομάδες πληθυσμού με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.	Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλινοστούτων Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων Εκπαίδευση Μουλουλμανοπαίδων

⇒ **Παρεμβάσεις που εντάσσονται στο πλαίσιο άλλων Ειδικών Στόχων αλλά έχουν άμεση επίπτωση στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.**

Οι παρεμβάσεις αυτές, χωρίς να εντάσσονται στους Ειδικούς Στόχους (1-2-3).4 που έχει σαφή στόχο την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής, εντούτοις με βάση τη

βιβλιογραφία και τη μελέτη της διεθνούς εμπειρίας αξιοποιούνται ως εργαλεία μείωσης της διαρροής από την εκπαίδευση. Οι παρεμβάσεις αυτές εντάσσονται στους Άξονες Προτεραιότητας 1-2-3, 4-5-6 και 7-8-9. Στον Πίνακα 1.2 οι Ειδικοί Στόχοι αυτοί τονίζονται με **γαλάζιο** χρώμα.

Οι παρεμβάσεις αυτές καθώς και ενδεχόμενες επιλέξιμες δράσεις που υποστηρίζουν την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής συνοψίζονται στον Πίνακα 1.4 που ακολουθεί:

Πίνακας 1.4: Παρεμβάσεις του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» που εντάσσονται στο πλαίσιο άλλων στόχων αλλά έχουν άμεση επίπτωση στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.

Άξονες Προτεραιότητας / Ειδικοί Στόχοι	Παρεμβάσεις	Δράσεις για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής
ΑΠ 1, 2, 3: Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης		
(1-2-3).1. Αναμόρφωση, εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος– ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού	Ενίσχυση της αποκέντρωσης της εκπαίδευσης με ανάπτυξη εφαρμογών διαχείρισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και εφαρμογών διαχείρισης πληροφορίας (Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα) για φορείς του ευρύτερου εκπαιδευτικού χώρου αλλά και διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων (διαχείριση μαθητικού πληθυσμού και εκπαιδευτικού προσωπικού).	Ανάπτυξη Συστήματος Παρακολούθησης της Σχολικής Διαρροής
(1-2-3).5. Ενίσχυση και βελτίωση της ποιότητας της επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έμφαση στην καινοτομία και στην χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών	Η καθιέρωση προγραμμάτων εισαγωγικής επιμόρφωσης ετήσιας διάρκειας, με έμφαση στο διδακτικό, παιδαγωγικό και ψυχοπαιδαγωγικό περιεχόμενο, που να οδηγεί σε πιστοποίηση εκπαιδευτικής επάρκειας ως προϋπόθεση για την άσκηση του εκπαιδευτικού έργου.	Επιμόρφωση για την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση κινδύνου πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου
	Η υλοποίηση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης /επιμόρφωσης ενδεικτικά σε θέματα, πολιτισμού, αειφορίας, αγωγής και προαγωγής υγείας κλπ. με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων	

Άξονες Προτεραιότητας / Ειδικό Στόχο	Παρεμβάσεις	Δράσεις για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής
ΑΠ 4, 5, 6: Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας		
(4-5-6).3. Αποτελεσματικότερη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας	Επανασχεδιασμός και επέκταση του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π) στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητάς του. Ίδρυση διοικητικών μονάδων / δομών Σ.Ε.Π. στις περιφερειακές διευθύνσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με επιστημονική στελέχωση των υφιστάμενων και νέων δομών και τη δικτύωση τους για την αξιοποίηση σχετικών εφαρμογών. Καθιέρωση βιογραφικού δελτίου μαθητή και προώθηση της ατομικής συμβουλευτικής. Αναμόρφωση του προγράμματος μαθημάτων Σ.Ε.Π., ανάπτυξη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και προώθηση προγραμμάτων ακαδημαϊκής και επαγγελματικής αναβάθμισης των εκπαιδευτικών που παρέχουν υπηρεσίες Σ.Ε.Π με δυνατότητα απόκτησης μεταπτυχιακών τίτλων εξειδίκευσης	Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός Εξατομικευμένη Συμβουλευτική
ΑΠ 7, 8, 9: Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων		
(7-8-9).1. Ενίσχυση του συστήματος και των υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης και της ίσης πρόσβασης σε αυτή -αύξηση της συμμετοχής μέσω παροχής ειδικών κινήτρων	<p>Η επέκταση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων</p> <p>Δράσεις δια βίου μάθησης για την υποστήριξη γονέων και της τοπικής κοινωνίας.</p>	Σχολές Γονέων

Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» 2007-2013 αποτελεί (όπως άλλωστε και το ΕΠΕΑΕΚ II) το χρηματοδοτικό εργαλείο που προωθεί συνολικά την αναβάθμιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. Με την έννοια αυτή το σύνολο σχεδόν των ενεργειών του Προγράμματος μπορεί να θεωρηθεί ότι υποστηρίζει τον στόχο της καταπολέμησης της σχολικής διαρροής. Οι Ειδικό Στόχοι που επιλέχθηκαν στην προηγούμενη ανάλυση περιορίζονται όμως σε εκείνες με αμεσότερη συνάφεια με τη σχολική διαρροή.

Ι.2. ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΖΩΝΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» 2007-2013

Σε προηγούμενο παραδοτέο της παρούσας μελέτης (Παραδοτέο 2, Ενότητα II) ορίστηκε, με βάση τον δείκτη της σχολικής διαρροής (όπως προκύπτει από την έρευνα εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ), η προτεραιότητα της κάθε διοικητικής περιφέρειας σε σχέση με την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.

Συγκεκριμένα ορίστηκαν:

- οι 4 περιφέρειες υψηλής προτεραιότητας που υπερβαίνουν κατά πολύ (με συντελεστή άνω του 1,5) τον εθνικό δείκτη της σχολικής διαρροής
- οι 4 περιφέρειες μεσαίας προτεραιότητας που υπερβαίνουν (με συντελεστή μικρότερο του 1,5) τον εθνικό δείκτη της σχολικής διαρροής
- οι 5 περιφέρειες χαμηλής προτεραιότητας που έχουν δείκτη σχολικής διαρροής χαμηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο

Η γεωγραφική κάλυψη του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» είναι το σύνολο της χώρας και οι προβλεπόμενοι στόχοι δεν διαφέρουν. Εντούτοις ορίζονται 3 κατηγορίες περιφερειών (αμιγούς στόχου 1, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου όπως επεξηγήθηκε σε προηγούμενη Ενότητα) στις οποίες οι παρεμβάσεις «διαφέρουν ως προς την ένταση τους ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε επιλέξιμης κατηγορίας περιφερειών» (σελίδα 26 της επίσημης υποβολής του Επιχειρησιακού Προγράμματος).

Κατά συνέπεια είναι σημαντικό να εξεταστεί η ένταξη των περιφερειών σε στόχο του ΕΠ (στόχος 1 ή 2) αλλά και ανάλογα με την εκπαιδευτική προτεραιότητα (υψηλή, μεσαία, χαμηλή) που προκύπτει σε σχέση με τον στόχο καταπολέμησης της σχολικής διαρροής. Ο Πίνακας Ι.5 που ακολουθεί παρουσιάζει τον συσχετισμό αυτό.

Πίνακας 1.5: Κατανομή Περιφερειών ανάλογα με τον Στόχο Στήριξης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και την προτεραιότητα για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.

Περιφέρεια	Στόχος Στήριξης	Προτεραιότητα
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1	Υψηλή
Ιόνιοι Νήσοι	Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1	Υψηλή
Βόρειο Αιγαίο	Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1	Υψηλή
Θεσσαλία	Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1	Μεσαία
Κρήτη	Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1	Μεσαία
Δυτική Ελλάδα	Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1	Χαμηλή
Πελοπόννησος	Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1	Χαμηλή
Ήπειρος	Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1	Χαμηλή
Κεντρική Μακεδονία	Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out)	Μεσαία
Δυτική Μακεδονία	Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out)	Χαμηλή
Αττική	Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out)	Χαμηλή
Στερεά Ελλάδα	Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Phasing In)	Υψηλή
Νότιο Αιγαίο	Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Phasing In)	Μεσαία

Διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

- Τρεις (3) από τις τέσσερις (4) περιφέρειες υψηλής προτεραιότητας για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής είναι αμιγώς στόχου 1, γεγονός που διευκολύνει την χρηματοδότηση των σχετικών παρεμβάσεων. Η τέταρτη

περιφέρεια υψηλής προτεραιότητας, Η Στερεά Ελλάδα εντάσσεται στις περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου.

- Οι περιφέρειες μεσαίας προτεραιότητας εντάσσονται και στις τρεις κατηγορίες χρηματοδότησης: Η περιφέρειες Θεσσαλίας και Κρήτης είναι αμιγούς στόχου 1, η Κεντρική Μακεδονία είναι περιφέρεια Στατιστικής Σύγκλισης ενώ το Νότιο Αιγαίο είναι Περιφέρεια Σταδιακής Εισόδου.
- Ειδική περίπτωση αποτελεί η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Νομοί Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας) που, αν και εμφανίζουν χαμηλό δείκτη σχολικής διαρροής σύμφωνα με την έρευνα εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ, πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής ως προς τη σχολική διαρροή αφού έχουν τέτοια χαρακτηριστικά (μεγάλο ποσοστό πληθυσμού ρόμικης καταγωγής, υψηλά ποσοστά ανεργίας κλπ) που καθιστούν επιτακτική την ανάγκη εκτεταμένης παρέμβασης. Η ένταξη της περιφέρειας ως αμιγώς στόχου 1 διευκολύνει προς αυτή την κατεύθυνση.

Ως συμπέρασμα πρέπει να τονιστεί η αναγκαιότητα για ένταση της χρηματοδότησης σε όλες τις περιοχές υψηλής και μεσαίας προτεραιότητας (συμπεριλαμβάνοντας και τη Δυτική Ελλάδα, σύμφωνα με την ανωτέρω παρατήρηση) ασχέτως του στόχου στην οποία εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Πρέπει να ληφθεί ειδική πρόνοια για επαρκή χρηματοδότηση δράσεων καταπολέμησης της σχολικής διαρροής στη Στερεά Ελλάδα, στο Νότιο Αιγαίο και στην Κεντρική Μακεδονία που δεν είναι περιφέρειες αμιγώς στόχου 1.

II. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ

Στην Ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζονται συνοπτικά οι προτεινόμενες παρεμβάσεις, όπως αυτές προκύπτουν από την ανάλυση της επόμενης Ενότητας του παρόντος παραδοτέου (Ενότητα III).

Για τον σκοπό αυτό:

- Αρχικά παρουσιάζονται τα βασικά συμπεράσματα από την εφαρμογή παρεμβάσεων κατά την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο (Γ' ΚΠΣ), με έμφαση τις βασικές αδυναμίες και ελλείψεις. Σκοπός είναι να διαφανούν με σαφήνεια οι βασικές κατευθύνσεις που πρέπει να ακολουθηθούν κατά τον σχεδιασμό των παρεμβάσεων της 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα II.1).
- Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά οι παρεμβάσεις και επεξηγείται ο τρόπος που επιδιώκεται να καλυφθούν οι ελλείψεις της προηγούμενης Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα II.2).
- Τέλος δίνεται η συνοπτική και συνθετική παρουσίαση των απαιτούμενων πόρων για τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων (όπως προκύπτουν από την ανάλυση της επόμενης Ενότητας III) σε αντιστοιχία με τους Άξονες Προτεραιότητας και τους Ειδικούς Στόχους του υποβληθέντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση».

II.1 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠΕΑΕΚ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ

(α) Το ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006 μεταξύ των βασικών του στόχων είχε και την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής. Συγκεκριμένα ο σχεδιασμός του ΕΠΕΑΕΚ, που περιλαμβάνει το Μέτρο 1.2: «Καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής και ενίσχυση της μαθησιακής και κοινωνικής διάστασης του σχολείου» στον Άξονα Προτεραιότητας 1: «Πρώθηση της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης στην

αγορά εργασίας για όλους και ιδιαίτερα για όσους απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό», δείχνει τη συγκεκριμένη στόχευση που είχε το ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006 αναφορικά με την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.

Πέρα όμως από τις παρεμβάσεις που στόχευαν άμεσα στην καταπολέμηση της σχολικής διαρροής υπήρξαν και άλλες παρεμβάσεις (ενέργειες) που εντάχθηκαν στο πλαίσιο άλλων στόχων αλλά έχουν άμεση επίπτωση στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.

Έτσι, **στο επίπεδο του σχεδιασμού, τεκμηριώνεται η επαρκής αρχική στόχευση του ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006 στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής σύμφωνα με τους στόχους της Συνόδου της Λισσαβόνας.**

(β) Εντούτοις, η εσωτερική κατανομή των πόρων που διατέθηκαν σε παρεμβάσεις (είτε εντασσόταν άμεσα στον στόχο καταπολέμησης της σχολικής διαρροής είτε έχουν σημαντική συνάφεια με τον στόχο αυτό) παρουσιάζουν μεγάλη ανισομέρεια υπέρ κάποιων δράσεων και σε βάρος άλλων. Συγκεκριμένα το 80% των πόρων που διατέθηκαν για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής αφορούσαν 2 παρεμβάσεις (ολοήμερο σχολεία και πρόσθετη διδακτική στήριξη) ενώ παρουσιάζεται υποβάθμιση από πλευράς προϋπολογισμού των υπολοίπων παρεμβάσεων. **Είναι αναγκαίο ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των παρεμβάσεων να αφορά σε ολοκληρωμένη δέσμη δράσεων με συμπληρωματικότητα / συνάφεια και με ορθολογική κατανομή των επιμέρους προϋπολογισμών, έτσι ώστε να συντείνουν στον ενιαίο στόχο που είναι η αντιμετώπιση της πρόωρης διαρροής από το εκπαιδευτικό σύστημα.**

(γ) Στο ΕΠΕΑΕΚ II είχε συμπεριληφθεί σημαντικός αριθμός παρεμβάσεων που, σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία αλλά και τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, δυνητικά μπορούν να έχουν σημαντική θετική επίπτωση στην καταπολέμηση της σχολικής διαρροής. Τέτοιες παρεμβάσεις είναι ενδεικτικά το ολοήμερο σχολείο, οι σχολές γονέων, η συμβουλευτική και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Οι δράσεις όμως αυτές σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν με τρόπο που δεν λάμβανε υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες για περιορισμό της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Κατά συνέπεια απαιτείται **ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων αυτών κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο να έχει, εκτός των άλλων εκπαιδευτικών και κοινωνικών στόχων, και συγκεκριμένη στόχευση στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.** Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ II πραγματοποιήθηκαν μεγάλα και σημαντικά έργα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών εκ

των οποίων όμως ελάχιστα είχαν θεματολογία που θα παρείχε στους εκπαιδευτικούς γνώσεις για την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση φαινομένων που συνδέονται με τη σχολική διαρροή. Επίσης, το ολοήμερο σχολείο διεθνώς αναγνωρίζεται ως σημαντικό μέσο για την ενίσχυση των δεσμών των μαθητών με την εκπαίδευση και για την αντιμετώπιση τη σχολικής αποτυχίας (και εν συνεχεία της διαρροής). Ο τρόπος όμως εφαρμογής του θεσμού, παρά την αναμφίβολα θετική κοινωνική του επίπτωση, δεν απέφερε τα ανάλογα εκπαιδευτικά αποτελέσματα.

(δ) Σημαντική αδυναμία του σχεδιασμού και της εφαρμογής του ΕΠΕΑΕΚ είναι η **απουσία σημαντικών μέτρων και παρεμβάσεων που εφαρμόζονται διεθνώς με θετικές επιπτώσεις στη μείωση της σχολικής διαρροής**. Αναφέρονται ενδεικτικά η έλλειψη δράσεων:

- ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της εκπαιδευτικής κοινότητας (ιδιαίτερα των εκπαιδευτικών) σε σχέση με τους στόχους μείωσης της σχολικής διαρροής
- κινητοποίησης της ευρύτερης κοινωνίας και ιδιαίτερα των γονέων προς την κατεύθυνση υποστήριξης της καταπολέμησης της σχολικής διαρροής,
- συμβουλευτικής μέσα στις σχολικές μονάδες με στόχευση στην πρόληψη, την καταπολέμηση και την καταγραφή της σχολικής διαρροής.

(ε) Ο ορθολογικός σχεδιασμός και ανασχεδιασμός των παρεμβάσεων για τη σχολική διαρροή απαιτεί την ύπαρξη έγκυρων και έγκαιρων στοιχείων, όχι μόνο για τα ποσοστά τη σχολικής διαρροής αλλά και για τις αιτίες που την προκάλεσαν. **Η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης δομής και ενός συστήματος παρακολούθησης της σχολικής διαρροής** θα επέτρεπε την άμεση καταγραφή της και τον συνεχή, σε πραγματικό χρόνο, υπολογισμό των σχετικών δεικτών σε συνάρτηση με τις αιτίες αποχώρησης και **κρίνεται απολύτως αναγκαία για την υποστήριξη της προσπάθειας περαιτέρω αποκλιμάκωσης των δεικτών της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης**.

II.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Με βάση τις εντοπισμένες αδυναμίες κατά την εκτέλεση των παρεμβάσεων κατά την περίοδο 2000-2007 που παρουσιάστηκαν ανωτέρω, προτείνονται παρεμβάσεις προς τις ακόλουθες τρεις βασικές κατευθύνσεις :

(Α) Δημιουργία ολοκληρωμένου Συστήματος Παρακολούθησης αλλά και αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής στο επίπεδο της σχολικής μονάδας για το γυμνάσιο και το λύκειο (όπου παρουσιάζονται τα σημαντικότερα ποσοστά σχολικής διαρροής). Κρίνεται σκόπιμο η λειτουργία τους συστήματος να συνδυαστεί με την παροχή εξατομικευμένης συμβουλευτικής (που προβλέπεται ως δράση στο υποβληθέν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»). Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η πρόσληψη στις σχολικές μονάδες εξειδικευμένου προσωπικού που θα παρέχει εξατομικευμένη συμβουλευτική στους μαθητές αλλά ταυτόχρονα θα έχει στην αρμοδιότητα του και την διάγνωση και αντιμετώπιση φαινομένων διαρροής των μαθητών. Υποστηρικτικό εργαλείο στην προσπάθεια αυτή θα είναι το ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα για το οποίο θα έχει (ο υπεύθυνος της συμβουλευτικής) την ευθύνη τήρησης και ενημέρωσης. Το Πληροφοριακό σύστημα θα έχει τη δυνατότητα συγκέντρωσης και επεξεργασίας των δεδομένων από όλες τις σχολικές μονάδες και συνεπώς, σε πραγματικό χρόνο παρακολούθησης των δεικτών σχολικής διαρροής σε επίπεδο περιοχής, νομού, περιφέρειας καθώς και στο σύνολο της χώρας. Οι προτάσεις αυτές αναλύονται περισσότερο:

- στην Ενότητα III.1 (Σύστημα Παρακολούθησης και Αντιμετώπισης της Σχολικής Διαρροής)
- στην Ενότητα III.2 (Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός)

(Β) Σχεδιασμός και υλοποίηση των παρεμβάσεων του ΕΠΕΑΕΚ II με περισσότερο στοχευμένη δράση ως προς την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής. Η πρόταση αυτή αφορά στην επέκταση και τον ανασχεδιασμό παρεμβάσεων που ήδη υλοποιούνται με τρόπο που να προσεγγίζει καλύτερα και πιο αποτελεσματικά τις ειδικές απαιτήσεις για τη μείωση της σχολικής διαρροής. Οι προτάσεις αυτές αναλύονται περισσότερο:

- στην Ενότητα III.4 (Ολοήμερο Σχολείο)
- στην Ενότητα III.6 (Σχολές Γονέων)
- στην Ενότητα III.7 (Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών)

(Γ) Συνέχιση και επέκταση των επιτυχημένων και στοχευμένων (ως προς τη σχολική διαρροή) παρεμβάσεων της Γ' Προγραμματικής Περιόδου που είχαν σημαντική θετική επίπτωση στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής και ειδικά της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Περισσότερη ανάλυση για τις προτάσεις αυτές δίνονται:

- στην Ενότητα III.3 (Διαπολιτισμική Εκπαίδευση)

II.3 ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Στον Πίνακα II.1 που ακολουθεί συνοψίζονται οι απαιτούμενοι πόροι για τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων που προτείνονται για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής (αναλυτικότερη παρουσίαση των παρεμβάσεων αυτών καθώς και του προτεινόμενου προϋπολογισμού της παρέμβασης δίνεται στην επόμενη Ενότητα III). Συγκεκριμένα στον Πίνακα δίνονται τα ακόλουθα στοιχεία:

- ο κωδικός του Ειδικού Στόχου του Επιχειρησιακού Προγράμματος (στήλη 1)
- ο προτεινόμενος προϋπολογισμός ανά Ειδικό Στόχο για κάθε παρέμβαση όπως προκύπτει από την ανάλυση της Ενότητας II (στήλες 2 έως 8)
- το άθροισμα των προϋπολογισμών ανά Ειδικό Στόχο για όλες τις παρεμβάσεις (στήλη 9)
- ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του Ειδικού Στόχου με βάση τα προβλεπόμενα στο υποβληθέν στην ΕΕ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (στήλη 10)
- το ποσοστό του διαθέσιμου προϋπολογισμού του Ειδικού Στόχου που απορροφάται για τις παρεμβάσεις αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής (στήλη 11)

Από την εξέταση των στοιχείων του Πίνακα II.1 επισημαίνονται τα ακόλουθα δεδομένα:

Πίνακας II.1: Προτεινόμενοι Πόροι για τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων ανά Ειδικό Στόχο του Υποβληθέντος στην ΕΕ Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

Ειδικός Στόχος [1]	Σύστημα Παρακολούθησης [2]	Συμβουλευτική [3]	Διαπολιτισμική Εκπαίδευση [4]	Ολοήμερο Σχολείο [5]	Ενισχυτική Διδασκαλία [6]	Σχολές Γονέων [7]	Επιμόρφωση εκπαιδευτικών [8]	Σύνολο [9]	Χρηματοδότηση βάσει ΕΠ [10]	% Ειδικού Στόχου [11]
1.4			37,20	30,00	37,99			105,19	85,79	123%
1.5							9,73	9,73	104,45	9%
2.1	0,92							0,92	74,60	1%
2.4			24,10	38,99	56,62			119,71	110,15	109%
2.5							3,63	3,63	134,10	3%
3.4			1,70	6,66	8,52			16,88	7,48	226%
3.5							2,87	2,87	9,11	32%
4.3		98,60						98,60	132,24	75%
5.3		145,62						145,62	169,78	86%
6.3		16,28						16,28	11,53	141%
7.1						3,45		3,45	99,21	3%
8.1						3,38		3,38	127,38	3%
9.1						0,67		0,67	8,65	8%
Σύνολο	0,92	260,50	63,00	75,65	103,13	7,50	16,22	526,92	1.074,47	49%

Σημείωση: Τα στοιχεία της Στήλης «Χρηματοδότηση βάσει ΕΠ» είναι ενδεικτικά και προκύπτουν από την ανάλυση της σελίδας 118 του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

- Οι παρεμβάσεις που σχετίζονται με τη σχολική διαρροή εντάσσονται στο σύνολο σχεδόν των Αξόνων Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος (με εξαίρεση τους Άξονες Προτεραιότητας 9 έως 15 που αφορούν στην έρευνα / καινοτομία και στην τεχνική βοήθεια).
- οι συνολικοί πόροι που προτείνονται για τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων που σχετίζονται με τη σχολική διαρροή ανέρχονται σε 526,92 εκατομμύρια €. Το ποσό αυτό αποτελεί το 49% του προϋπολογισμού των ειδικών στόχων στους οποίους εντάσσονται και το 23,8% του συνόλου του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση».
- Οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν ως άμεσο στόχο την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής (Ειδικοί Στόχοι 1.4, 2.4 και 3.4), σύμφωνα με την ενδεικτική κατανομή του σχεδίου του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», διαθέτουν προϋπολογισμό 203,4 εκατομμυρίων €. Ο προτεινόμενος στην παρούσα μελέτη προϋπολογισμός των παρεμβάσεων ανέρχεται σε 241,8 εκατομμύρια € περίπου. Διαπιστώνεται συνεπώς μικρό έλλειμμα της τάξης των 38,4 εκατομμυρίων € (υπέρβαση 19%). Σημαντικότερη ποσοστιαία απόκλιση εντοπίζεται στον Ειδικό Στόχο 3.4 που αφορά στις Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Phasing In) λόγω των γενικά χαμηλών μεγεθών του προϋπολογισμού των Περιφερειών αυτών. Τα στοιχεία αυτά δίνονται στον Πίνακα II.2.
- Το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού αφορά στη συμβουλευτική σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Η συγκεκριμένη παρέμβαση αποτελεί ουσιαστική καινοτομία στο εκπαιδευτικό σύστημα που αναμένεται να έχει σημαντική θετική επίπτωση στην αποκλιμάκωση των δεικτών της σχολικής διαρροής. Συγκεκριμένα, για την παρέμβαση αυτή εκτιμάται κόστος της τάξης των 260,5 εκατομμυρίων €, ποσό που αποτελεί το 49,4% του συνόλου των παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής και το 11,8% του συνόλου του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Πίνακας II.2: Προτεινόμενη χρηματοδότηση των Ειδικών Στόχων 1.4, 2.4 και 3.4 που αφορούν άμεσα στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής

Αξονες Προτεραιότητας	Χρηματο-δότηση ΕΠ	Π/Υ παρεμβάσεων	% κάλυψης
1.4. Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ) στις 8 Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1	85,79	105,19	123%
2.4. Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ) στις 3 Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out)	110,15	119,71	109%
3.4. Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ) στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Phasing In)	7,48	16,88	226%
Σύνολο	203,43	241,78	119%

- Οι λοιπές δράσεις, αν και πολύ σημαντικές, καλύπτουν σχετικά μικρό ποσοστό (1%-9%) του προϋπολογισμού του Ειδικού Στόχου στον οποίο εντάσσονται.

Πρέπει να επισημανθεί ότι οι προτεινόμενες παρεμβάσεις δεν αποτελούν ένα άθροισμα αυτοτελών δράσεων αλλά ένα σύνθετο πλέγμα παρεμβάσεων με ισχυρές αλληλεξαρτήσεις, συνέργειες και συμπληρωματικότητες. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι κατά τον αναλυτικό σχεδιασμό και την υλοποίηση κάθε επιμέρους παρέμβασης πρέπει να συνεκτιμώνται και τα αποτελέσματα και των υπολοίπων δράσεων, ούτως ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα για την μείωση της πρόωρης αποχώρησης από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Ως ενδεικτικά παραδείγματα αναφέρονται τα ακόλουθα:

- Η παρακολούθηση σε πραγματικό χρόνο της εξέλιξης της σχολικής διαρροής με τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος πρέπει να αξιοποιηθεί για την ανατροφοδότηση των υπευθύνων για τον σχεδιασμό και την εκτέλεση των Πράξεων με πραγματικά στοιχεία της εξέλιξης των μεγεθών της σχολικής διαρροής σε επίπεδο σχολικής μονάδας, νομού και περιφέρειας. Έτσι, θα διευκολυνθεί η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και η λήψη των κατάλληλων διορθωτικών μέτρων.

- Η λειτουργία της ατομικής συμβουλευτικής σε επίπεδο της κάθε σχολικής μονάδας και η παράλληλη ενημέρωση του πληροφοριακού συστήματος μπορούν να τροφοδοτήσουν με σημαντικά στοιχεία τις Σχολές Γονέων ώστε να οργανώνουν περισσότερο αποτελεσματικά και σε στοχευμένο πληθυσμό τις δράσεις τους.
- Ο σχεδιασμός και η θεματολογία των πράξεων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα που σχετίζονται με την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής πρέπει να λάβει υπόψη τις επιμορφώσεις που διενεργούνται στα πλαίσια άλλων παρεμβάσεων (διαπολιτισμική εκπαίδευση, ολόημερο σχολείο κλπ) ούτως ώστε να αποφεύγονται επαναλήψεις θεματολογίας αλλά και να εξασφαλίζεται η απαραίτητη συμπληρωματικότητα.
- Η συνέργεια των προγραμμάτων της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και των Σχολών Γονέων αξιοποιήθηκε και κατά την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο (Γ' ΚΠΣ) με τα προγράμματα εκπαίδευσης και συμβουλευτικής υποστήριξης των οικογενειών των τσιγγάνων, μουσουλμάνων, παλιννοστούντων και αλλοδαπών.

III. ΣΧΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφονται οι προτάσεις για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο παρεμβάσεων που στοχεύει στην καταπολέμηση της σχολικής διαρροής στο πλαίσιο της Δ' Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013.

Οι προτάσεις βασίζονται στην αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης και των επιπτώσεων στη σχολική διαρροή από την εφαρμογή σχετικών δράσεων του ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006 η οποία αποτυπώθηκε στο τρίτο παραδοτέο της «Μελέτης για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής».

Το σχέδιο παρεμβάσεων του παρόντος κεφαλαίου δομείται στα «Δελτία Προτάσεων Παρεμβάσεων» που ακολουθούν, και αφορούν στις εξής προτεινόμενες παρεμβάσεις:

1. Σύστημα Παρακολούθησης και Αντιμετώπισης της Σχολικής Διαρροής
2. Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός
3. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
4. Ολοήμερο Σχολείο
5. Ενισχυτική Διδασκαλία
6. Σχολές Γονέων
7. Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Στο Δελτίο Προτάσεων κάθε παρέμβασης αποτυπώνονται συνοπτικά τα βασικά χαρακτηριστικά των παρεμβάσεων και οι κύριες κατευθύνσεις στις οποίες θα πρέπει να στοχεύσουν για την αξιοποίηση και την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητάς τους, ενώ γίνεται και μία αρχική εκτίμηση του κόστους για την υλοποίηση της κάθε μίας από αυτές υπό ορισμένες παραδοχές. Συγκεκριμένα, τα Δελτία Προτάσεων περιλαμβάνουν:

- την αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης και των σχετικών δράσεων του ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006, όπου για κάθε παρέμβαση περιγράφονται τα βασικά συμπεράσματα που οδηγούν στην εκτίμηση της αναγκαιότητας της συγκεκριμένης παρέμβασης,
- την αναλυτική περιγραφή της πρότασης όπου καταγράφονται όλες οι συνιστώσες της κάθε παρέμβασης και γίνεται μια πρώτη ανάλυση σε συγκεκριμένες δράσεις και στα χαρακτηριστικά τους,

- αναφορά στον Στρατηγικό Στόχο, τους Άξονες Προτεραιότητας και τους Ειδικούς Στόχους του Ε.Π. «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» στους οποίους εντάσσεται η κάθε παρέμβαση σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της και την χωρική έκταση της εφαρμογής της,
- μία πρώτη εκτίμηση των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων κάθε παρέμβασης,
- μία πρώτη εκτίμηση του κόστους κάθε παρέμβασης με βάση τους εκτιμώμενους δείκτες εκροών. Το κόστος κάθε παρέμβασης κατανέμεται επίσης ανά ομάδα περιφερειών κάθε Στόχου του Ε.Π. «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» (Περιοχές Αμιγούς Στόχου 1, Περιοχές Στατιστικής Σύγκλισης και Περιοχές Σταδιακής Εισόδου), ενώ τέλος υπολογίζεται το κόστος κάθε παρέμβασης ανά επωφελούμενο μαθητή.

Σημειώνεται ότι η ακριβής κοστολόγηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων απαιτεί ειδικές μελέτες που θα πρέπει να εκπονηθούν για κάθε παρέμβαση, στα πλαίσια των οποίων θα καθοριστούν ακριβέστερα τόσο οι ποσοτικοί όσο και οι ποιοτικοί στόχοι τους.

III.1 ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ»

III.1.1. Τίτλος Παρέμβασης

«Σύστημα Παρακολούθησης και Αντιμετώπισης της Σχολικής Διαρροής»

III.1.2. Αποτίμηση Υπάρχουσας Κατάστασης

Στο παρόν Δελτίο Προτάσεων, προτείνεται η δημιουργία ενός συστήματος για την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής, με στόχο την οργάνωση της καταγραφής και μελέτης του φαινομένου καθώς και τη διευκόλυνση στο σχεδιασμό των απαραίτητων μέτρων για την καταπολέμησή του, τόσο σε κεντρικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Το σύστημα αυτό είναι συμπληρωματικό ως προς το σύνολο των υπόλοιπων παρεμβάσεων που προτείνονται στις επόμενες παραγράφους της παρούσας μελέτης.

Η παρέμβαση αυτή αποτελεί καινοτομία για το ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα και έτσι δεν είχε συμπεριληφθεί στο σχεδιασμό των δράσεων των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων.

Σύμφωνα με τα μέχρι τώρα στοιχεία της παρούσας μελέτης, η σχολική διαρροή αποτελεί ένα βασικό κοινωνικό πρόβλημα, για την συστηματική παρακολούθηση και αντιμετώπιση του οποίου δεν έχουν ληφθεί συγκεκριμένα μέτρα ούτε έχουν αναπτυχθεί δομές στο υπάρχον σχολικό σύστημα.

Ειδικότερα, κατά το σχεδιασμό των παρεμβάσεων που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής στη νέα προγραμματική περίοδο, διαπιστώθηκαν οι εξής βασικές αδυναμίες του υπάρχοντος συστήματος:

- η έλλειψη αξιόπιστων και διεξοδικών στατιστικών στοιχείων σε επίπεδο σχολικής μονάδας
- η ανυπαρξία συγκεντρωτικών δεδομένων που να αποτυπώνουν συνολικά και ολοκληρωμένα, ποιοτικά και ποσοτικά, τις αιτίες για τις οποίες διαρρέουν μαθητές από το εκπαιδευτικό σύστημα
- η αδυναμία άμεσου εντοπισμού περιπτώσεων μαθητών που αρχικά έχουν την τάση και στη συνέχεια εκδηλώνουν φυγή από το εκπαιδευτικό σύστημα

- η δυσκολία εντοπισμού της επικινδυνότητας της διαρροής μεμονωμένων μαθητών δεδομένου ότι οι βασικοί παράγοντες που οδηγούν σε σχολική διαρροή πολλές φορές αφορούν σε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα και κατά συνέπεια δεν τηρούνται αναλυτικά στοιχεία (π.χ. οικογενειακή κατάσταση, οικονομική κατάσταση, μορφωτικό επίπεδο γονέων, προέλευση από ειδική κοινωνική ομάδα κλπ.)
- η απουσία εξατομικευμένης αντιμετώπισης των προαναφερθέντων περιπτώσεων.

Σημαντικές αδυναμίες παρουσιάζει επίσης τόσο ο κοινός ορισμός της σχολικής διαρροής που υιοθετήθηκε από τα ευρωπαϊκά κράτη-μέλη, όσο και η ακολουθούμενη ευρωπαϊκή μεθοδολογία για την ποσοτικοποίηση του φαινομένου. Όπως αναλύθηκε στα προηγούμενα παραδοτέα (1 και 2) της παρούσας μελέτης, η ακολουθούμενη μεθοδολογία διευκολύνει τη διαχρονική και διακρατική συγκρισιμότητα των μεγεθών της παρατηρούμενης σχολικής διαρροής, παρέχει όμως λίγα στοιχεία που μπορούν να αξιοποιηθούν για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση εκπαιδευτικών πολιτικών και μέτρων για την πρόληψη και την καταπολέμησή της. Οι σημαντικότερες από τις αδυναμίες αυτές είναι οι ακόλουθες:

- Δεν παρέχεται πληροφορία για τις αιτίες (εκπαιδευτικές, κοινωνικές, οικονομικές) που προκαλούν τη σχολική διαρροή.
- Ο συγκεκριμένος δείκτης καταμετρά τα άτομα της ηλικιακής ομάδας 18-24 ετών που διέρρευσαν από το εκπαιδευτικό σύστημα, με συνέπεια η οποιαδήποτε μεταβολή της σχολικής διαρροής να αποτυπώνεται με σημαντική χρονική υστέρηση.
- Στο δείκτη δεν συνυπολογίζονται τα άτομα εκείνα που, μολονότι διέρρευσαν από το σχολείο, παρακολουθούσαν κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης ένα μήνα πριν τη διεξαγωγή της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να «αλλοιώνεται» η εκπαιδευτική συνιστώσα του δείκτη αφού αυτός συναρτάται και από τα προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης του Υπουργείου Απασχόλησης
- Ο δείκτης υπολογίζεται στη βάση στατιστικού δείγματος του εργατικού δυναμικού, σε αντίθεση με άλλες μεθόδους (π.χ. μέθοδος κοόρτης) που εξετάζουν το σύνολο μιας μαθητικής γενιάς. Κατά συνέπεια, τα εξαγόμενα ποσοστά σχολικής διαρροής

υπόκεινται στον περιορισμό του στατιστικού λάθους, που εξαρτάται από τη μέθοδο δειγματοληψίας και την αξιοπιστία διενέργειας της έρευνας.

Για την αντιμετώπιση των αδυναμιών αυτών που διαπιστώθηκαν κατά την εκπόνηση της παρούσας μελέτης, **προτείνεται ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη και η λειτουργία ενός Συστήματος Παρακολούθησης και Αντιμετώπισης της Σχολικής Διαρροής, που θα συμβάλλει τόσο στην άμεση και ολοκληρωμένη καταγραφή του φαινομένου της σχολικής διαρροής, όσο και στο σχεδιασμό στοχευμένων και αποτελεσματικών μέτρων για την καταπολέμησή του.**

III.1.3. Ανάλυση Προτάσεων

Στόχοι της παρέμβασης

Οι βασικοί στόχοι στους οποίους αποσκοπεί το Σύστημα Παρακολούθησης και Αντιμετώπισης της Σχολικής Διαρροής (ΣΠΑΣΔ), προκειμένου να αποτελέσει ένα ουσιαστικό και δυναμικό εργαλείο που θα συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα του συνόλου των προτεινόμενων παρεμβάσεων για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, είναι οι ακόλουθοι:

- η αξιόπιστη και ολοκληρωμένη καταγραφή της έκτασης και των αιτίων του προβλήματος της σχολικής διαρροής μέσω της άμεσης εμπλοκής του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας,
- η διάθεση αξιόπιστων συγκεντρωτικών στοιχείων για την υποστήριξη του σχεδιασμού ολοκληρωμένων και στοχευμένων εκπαιδευτικών πολιτικών για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής σε επίπεδο νομών, περιφερειών, και χώρας,
- η δυνατότητα εξαγωγής στοιχείων για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των εκπαιδευτικών πολιτικών και τη λήψη διορθωτικών μέτρων ανά πάσα χρονική στιγμή,
- η εξατομικευμένη πρόληψη και άμεση αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής διαρροής ανάλογα με τις ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε μαθητή που είτε κινδυνεύει είτε έχει ήδη διαρρεύσει από την εκπαιδευτική διαδικασία,
- η υποστήριξη του θεσμού της ατομικής συμβουλευτικής και της τήρησης του ατομικού δελτίου μαθητή, που αποτελούν στόχους του Επιχειρησιακού

Προγράμματος «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» και περιγράφονται αναλυτικά στο αντίστοιχο «Δελτίο προτάσεων παρέμβασης Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού» της παρούσας μελέτης.

Περιγραφή του Συστήματος Παρακολούθησης και Αντιμετώπισης της Σχολικής Διαρροής

Η επίτευξη μιας ολοκληρωμένης αντιμετώπισης του φαινομένου της σχολικής διαρροής μέσω της δημιουργίας του ΣΠΑΣΔ απαιτεί την ανάπτυξη των ακόλουθων βασικών συνιστωσών του:

- **Δομή** (λειτουργίες και αρμόδια στελέχη) του Συστήματος παρακολούθησης της σχολικής διαρροής σε επίπεδο σχολικής μονάδας και σε κεντρικό επίπεδο.
- **Μεθοδολογίες και εργαλεία** εξειδικευμένα για την έγκαιρη διάγνωση μαθητών με αυξημένη πιθανότητα να διαρρεύσουν από την εκπαίδευση και την άμεση αντιμετώπισή της εφόσον εκδηλωθεί.
- **Πληροφοριακό Σύστημα** (ΠΣ) υποστήριξης του συνόλου των λειτουργιών του ΣΠΑΣΔ για την καταγραφή του φαινομένου και την εξαγωγή στατιστικών στοιχείων.

A. Δομή του Συστήματος

Οι βασικές λειτουργίες του Συστήματος που πραγματοποιούνται σε **επίπεδο σχολικής μονάδας** είναι οι ακόλουθες:

- Καταγραφή των απαιτούμενων στοιχείων σε εξατομικευμένο επίπεδο (για κάθε μαθητή χωριστά) για την έγκαιρη διάγνωση αυξημένης πιθανότητας διαρροής από το εκπαιδευτικό σύστημα.
- Τήρηση ολοκληρωμένου ιστορικού μαθητή σε σχέση με ειδικά εκπαιδευτικά και άλλα προβλήματα, σε συνάρτηση κυρίως με το θεσμό της Ατομικής Συμβουλευτικής.
- Υλοποίηση και καταγραφή προληπτικών εξατομικευμένων παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση του κινδύνου πρόωρης αποχώρησης από το εκπαιδευτικό σύστημα.
- Άμεσος εντοπισμός εκδηλωμένης πρόωρης αποχώρησης μαθητών από την εκπαίδευση.

- Υλοποίηση δράσεων για επαναφορά μαθητών που αποχωρούν πρόωρα από την εκπαίδευση και καταγραφή των αιτιών που συνδέονται με αυτή.
- Καταγραφή «οριστικής» διαρροής από την εκπαίδευση και των αιτιών που την προκάλεσαν.

Σε επίπεδο σχολικής μονάδας την ευθύνη για την εκτέλεση των παραπάνω λειτουργιών έχει ο Υπεύθυνος Ατομικής Συμβουλευτικής που προβλέπεται να δημιουργηθεί (Άξονες 4,5 και 6 – Ειδικός Στόχος 3, Δελτίο προτάσεων παρέμβασης Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού της παρούσας μελέτης).

Τη συνολική εποπτεία σε επίπεδο σχολικής μονάδας για την ορθή λειτουργία και εφαρμογή του συστήματος έχει ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας και ενδεχομένως ο αρμόδιος σχολικός σύμβουλος.

Οι βασικές λειτουργίες που πραγματοποιούνται σε **κεντρικό επίπεδο** (νομού, περιφέρειας και χώρας) σε τακτική βάση είναι οι ακόλουθες:

- Παραγωγή συνθετικών αναφορών για τη σχολική διαρροή
- Εντοπισμός βασικών αιτιών, και περιοχών, σχολικών μονάδων, και ομάδων υψηλού κινδύνου
- Συσχέτιση δεικτών σχολικής διαρροής με ειδικές κοινωνικές και εκπαιδευτικές συνθήκες
- Πρόταση και λήψη μέτρων, εφαρμογή διορθωτικών παρεμβάσεων.

Ως υπεύθυνοι για την εκτέλεση των παραπάνω λειτουργιών σε επίπεδο νομού και περιφέρειας μπορούν να αξιοποιηθούν στελέχη από τις προβλεπόμενες σύμφωνα με το Ε.Π. «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» διοικητικές μονάδες / δομές Σ.Ε.Π. που θα ιδρυθούν στις περιφερειακές διευθύνσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οι οποίες θα στελεχωθούν με επιστημονικό προσωπικό και θα δικτυωθούν για την αξιοποίηση σχετικών εφαρμογών. Επίσης, για τις ίδιες λειτουργίες μπορούν να αξιοποιηθούν οι ήδη υπάρχουσες διοικητικές δομές των Κέντρων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕΣΥΠ).

Τη συνολική εποπτεία για την ορθή λειτουργία και εφαρμογή του συστήματος σε επίπεδο Νομού έχουν οι Διευθυντές και οι Προϊστάμενοι Γραφείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και σε περιφερειακό επίπεδο οι Περιφερειακοί Διευθυντές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Τέλος, σε επίπεδο χώρας ως υπεύθυνοι για την εκτέλεση των παραπάνω λειτουργιών και τη συνολική εποπτεία του συστήματος θα οριστούν αρμόδια στελέχη της Διεύθυνσης Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και της Διεύθυνσης ΣΕΠΕΔ της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΥΠΕΠΘ (ΚΥ ΥΠΕΠΘ).

B. Μεθοδολογίες και εργαλεία

Για τις λειτουργίες του Συστήματος σε επίπεδο σχολικής μονάδας, θα αναπτυχθούν εξειδικευμένες μεθοδολογίες και εργαλεία για τον εντοπισμό, την καταγραφή και την άμεση και εξατομικευμένη, προληπτική και εκ των υστέρων, αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής διαρροής, τα οποία θα χρησιμοποιούν οι Υπεύθυνοι Ατομικής Συμβουλευτικής για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.

Οι Υπεύθυνοι Ατομικής Συμβουλευτικής θα επιμορφωθούν στη χρήση και αξιοποίηση των παραπάνω μεθοδολογιών και εργαλείων, όπως περιγράφεται και στο αντίστοιχο Δελτίο Προτάσεων της παρέμβασης Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού της παρούσας μελέτης.

Γ. Πληροφοριακό Σύστημα

Η δημιουργία του Πληροφοριακού Συστήματος (ΠΣ) είναι η συνιστώσα εκείνη του Συστήματος Παρακολούθησης και Αντιμετώπισης της Σχολικής Διαρροής που ολοκληρώνει και καθιστά δυνατή την ευρεία εφαρμογή και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της συνολικής παρέμβασης.

Η δημιουργία του Πληροφοριακού Συστήματος περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια, τα οποία αναπτύσσονται συνοπτικά στη συνέχεια:

- α) την εκπόνηση αναλυτικής μελέτης για τον ακριβή καθορισμό των **προδιαγραφών του συστήματος**,
- β) τη διαμόρφωση της **αρχιτεκτονικής** του συστήματος και τη δημιουργία των τοπικών δικτύων και της σύνδεσης του εξοπλισμού σε αυτά,
- γ) την **ανάπτυξη** του απαιτούμενου **λογισμικού**,
- δ) την **προμήθεια** του απαιτούμενου **εξοπλισμού** (κεντρικός εξοπλισμός, εξοπλισμός θέσεων εργασίας, τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός),

ε) την παροχή υπηρεσιών **εκπαίδευσης** των χρηστών και των διαχειριστών του συστήματος.

α) Γενικές προδιαγραφές του Πληροφοριακού Συστήματος

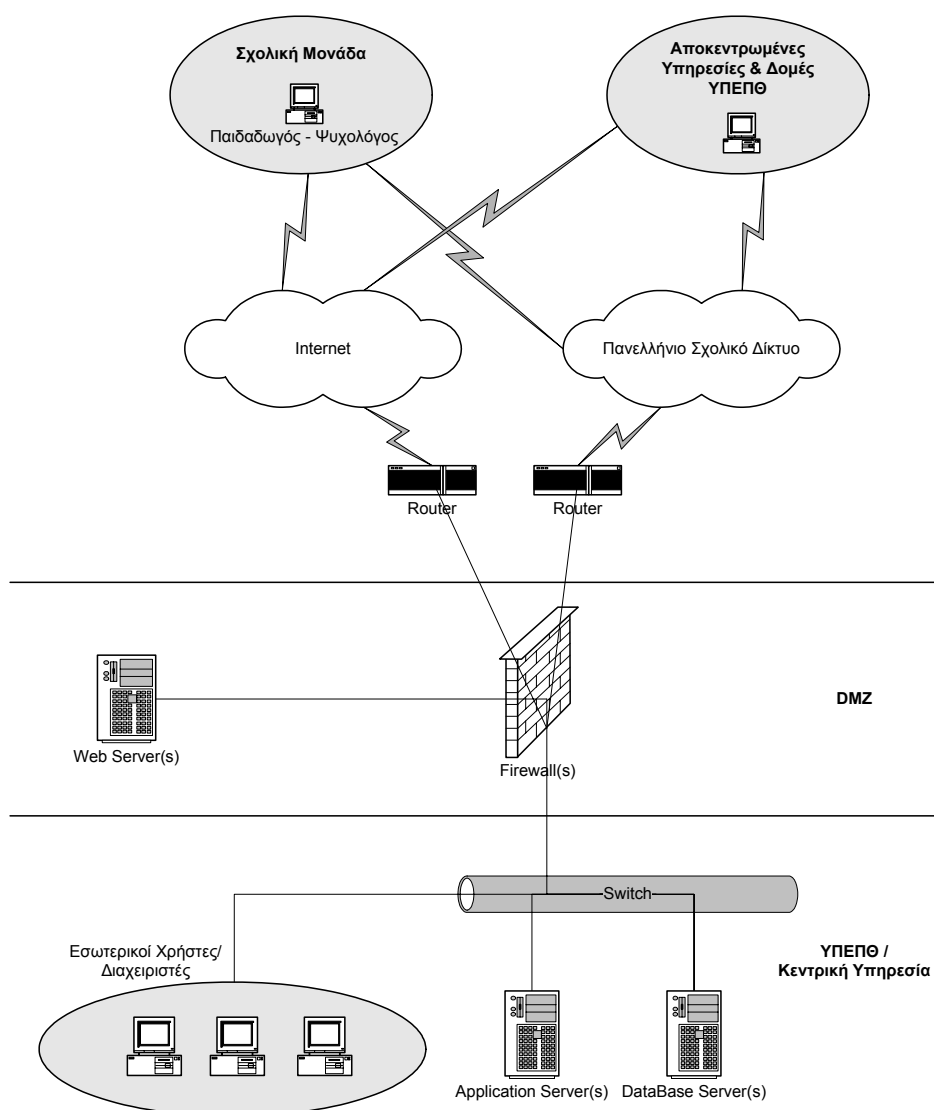
Η μελέτη που θα εκπονηθεί για τον ακριβή προσδιορισμό των χαρακτηριστικών του πληροφοριακού συστήματος, εκτός από την αναλυτική περιγραφή των προδιαγραφών του λογισμικού, του εξοπλισμού, της αρχιτεκτονικής και της εκπαίδευσης των χρηστών, θα πρέπει να καλύπτει κάποιες γενικές κατευθύνσεις, οι κυριότερες από τις οποίες είναι:

- η οργάνωση της ενημέρωσης του συστήματος σε επίπεδο σχολικής μονάδας ώστε να εξασφαλιστεί η άμεση και στο μέγιστο δυνατό βαθμό εξατομικευμένη αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής.
- η δυνατότητα καταγραφής πρωτογενών στοιχείων για τη σχολική διαρροή σε «πραγματικό χρόνο»,
- η αδιάλειπτη, συνεχής και συνεπής αξιοποίηση του συστήματος στο πλαίσιο της λειτουργίας της εκπαιδευτικής μονάδας
- η λειτουργία του όλου συστήματος από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό και η δυνατότητα αξιοποίησης των επιστημονικών μεθοδολογιών και εργαλείων για τη διάγνωση και την αντιμετώπιση του κινδύνου σχολικής διαρροής,
- η δυνατότητα αξιοποίησης συνεργιών με άλλες παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν κατά την Δ' Προγραμματική Περίοδο, όπως ενδεικτικά η Ατομική Συμβουλευτική και το Ατομικό Δελτίο Μαθητή,
- η διασύνδεσή του με άλλες διαδικασίες που σχετίζονται με την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής,
- η φιλικότητα του περιβάλλοντος του συστήματος ώστε να εξασφαλιστεί η αποδοχή του από τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας αλλά και από τους ίδιους του μαθητές.
- η δυνατότητα αξιοποίησης του συστήματος για την άμεση και σε πραγματικό χρόνο παραγωγή αναφορών τόσο σε επίπεδο σχολικής μονάδας όσο και στατιστικών αναφορών σε κεντρικό επίπεδο.

β) Αρχιτεκτονική του συστήματος

Το πληροφοριακό σύστημα παρακολούθησης της σχολικής διαρροής πρέπει να ακολουθεί αρχιτεκτονική τριών επιπέδων και να είναι προσβάσιμο από τους χρήστες μέσω web browser. Επίσης πρέπει να ακολουθεί αρθρωτή (modular) αρχιτεκτονική, ώστε να επιτρέπονται μελλοντικές επεκτάσεις και αναβαθμίσεις ή αλλαγές διακριτών τμημάτων λογισμικού. Μία ενδεικτική αρχιτεκτονική του πληροφοριακού συστήματος απεικονίζεται στο επόμενο σχήμα:

Ενδεικτική φυσική αρχιτεκτονική πληροφοριακού συστήματος

Η παραπάνω αρχιτεκτονική θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω κατά την αναλυτική μελέτη των προδιαγραφών του πληροφοριακού συστήματος παρακολούθησης της

σχολικής διαρροής. Βασικά σημεία που θα πρέπει να προσδιοριστούν με ακρίβεια είναι ο αριθμός των εξυπηρετητών του συστήματος σε κάθε επίπεδο (web, application, database), καθώς και ο αριθμός των λοιπών στοιχείων εξοπλισμού (routers, firewalls κλπ.). Επίσης, θα πρέπει να διερευνηθεί διεξοδικά ο τρόπος πρόσβασης των σχολικών μονάδων στο κεντρικό σύστημα που θα είναι εγκατεστημένο στο ΥΠΕΠΘ. Στο σχήμα της αρχιτεκτονικής παρουσιάζονται δύο πιθανές λύσεις (Internet και Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο), οι οποίες μπορούν να εξεταστούν ως εναλλακτικές ή συμπληρωματικές. Τέλος, εκτός από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο παραπάνω σχήμα, θα πρέπει να εξεταστεί η αναγκαιότητα προμήθειας στοιχείων εξοπλισμού όπως εξυπηρετητές αλληλογραφίας, εξυπηρετητές λήψης αντιγράφων ασφαλείας, συστήματα αποθήκευσης (π.χ. Storage Area Network) κλπ.

Εκτός της απευθείας πρόσβασης των Υπευθύνων Συμβουλευτικής των σχολικών μονάδων στο κεντρικό σύστημα παρακολούθησης της σχολικής διαρροής, το ΥΠΕΠΘ θα μπορούσε να διερευνήσει τη δυνατότητα τήρησης των στοιχείων σε κάθε σχολική μονάδα ξεχωριστά και την αποστολή μέρους αυτών στο κεντρικό σύστημα, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, με κάποια συγκεκριμένη διαδικασία. Το σενάριο αυτό έχει τα εξής πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα:

- Πλεονεκτήματα
 - Δεν απαιτείται συνεχής επικοινωνία των σχολικών μονάδων με το ΥΠΕΠΘ και, επομένως, ενδέχεται να μην απαιτείται η συνεχής σύνδεση των σταθμών εργασίας των Υπευθύνων Συμβουλευτικής με το Διαδίκτυο ή το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο.
- Μειονεκτήματα
 - Η ασφάλεια των στοιχείων του συστήματος μετατίθεται σε επίπεδο κεντρικής μονάδας, γεγονός που δεν προτείνεται.
 - Η ενημέρωση του κεντρικού συστήματος, ακόμα και αν υπάρχει σαφώς προσδιορισμένη διαδικασία, επαφίεται τελικά στον Υπεύθυνο Συμβουλευτικής κάθε σχολικής μονάδας, με αμφίβολα αποτελέσματα.

Σε κάθε περίπτωση, δεδομένου ότι τα στοιχεία που θα καταχωρούνται στο πληροφοριακό σύστημα παρακολούθησης της σχολικής διαρροής περιλαμβάνουν προσωπικά και ευαίσθητα δεδομένα των μαθητών (π.χ. οικογενειακή και οικονομική κατάσταση, στοιχεία καταγωγής και εθνικότητας), το ΥΠΕΠΘ πρέπει να μεριμνήσει

για την τήρηση των διατάξεων της νομοθεσίας περί προστασίας προσωπικών δεδομένων (Ν. 2472/1997 και τροποποιητικοί αυτού), καθώς και τη λήψη άδειας τήρησης σχετικού αρχείου από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Ενδεικτικά μέτρα ασφάλειας που θα πρέπει να εφαρμόσει το ΥπεΠΘ για το παρόν σύστημα είναι:

- Ασφάλεια κατά την πρόσβαση στο σύστημα:
 - Χρήση ισχυρών μεθόδων αυθεντικοποίησης (authentication) χρηστών: Οι μέθοδοι και οι μηχανισμοί που θα εφαρμοστούν πρέπει να περιλαμβάνουν κατ' ελάχιστον συνδυασμό ονόματος και συνθηματικού χρήστη (username/password). Προτείνεται να εξεταστεί και η δυνατότητα χρήσης ψηφιακών πιστοποιητικών.
 - Χρήση firewalls: Κανένας εξωτερικός χρήστης του συστήματος δεν πρέπει να έχει πρόσβαση σε αυτό, χωρίς την παρεμβολή firewall.
 - Χρήση κρυπτογράφησης: Εάν οι χρήστες διαθέτουν ψηφιακά πιστοποιητικά από κάποια υποδομή δημοσίου κλειδιού (π.χ. ΣΥΖΕΥΞΙΣ), θα είναι δυνατή η κρυπτογράφηση των δεδομένων κατά την αποστολή τους στο κεντρικό σύστημα.
 - Έλεγχος πρόσβασης: Οι χρήστες του συστήματος πρέπει να έχουν πρόσβαση μόνο στα δεδομένα και τις λειτουργίες που χρειάζονται για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Ενδεικτικά, οι Υπεύθυνοι Ατομικής Συμβουλευτικής θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα που αφορούν τη σχολική μονάδα στην οποία εργάζονται, καθώς και σε συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία. Αντίθετα, οι κεντρικές υπηρεσίες ή οι αποκεντρωμένες μονάδες του ΥπεΠΘ θα έχουν πρόσβαση μόνο σε συγκεντρωτικά στοιχεία και αναφορές του συστήματος που δεν θα περιλαμβάνουν προσωπικά ή ευαίσθητα δεδομένα των μαθητών.
- Ασφάλεια κατά την αποθήκευση των δεδομένων:
 - Κρυπτογράφηση: Τα δεδομένα προτείνεται να αποθηκεύονται στο σύστημα σε κρυπτογραφημένη μορφή.
 - Λήψη αντιγράφων ασφαλείας: Το ΥπεΠΘ πρέπει να λαμβάνει ανά τακτά χρονικά διαστήματα αντίγραφα ασφαλείας των δεδομένων που τηρούνται στο σύστημα.

Οι απαιτήσεις ασφάλειας του συστήματος και των δεδομένων που επεξεργάζεται και αποθηκεύει πρέπει να εξειδικευτούν κατά την αναλυτική μελέτη του έργου, στο πλαίσιο εκπόνησης ειδικής σύντομης μελέτης αποτίμησης επικινδυνότητας του πληροφοριακού συστήματος. Η μελέτη αυτή προτείνεται να περιλαμβάνει τα παρακάτω ενδεικτικά στάδια:

- Αποτίμηση επικινδυνότητας (Risk Assessment): εντοπισμός αδυναμιών (vulnerabilities), περιγραφή και εκτίμηση επιπτώσεων (impact), αποτίμηση επικινδυνότητας.
- Προσδιορισμός μέτρων ασφάλειας του πληροφοριακού συστήματος.

Η εκπόνηση της μελέτης αποτίμησης επικινδυνότητας πρέπει να λαμβάνει υπόψη:

- το κείμενο θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων,
- τις σύγχρονες εξελίξεις στις ΤΠΕ,
- τις βέλτιστες πρακτικές στο χώρο της Ασφάλειας στις ΤΠΕ
- τυχόν διεθνή de facto ή de jure σχετικά πρότυπα.

γ) Ανάπτυξη λογισμικού

Το λογισμικό του πληροφοριακού συστήματος παρακολούθησης της σχολικής διαρροής θα πρέπει να υποστηρίζει τις παρακάτω λειτουργίες:

- Καταγραφή και τήρηση γενικών στοιχείων των σχολικών μονάδων
- Καταγραφή και τήρηση κοινωνικοοικονομικών στοιχείων των μαθητών
- Καταγραφή και τήρηση στοιχείων από την εφαρμογή των μεθοδολογιών και εργαλείων για την διάγνωση και αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής ανά μαθητή
- Τήρηση πολλαπλών όψεων των στοιχείων, π.χ. ανά σχολική μονάδα, ανά μαθητή και ανά ειδική κατηγορία μαθητή
- Δυνατότητες αναζήτησης από κάθε Υπεύθυνο Συμβουλευτικής των στοιχείων που έχει εισάγει ο ίδιος ή αφορούν τη σχολική μονάδα στην οποία απασχολείται, με πολλαπλά κριτήρια αναζήτησης, π.χ. βάσει της ονομασίας ή του κωδικού της σχολικής μονάδας, του ονόματος του μαθητή, την ημερομηνία ή το χρονικό διάστημα καταχώρησης των στοιχείων κλπ.

- Δυνατότητα δημιουργίας αναφορών από τον Υπεύθυνο Συμβουλευτικής μόνο με τα στοιχεία που καταγράφονται στο πληροφοριακό σύστημα για τη συγκεκριμένη σχολική μονάδα, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης σε στοιχεία άλλων μονάδων.
- Δυνατότητα δημιουργίας αναφορών σε κεντρικό επίπεδο, από τα αρμόδια στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών του ΥΠΕΠΘ, τα οποία θα πρέπει να είναι σε θέση να εξάγουν στατιστικές αναφορές από το σύστημα για όλες τις σχολικές μονάδες της περιοχής ευθύνης τους (νομός, περιφέρεια, σύνολο χώρας). Οι κεντρικές υπηρεσίες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα εξαγωγής μόνο συγκεντρωτικών αναφορών και να μην έχουν πρόσβαση στα προσωπικά και ευαίσθητα δεδομένα των μαθητών.

Τα στοιχεία που θα καταγράφονται και θα τηρούνται στο πληροφοριακό σύστημα από τους Υπευθύνους Συμβουλευτικής σε επίπεδο σχολικής μονάδας, θα είναι οργανωμένα σε δύο επίπεδα:

α) σε επίπεδο **σχολική μονάδας**, και

β) σε επίπεδο **μαθητή**.

Η οργάνωση των συλλεγόμενων στοιχείων με τον ως άνω τρόπο επιτρέπει τη σύνδεση του προβλήματος της σχολικής διαρροής τόσο με τα ιδιαίτερα ατομικά χαρακτηριστικά του κάθε μαθητή, όσο και με την κάθε σχολική μονάδα, την κάθε περιφέρεια ή το εθνικό σύνολο εν γένει. Η σύνδεση του προβλήματος της σχολικής διαρροής με τα ιδιαίτερα ατομικά χαρακτηριστικά του κάθε μαθητή επιτρέπει στον Υπεύθυνο Συμβουλευτικής να λάβει τα κατάλληλα για την κάθε περίπτωση μέτρα προκειμένου να αποφευχθεί η διαρροή ή να επιστρέψει ο μαθητής στο σχολείο (εξατομικευμένη προσέγγιση). Αντίστοιχα, η σύνδεση του προβλήματος της σχολικής διαρροής με τα χαρακτηριστικά της κάθε σχολικής μονάδας, όταν αυτά αξιολογηθούν σε επίπεδο νομού, περιφέρειας ή/και εθνικό, επιτρέπουν στα αρμόδια στελέχη όλων των επιπέδων να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν πολιτικές που απαντούν καλύτερα στο υπό ανάλυση πρόβλημα.

Ειδικότερα, στο πρώτο επίπεδο θα απεικονίζονται βασικά στοιχεία για τη σχολική μονάδα, όπως π.χ. ο τύπος και το μέγεθος του σχολείου, η δραστηριοποίησή του σε επίπεδο τοπικών προγραμμάτων και προγραμμάτων του ΥΠΕΠΘ, ο βαθμός συμμετοχής των γονέων στους υλοποιούμενους από το ΥΠΕΠΘ θεσμούς (Σχολές Γονέων, κ.ά.).

Στο δεύτερο επίπεδο θα συγκεντρώνονται τα βασικά στοιχεία του κάθε μαθητή (δημογραφικά, οικονομική επιφάνεια οικογένειας, πολιτισμικά, σχολικές επιδόσεις μαθητή, ιατρικά, κοινωνικότητα μαθητή). Τα στοιχεία αυτά θα αποτελούν τα στοιχεία του Ατομικού Δελτίου Μαθητή που περιγράφεται στο Δελτίο προτάσεων της παρέμβασης Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού της παρούσας μελέτης.

Επιπλέον, στο δεύτερο επίπεδο πληροφοριών ανά μαθητή, προτείνεται η τήρηση μιας ακόμη βαθμίδας στοιχείων (πρόσθετα στοιχεία) τα οποία θα καταγράφουν το ιστορικό της επικοινωνίας του μαθητή με τον Υπεύθυνο Συμβουλευτικής, και τα οποία, σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα στοιχεία, θα αξιοποιούνται προκειμένου να διαγνωστεί εάν ο μαθητής κινδυνεύει να εγκαταλείψει το σχολείο.

Ενδεικτικά η δομή των πληροφοριών που πρέπει να υποστηρίζει το πληροφοριακό σύστημα σύμφωνα με τα παραπάνω, αποτυπώνεται στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί.

Δομή ενδεικτικών πεδίων Πληροφοριακού Συστήματος

Α επίπεδο

Γενικά Στοιχεία Σχολικής Μονάδας

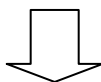
- Τύπος σχολείου / Π Ε Π
- Αριθμός Μαθητών (ανά τάξη / συνολικά)
- Αριθμός Καθηγητών
- Δραστηριότητες / προγράμματα του ΥΠΕΠΘ που συμμετέχει το σχολείο
- Σχέσεις – συμμετοχή σε δράσεις της τοπικής κοινότητας
- Ιδιαίτερα προβλήματα του σχολείου που έχουν αναφερθεί στο ΥΠΕΠΘ
- Αριθμός μαθητών που εγκατέλειψαν το σχολείο
- Σχέση Σχολείου και Γονέων με τις Σχολές Γονέων της αρμόδιας Νομαρχίας

Β επίπεδο

Ατομικό Δελτίο Μαθητή

Βασικά στοιχεία

- Προσωπικά στοιχεία (δημογραφικά)
- Τμήμα
- Ιατρικό ιστορικό
- Οικογενειακή κατάσταση
- Ιδιαίτερα μαθητικά χαρακτηριστικά (απαλλαγή από μαθήματα, άλλη μητρική γλώσσα, μεταγραφή από άλλο σχολείο)
- Αρχική εγγραφή στο σχολείο
- Σχολικές επιδόσεις ανά τρίμηνο
- Συμμετοχή σε δραστηριότητες εντός της σχολικής κοινότητας
- Συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες / προγράμματα (από Υπουργείο / από κοινότητα)

Πρόσθετα στοιχεία

(Συμπληρώνονται από τον Υπεύθυνο Συμβουλευτικής)

- Αριθμός Συναντήσεων (Ημερομηνίες)
- Θέματα συναντήσεων (παραπομπή από εκπαιδευτικό/ πρωτοβουλία μαθητή)
- Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά / Ανάγκες/ προβλήματα μαθητή
- Σχολικές επιδόσεις (μεταβολές πριν και μετά τις συναντήσεις)
- Συνοπτική έκθεση και προτάσεις Υπεύθυνου Συμβουλευτικής

δ) Προμήθεια εξοπλισμού

Ο απαραίτητος εξοπλισμός που θα υποστηρίζει το πληροφοριακό σύστημα ενδεικτικά θα περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:

- Κεντρικός εξοπλισμός
 - 1 εξυπηρετητή διαδικτύου
 - 1 εξυπηρετητή εφαρμογών
 - 1 εξυπηρετητή βάσεων δεδομένων
- Εξοπλισμός θέσεων εργασίας
 - 1 σταθμό εργασίας ανά σχολική μονάδα
- Τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός
 - Ενεργό εξοπλισμό για τη διασύνδεση των σταθμών εργασίας των Υπευθύνων Συμβουλευτικής με το σημείο πρόσβασης της σχολικής μονάδας στο Διαδίκτυο ή το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (όπου απαιτείται).

Ο Κεντρικός εξοπλισμός θα χρηματοδοτηθεί από το 10% του συνολικού προϋπολογισμού της παρέμβασης που διατίθεται για δαπάνες εξοπλισμού σύμφωνα με το Ε.Π. «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση», ενώ ο εξοπλισμός των θέσεων εργασίας και ο τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός θα χρηματοδοτηθούν από το αντίστοιχο 10% του προϋπολογισμού της παρέμβασης «Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός» (βλ. σχετικό Δελτίο Προτάσεων Παρέμβασης της παρούσας μελέτης).

Κατά την αναλυτική μελέτη του συστήματος, θα πρέπει να διερευνηθούν τα εξής σημεία, τα οποία έχουν άμεση επίπτωση στις ποσότητες και τις προδιαγραφές του υπό προμήθεια εξοπλισμού:

- **Διαθεσιμότητα του συστήματος:** εάν απαιτείται ιδιαίτερα υψηλή διαθεσιμότητα του συστήματος, θα πρέπει να εξεταστεί η πιθανότητα προμήθειας πλεοναζόντων εξυπηρετητών που θα συνδεθούν σε συστοιχίες (clusters).
- **Αξιοποίηση υφιστάμενου εξοπλισμού:** θα πρέπει να εξεταστεί εάν υπάρχει δυνατότητα αξιοποίησης υφιστάμενων εξυπηρετητών λήψης αντιγράφων ασφαλείας ή Storage area networks, καθώς και firewalls, routers κλπ. Διαφορετικά, το ΥΠΕΠΘ θα πρέπει να διερευνήσει τη σκοπιμότητα προμήθειάς τους στο πλαίσιο του συγκεκριμένου έργου.

- **Πρόσβαση του σταθμού εργασίας του Υπευθύνου Συμβουλευτικής στο Διαδίκτυο ή το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο:** βασική προϋπόθεση για τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος είναι η πρόσβαση στο Διαδίκτυο ή το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο. Εάν η θέση εργασίας του Υπευθύνου Συμβουλευτικής δεν έχει σχετική πρόσβαση, αυτή θα πρέπει να εξασφαλιστεί μέσω της ενσύρματης ή ασύρματης δικτύωσης του σταθμού εργασίας του Υπευθύνου Συμβουλευτικής. Η αναλυτική μελέτη του συστήματος πρέπει να περιλαμβάνει εκτιμήσεις σχετικά με τον αριθμό των σχολικών μονάδων στις οποίες θα πρέπει να εκτελεστούν σχετικές εργασίες δικτύωσης.

ε) Εκπαίδευση χρηστών και διαχειριστών

Για την ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία και αποτελεσματικότητα του πληροφοριακού συστήματος παρακολούθησης της σχολικής διαρροής θα πρέπει τέλος να διεξαχθεί η απαιτούμενη εκπαίδευση των χρηστών και των διαχειριστών του συστήματος, τόσο σε επίπεδο σχολικής μονάδας όσο και σε κεντρικό επίπεδο.

Σε επίπεδο σχολικής μονάδας την εκπαίδευση θα πρέπει να παρακολουθήσει ο Υπεύθυνος Ατομικής Συμβουλευτικής (χρήστης), καθώς και ένας Υπεύθυνος Πληροφορικής (διαχειριστής), ενώ σε κεντρικό επίπεδο θα πρέπει να εκπαιδευτούν οι αρμόδιοι χρήστες του συστήματος στα γραφεία και τις διευθύνσεις εκπαίδευσης των νομών και περιφερειών και της ΚΥ του ΥΠΕΠΘ, καθώς και οι αντίστοιχοι διαχειριστές σε κάθε πληροφοριακό κόμβο.

III.1.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας

Η παρέμβαση «Σύστημα Παρακολούθησης και Αντιμετώπισης της Σχολικής Διαρροής» εντάσσεται:

- στον **Στρατηγικό Στόχο 1** (ΣΣ1): «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης»
- στον **Άξονα Προτεραιότητας 2** (ΑΠ2): «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης» στις 3 περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out)
- στον **Ειδικό Στόχο 2.1** (ΕΣ2.1): «Αναμόρφωση, εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος– ενίσχυση της κινητικότητας του

μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού» στις 3 περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out).

Η παρέμβαση εντάσσεται στον δεύτερο Άξονα του Στρατηγικού Στόχου 1, αν και ωφελούμενοι είναι οι μαθητές του συνόλου της χώρας, γιατί το κύριο κόστος της που αφορά στον κεντρικό εξοπλισμό του πληροφοριακού συστήματος υπάγεται στην περιφέρεια Αττικής, ενώ το κόστος του εξοπλισμού των θέσεων εργασίας των Υπευθύνων Συμβουλευτικής, το οποίο αφορά και στους τρεις άξονες του ΣΣ1, καλύπτεται από τον προϋπολογισμό της παρέμβασης «Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός» (βλ. σχετικό Δελτίο Προτάσεων Παρέμβασης της παρούσας μελέτης).

III.1.5. Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων

Η παρέμβαση αφορά στο σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή ενός (1) συστήματος για την παρακολούθηση και αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.

Δεν υπάρχουν άλλοι ποσοτικοποιημένοι δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων της παρέμβασης.

III.1.6. Εκτίμηση Κόστους

6.α Ανάλυση Κόστους

Ο ενδεικτικός συνολικός προϋπολογισμός της παρέμβασης ανέρχεται σε 918.400 € και περιλαμβάνει, όπως περιγράφεται και κοστολογείται αναλυτικά στον επόμενο πίνακα, τις εξής παραμέτρους:

- τρεις εξυπηρετητές για τον κεντρικό εξοπλισμό, αξίας 35.000 € συνολικά,
- το λογισμικό του συστήματος, αξίας 40.000 €,
- υπηρεσίες μελέτης εφαρμογής, ανάπτυξης λογισμικού, εγκατάστασης εξοπλισμού, εκπαίδευσης χρηστών και διαχειριστών και διοίκησης του έργου της ανάπτυξης και εγκατάστασης του συστήματος, συνολικής αξίας 662.400 €,
- εκπόνηση της μελέτης των αναλυτικών προδιαγραφών του συστήματος, η οποία κοστολογείται ενδεικτικά στα 181.000 €.

Ανάλυση ενδεικτικού προϋπολογισμού παρέμβασης

	Μονάδα μέτρησης	Ποσότητα	Τιμή μονάδας	Συνολικό κόστος (€) χωρίς ΦΠΑ
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ				918.400
Κεντρικός εξοπλισμός				35.000
Web servers	τεμάχια	1	10.000	10.000
Application servers	τεμάχια	1	10.000	10.000
Database servers	τεμάχια	1	15.000	15.000
Λογισμικό συστήματος				40.000
Λογισμικό διαχείρισης βάσεων δεδομένων	# επεξεργαστών	2	20.000	40.000
Υπηρεσίες				662.400
Υπηρεσίες εκπόνησης μελέτης εφαρμογής	ανθρωπομήνες	8	7.000	56.000
Υπηρεσίες ανάπτυξης λογισμικού	ανθρωπομήνες	28	7.000	196.000
Υπηρεσίες παραμετροποίησης και εγκατάστασης κεντρικού εξοπλισμού	ανθρωπομήνες	3	4.000	12.000
Υπηρεσίες παραμετροποίησης και εγκατάστασης εξοπλισμού θέσεων εργασίας	ανθρωπομήνες	35	4.000	140.000
Υπηρεσίες εκπαίδευσης διαχειριστών	ώρες εκπαιδευτών	24	100	2.400
Υπηρεσίες εκπαίδευσης χρηστών	ώρες εκπαιδευτών	1.200	100	120.000
Υπηρεσίες διοίκησης έργου ανάπτυξης και εγκατάστασης συστήματος	ανθρωπομήνες	17	8.000	136.000
Μελέτη προδιαγραφών				181.000
Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης	ανθρωπομήνες	2	7.000	14.000
Ανάλυση λειτουργικών και τεχνικών προδιαγραφών συστήματος και εναλλακτικών σεναρίων υλοποίησης	ανθρωπομήνες	6	7.000	42.000
Μελέτη αποτίμησης επικινδυνότητας και καθορισμός μέτρων ασφάλειας	ανθρωπομήνες	3	8.000	24.000
Ανάλυση προϋπολογισμού και χρονοδιαγράμματος υλοποίησης του έργου	ανθρωπομήνες	1	7.000	7.000
Σύνταξη τευχών προκήρυξης	ανθρωπομήνες	8	7.000	56.000
Λοιπές εργασίες (ενδεικτικά: εμπειρογνωμοσύνες, υποστήριξη στην επικοινωνία με τρίτους, π.χ. Διαχειριστική αρχή)	ανθρωπομήνες	2	7.000	14.000
Υπηρεσίες διοίκησης έργου μελέτης προδιαγραφών	ανθρωπομήνες	3	8.000	24.000

Για τον υπολογισμό των απαιτούμενων ανθρωπομηνών για τις υπηρεσίες παραμετροποίησης και εγκατάστασης του εξοπλισμού των θέσεων εργασίας έχει εκτιμηθεί ότι θα ολοκληρώνεται η εγκατάσταση και η σύνδεση των υπολογιστών στο δίκτυο σε περίπου 4 σχολικές μονάδες ανά ημέρα, από το σύνολο 3.000 μονάδων.

Οι υπηρεσίες εκπαίδευσης των διαχειριστών του συστήματος περιλαμβάνουν 6 ώρες εκπαίδευσης για 4 ημέρες σε ένα τμήμα στο οποίο θα συμμετάσχουν ως εκπαιδευόμενοι όλοι οι αρμόδιοι διαχειριστές του συστήματος (1 τμήμα x 6 ώρες x 4 ημέρες = 24 ώρες εκπαιδευτών).

Οι υπηρεσίες εκπαίδευσης των εκτιμώμενων 3.000 χρηστών του συστήματος, θα γίνει σε τμήματα των 15 περίπου ατόμων ($3.000/15=200$ τμήματα) και κάθε τμήμα θα παρακολουθήσει 6 ώρες εκπαίδευσης στη χρήση του συστήματος (200 τμήματα x 6 ώρες = 1.200 ώρες εκπαιδευτών).

Σημειώνεται ότι στον ενδεικτικό προϋπολογισμό, όπως φαίνεται και από τον προηγούμενο πίνακα, δεν περιλαμβάνονται υπηρεσίες εγγύησης ή συντήρησης των προϊόντων του έργου (εφαρμογές, εξοπλισμός κλπ.). Εάν η Αναθέτουσα Αρχή επιθυμεί την παροχή σχετικών υπηρεσιών, το αντίστοιχο κόστος πρέπει να συνυπολογιστεί στον προϋπολογισμό του έργου.

6.β Κόστος ανά Στόχο

Πίνακας 2: Εκτίμηση κόστους ανά Στόχο

Περιοχές	Εκτίμηση Κόστους
Περιοχές Αμιγούς Στόχου 1	918.400 €
Περιοχές Στατιστικής Σύγκλισης	0 €
Περιοχές Σταδιακής Εισόδου	0 €
ΣΥΝΟΛΟ	918.400 €

6.γ Ενδεικτικό Κόστος ανά μαθητή

Το κόστος της παρέμβασης του συστήματος για την παρακολούθηση και αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής είναι ανεξάρτητο από το πλήθος των επωφελούμενων μαθητών και έτσι δεν υπολογίζεται το ενδεικτικό κόστος ανά μαθητή για την παρέμβαση αυτή.

III.2 ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ «ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ»

III.2.1. Τίτλος Παρέμβασης

Η παρέμβαση διατηρεί τον τίτλο: «Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός μαθητών».

III.2.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ' ΚΠΣ

Σε παραδοτέο τρία (3) της παρούσας μελέτης αξιολογήθηκε ο τρόπος με τον οποίο οργανώθηκαν και εφαρμόστηκαν από το πρόγραμμα του ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006 οι παρεμβάσεις Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Και σε αυτή την περίπτωση μία πρώτη γενική παρατήρηση αποτελεί το γεγονός της μη στοχοποιημένης παρέμβασης προς την κατεύθυνση αυτή ως προς την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής. Τόσο οι δράσεις Συμβουλευτικής όσο και εκείνες του Επαγγελματικού Προσανατολισμού αναλώθηκαν κυρίως στον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές θα λάμβαναν αποφάσεις και βοήθεια ως προς την επιλογή επαγγελματικής σταδιοδρομίας, παραβλέποντας όμως ότι για να γίνει αυτό, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Στις μέχρι τώρα παρεμβάσεις η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός αντιμετωπίστηκαν ως ταυτόσημοι σχεδόν στόχοι, με αποτέλεσμα την μονοδιάστατη ανάπτυξη τους, με κεντρικό άξονα την επιλογή επαγγελματικής και εργασιακής σταδιοδρομίας. Θα πρέπει να αναγνωριστεί φυσικά το γεγονός ότι έχει σχεδιαστεί και δημιουργηθεί ένας μεγάλος αριθμός δομών, εργαλείων και μεθοδολογιών επαγγελματικού προσανατολισμού, χωρίς όμως να υπάρχει η πρόβλεψη ή η δυνατότητα για χρήση αυτών προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης του προβλήματος της σχολικής διαρροής.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι η συμβολή των παρεμβάσεων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού υπήρξε μέχρι σήμερα περιορισμένη, και συνδέεται με την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής μόνο έμμεσα και σε σχέση πάντα με την επιλογή επαγγέλματος και όχι την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

III.2.3. Ανάλυση Προτάσεων

Αφετηρία των προτεινόμενων παρεμβάσεων αποτελεί η γενική παρατήρηση, στην οποία και βασίστηκε μεγάλο μέρος της προηγούμενης κριτικής παρουσίασης των ως τώρα δράσεων της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού, η διαπίστωση, δηλαδή, ότι οι δράσεις συμβουλευτικής και οι δράσεις επαγγελματικού προσανατολισμού, παρά τις όποιες κοινές επιστημονικές και μεθοδολογικές τους βάσεις και αφετηρίες, αποτελούν στην πραγματικότητα λειτουργίες με διαφορετικούς στόχους.

Η παρακάτω παρουσίαση των προτεινόμενων παρεμβάσεων θα στηριχθεί σε αυτή την διαπίστωση και για το λόγο αυτό είναι οργανωμένη σε δύο διαφορετικές ενότητες.

i. Προτεινόμενες δράσεις συμβουλευτικής

Αντικείμενο της συγκεκριμένης παρέμβασης αποτελεί η καθιέρωση της συμβουλευτικής σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Βάσει του ορισμού της συμβουλευτικής, στον οποίο και περιγράφεται ως η διαδικασία της αλληλεπίδρασης που ασκείται ανάμεσα στον Σύμβουλο και το/τα άτομα που απευθύνονται σ' αυτόν, το πρώτο στοιχείο που διακρίνεται είναι αφενός η σχέση εμπιστοσύνης που απαιτείται ανάμεσα στα δύο μέλη και αφετέρου η διάθεση συνεργασίας που πρέπει να τα χαρακτηρίζει. Η διάθεση αυτή συνεργασίας και εμπιστοσύνης πιστοποιείται κυρίως από την εκούσια συμμετοχή των επωφελούμενων, γεγονός που μεταφράζεται στην μη υποχρεωτική συμμετοχή τους σε αυτή. Η συμμετοχή αυτή μπορεί να επιτευχθεί διαμέσου δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης αλλά και εξοικείωσης με τις υπηρεσίες συμβουλευτικής στο χώρο του σχολείου. Για το λόγο αυτό η επίσκεψη στον σχολικό σύμβουλο θα πρέπει να απενοχοποιηθεί στις συνειδήσεις μαθητών και γονέων, ως ένα βοηθητικό εργαλείο και όχι ως ένδειξη προβληματικών καταστάσεων και στιγματισμού.

Ο θεσμός της συμβουλευτικής καλείται να χρησιμοποιηθεί για την αντιμετώπιση ή τη λύση συγκεκριμένων προβλημάτων: λήψη αποφάσεων, αντιμετώπιση κρίσεων, βελτίωση διαπροσωπικών σχέσεων, επίλυση συγκρούσεων και ανάπτυξη αυτογνωσίας. Τα παραπάνω βέβαια αποτελούν γενικότερους στόχους των υπηρεσιών αυτών. Για να μπορέσει όμως η συμβουλευτική να λειτουργήσει ως αποτελεσματικό μέσο αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής θα πρέπει να υπάρχει σαφής προσανατολισμός ως προς τον στόχο αυτό, και να χρησιμοποιούνται

συγκεκριμένα μεθοδολογικά εργαλεία από ειδικά εκπαιδευμένους κοινωνικούς επιστήμονες.

Υπό το πρίσμα αυτό, ο Υπεύθυνος Συμβουλευτικής της σχολικής μονάδας θα είναι σε θέση όχι μόνο να διαγνώσει έγκυρα πιθανούς κινδύνους που μπορούν να οδηγήσουν τον μαθητή εκτός εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά και να αντιμετωπίσει εν τη γενέσει τους παράγοντες που σχετίζονται με αυτή του την απόφαση και κυρίως αυτούς που συνδέονται με την ζωή και δραστηριοποίηση του μαθητή εντός της σχολικής κοινότητας αλλά και τις σχέσεις του με την οικογένεια, τους συνομήλικους καθώς και τον τρόπο που ο ίδιος αντιλαμβάνεται τον εαυτό του και το μέλλον του.

Σύμφωνα με τα όσα υποστήριξαν εκπρόσωποι και εργαζόμενοι σε φορείς που δραστηριοποιούνται σε θέματα σχετικά με την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής, έτσι όπως παρουσιάστηκαν σε προηγούμενο τμήμα της παρούσας μελέτης, **η συμβουλευτική εντός του σχολικού χώρου, δεν αποτελεί «πολυτέλεια» «προνομιούχων» σχολικών μονάδων, αλλά αναγκαιότητα και πολύτιμο εργαλείο για το σύνολο της σχολικής κοινότητας και κυρίως για της σχολικές μονάδες που εντάσσονται σε περιοχές υψηλής προτεραιότητας.**

Η αποτελεσματικότητα του Υπευθύνου Συμβουλευτικής της σχολικής μονάδας, στο επίπεδο την έγκυρης επιστροφής του μαθητή στην σχολική κοινότητα είναι δυνατόν να μεγιστοποιηθεί διαμέσου της ανάπτυξης και εφαρμογής ευέλικτων δομών, που θα δίνουν τη δυνατότητα στο μαθητή να επιστρέψει στο σχολείο διευθετώντας ευνοϊκά προς αυτών θέματα όπως η ελλιπής παρακολούθηση, η σχολική επίδοση κτλ. Για να περιοριστούν όμως οι περιπτώσεις προνομιακής μεταχείρισης ή κακής χρήσης των δυνατοτήτων αυτών κρίνεται απαραίτητα αφενός η εφαρμογή εναλλακτικών μέσων κάλυψης των εκπαιδευτικών κενών (π.χ. επιπλέον διδακτικές ώρες, εξετάσεις κτλ) και αφετέρου η διαμεσολάβηση και υπεύθυνη εισηγητική πρόταση του Υπευθύνου Συμβουλευτικής της σχολικής μονάδας προς της αρχές του σχολείου. Ο ρόλος που καλείται στις περιπτώσεις αυτές να διαδραματίσει ο Υπεύθυνος Συμβουλευτικής αλλά και οι γενικότερες υποχρεώσεις του, είναι απαραίτητο να προσδιορίζονται με σαφήνεια στο θεσμικό πλαίσιο που θα περιγράφει και θα οριοθετεί το ρόλο του εντός της σχολικής κοινότητας.

Τέλος, για την αποτελεσματικότητα των δράσεων συμβουλευτικής, αλλά και για την μέτρηση των πραγματικών ποσοστών σχολικής διαρροής καθώς και για τον εντοπισμό των παραγόντων που συνδέονται με αυτή, θεωρείται απαραίτητο η τήρηση Ατομικού Δελτίου Μαθητή, το οποίο θα διατηρείται και θα επικαιροποιείται με ευθύνη του Υπευθύνου Συμβουλευτικής της σχολικής μονάδας. Ο Υπεύθυνος

Συμβουλευτικής της σχολικής μονάδας θα καταγράφει σε αυτό απαραίτητα στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με το οικογενειακό και σχολικό ιστορικό του μαθητή, τα ιδιαίτερα προβλήματα και ανάγκες καθώς και την πορεία των συμβουλευτικών συναντήσεων καθώς και της σχολικής του επίδοσης. Σημειώνεται ότι, τα στοιχεία αυτά θα κρατούνται και θα διατίθενται σύμφωνα με τις αρχές σεβασμού των προσωπικών δεδομένων και θα χρησιμοποιούνται μόνο προς όφελος του μαθητή και της επιστημονικής έρευνας.

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις συμβουλευτικής μπορούν να συνοψισθούν στις παρακάτω δράσεις:

- Πρόσληψη και Εκπαίδευση Υπεύθυνων Συμβουλευτικής (κοινωνιολόγων, ψυχολόγων, ειδικών παιδαγωγών). Η εκπαίδευση των συμβούλων αυτών θα πρέπει να περιλαμβάνει ειδική ενότητα σχετική με θέματα αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.
- Οργάνωση συμβουλευτικών υπηρεσιών εντός του σχολικού χώρου. Η οργάνωση αυτή απαιτεί τη δημιουργία ειδικού χώρου (γραφείου) στο οποίο εργάζεται ο Σύμβουλος και πραγματοποιούνται οι συναντήσεις και περιλαμβάνει την κατάλληλη υλικοτεχνική υποστήριξη σύμφωνα με τα πλέον σύγχρονα μέσα παροχής ανάλογων υπηρεσιών. Ο αριθμός των σχολικών συμβούλων θα πρέπει να είναι ανάλογος με τον γενικό πληθυσμό των μαθητών, έτσι ώστε οι υπηρεσίες συμβουλευτικής να αποτελούν προσβάσιμο αγαθό προς όλους τους μαθητές.
- Δημιουργία διοικητικής δομής στα γραφεία εκπαίδευσης των Νομών, η οποία θα συνεπικουρεί το έργο των Υπευθύνων Συμβουλευτικής των σχολικών μονάδων που βρίσκονται στην αρμοδιότητά τους. Επιπρόσθετα, προβλέπεται η δυνατότητα συγκέντρωσης στατιστικών στοιχείων για τη σχολική διαρροή στις συγκεκριμένες σχολικές μονάδες, τα οποία θα αξιοποιούνται για τη λήψη μέτρων που θα αφορούν την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής στα συγκεκριμένα σχολεία.
- Αξιοποίηση του ειδικού πληροφοριακού συστήματος παρακολούθησης της σχολικής διαρροής, που αναπτύσσεται αναλυτικά στην ενότητα III.1 και τήρηση του ατομικού δελτίου μαθητή. Ο Υπεύθυνος Συμβουλευτικής της σχολικής μονάδας αναλαμβάνει στο σημείο αυτό να καταγράφει και να ενημερώνει το δελτίο αυτό με τις σχετικές πληροφορίες για τους μαθητές που απειλούνται ή διαρρέουν από την εκπαίδευση και έρχονται σε επαφή με τον Σχολικό Σύμβουλο.

ii. Προτεινόμενες δράσεις Σχολικού και Επαγγελματικού προσανατολισμού

Έχει διατυπωθεί, τόσο από μελετητές όσο και από εμπειρογνώμονες θεμάτων που σχετίζονται με τη σχολική διαρροή, ότι η μετάβαση από την μία εκπαιδευτική βαθμίδα στην άλλη, αποτελεί στην πραγματικότητα και το σημείο που εμφανίζει και τα μεγαλύτερα ποσοστά διαρροής από την εκπαίδευση. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το μεγάλο ποσοστό μαθητών που εγκαταλείπει το σχολείο για να ενταχθεί πρόωρα στον εργασιακό χώρο, συχνά με την σύμφωνη γνώμη της οικογένειας του, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ένα σοβαρό έλλειμμα στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί ο θεσμός του Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Στην παρούσα μελέτη οι προτεινόμενες παρεμβάσεις, σε σχέση με την συμβολή του θεσμού του σχολικού προσανατολισμού στην αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής διαρροής, αναλύονται σε δύο επίπεδα.

Το πρώτο αφορά στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί ο θεσμός στα πλαίσια του σχολείου και το δεύτερο στα μέσα και τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό.

Πιο αναλυτικά:

- Τόσο η διεθνής βιβλιογραφία όσο και οι σχετικές έρευνες σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο έχουν δείξει ότι ο σωστός Σχολικός και Επαγγελματικός Προσανατολισμός αποτελεί πολύτιμο εργαλείο και μέσω αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής, στο βαθμό που ο μαθητής μέσω αυτού συνειδητοποιεί την αξία και την αναγκαιότητα της ολοκλήρωσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης αλλά και υποστηρίζεται στην προσπάθεια του να θέσει αντικειμενικά εφικτούς στόχους σχετικά με την επαγγελματική του αποκατάσταση. Λόγω της σπουδαιότητας αυτής, ο Σχολικός και Επαγγελματικός Προσανατολισμός είναι απαραίτητο να διδάσκεται από εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς, τηρώντας με συνέπεια το πρόγραμμα μαθημάτων, γεγονός που σημαίνει ότι δεν πρέπει λανθασμένα οι διδακτικές ώρες του σχολικού προσανατολισμού να συνδέονται με την διδασκαλία άλλων μαθημάτων. Για το λόγω αυτό κρίνεται σκόπιμο οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν ΣΕΠ σε κάποια σχολική κοινότητα να είναι αυτό και το μοναδικό τους αντικείμενο.
- Στη βαθμίδα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν κρίνεται σκόπιμη η εφαρμογή του θεσμού του Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, τόσο λόγω της νεαρής ηλικίας των μαθητών όσο και

της μη δυνατότητας λήψεως σημαντικών αποφάσεων των τελευταίων σχετικά με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Αντίθετα δραστηριότητες βιωματικής μάθησης, μέσω σχολικών εκδρομών σε χώρους εργασίας είναι δυνατόν να βοηθήσουν τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν την αξία της μόρφωσης και της αναγκαιότητας της ολοκλήρωσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Η αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων αυτών, αναφορικά με την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής, μπορεί να μεγιστοποιηθεί με την εμπλοκή των γονέων και την ανάπτυξη παράλληλων δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης. Στόχος των παρεμβάσεων αυτών είναι αφενός η προετοιμασία των μαθητών για την επόμενη βαθμίδα εκπαίδευσης και αφετέρου η συνειδητοποίηση ότι η ολοκλήρωση της φοίτησης στο δημοτικό δεν είναι σε καμία περίπτωση επαρκής για την μελλοντική επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη του ανηλίκου.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τονιστεί ότι οι δραστηριότητες σχολικού προσανατολισμού που συνδέονται με την εμπλοκή γονέων και κηδεμόνων είναι δυνατόν να υλοποιηθούν σε συνέργεια με ανάλογες δράσεις Συμβουλευτικής γονέων, προκειμένου οι τελευταίοι να ενισχύσουν και να υποστηρίξουν τα παιδιά τους στην ολοκλήρωση της υποχρεωτικής τους εκπαίδευσης. Φυσικά ανάλογες δράσεις είναι αναγκαίο να εφαρμοστούν και κατά τη μετάβαση από το γυμνάσιο στο λύκειο.

- Από μελέτες σχετικά με τη σχολική διαρροή, ένας από τους βασικούς λόγους που κάποιος μαθητής εγκαταλείπει το σχολείο είναι η πεποίθηση του ότι η ολοκλήρωση της Β/βάθμιας εκπαίδευσης δεν συνδέεται με την επαγγελματική του αποκατάσταση. Στο σημείο αυτό, ο θεσμός του Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού καλείται όχι μόνο να αποδείξει την αναγκαιότητα της παραμονής του μαθητή στο σχολείο αλλά και να υποδείξει ποια εκπαιδευτική κατεύθυνση είναι εκείνη που βρίσκεται σε μεγαλύτερη συνάφεια με την προσωπικότητα τα χαρακτηριστικά και της ανάγκες του μαθητή.

Οι εκπαιδευτικοί που καλούνται να διδάξουν το μάθημα του Σχολικού και Επαγγελματικού προσανατολισμού στα πλαίσια του σχολικού προγράμματος είναι αναγκαίο σήμερα να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι για το σκοπό αυτό και όχι εκπαιδευτικοί άλλων αντικειμένων που διδάσκουν συμπληρωματικά το συγκεκριμένο μάθημα.

- Το δεύτερο επίπεδο, στο οποίο εντάσσονται οι προτεινόμενες παρεμβάσεις είναι εκείνο της ανάπτυξης ειδικών εργαλείων και μεθοδολογιών καθώς και η παροχή των απαιτούμενων γνωστικών και επιστημονικών εφοδίων, προκειμένου ο εκπαιδευτικός κατά τη διάρκεια των εφαρμογών δράσεων Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού να είναι σε θέση να αναγνωρίσει περιπτώσεις μαθητών που κινδυνεύουν να διαρρεύσουν από την εκπαίδευση και να εστιάσει την προσοχή του σε αυτούς, με στόχο την κατεύθυνση τους στην ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης ως απαραίτητη προϋπόθεση για οποιαδήποτε μελλοντική επαγγελματική τους σταδιοδρομία.
- Ταυτόχρονα προτείνεται η υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των μαθητών για θέματα σχολικού και επαγγελματικού προσανατολισμού (ημέρες καριέρας, οδηγοί επαγγελματών, κ.ά.). Προτείνεται οι δράσεις αυτές να υλοποιούνται από τα ΚΕΣΥΠ και ΓραΣΕΠ της χώρας.

III.2.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας

Στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» (Προγραμματική Περίοδος 2007-2013) ο θεσμός της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού μαθητών καθώς και η Συμβουλευτική μαθητών εντάσσεται στους Άξονες Προτεραιότητας 4 (Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 8 Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1), 5 (Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 3 Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out)) και 6 (Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Phasing In)).

Σύμφωνα, άλλωστε, με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, στόχος των αξόνων αυτών αποτελεί ο επανασχεδιασμός και επέκταση τόσο του θεσμού της Συμβουλευτικής όσο και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.) σε όλες τις βαθμίδες και επίπεδα εκπαίδευσης για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητάς του. Προβλέπεται επίσης η ίδρυση διοικητικών μονάδων / δομών Σ.Ε.Π. στις

περιφερειακές διευθύνσεις Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης με επιστημονική στελέχωση των υφιστάμενων και νέων δομών. Καθιέρωση βιογραφικού δελτίου μαθητή και προώθηση της ατομικής συμβουλευτικής. Αναμόρφωση του προγράμματος μαθημάτων Σ.Ε.Π., ανάπτυξη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και προώθηση προγραμμάτων ακαδημαϊκής και επαγγελματικής αναβάθμισης των εκπαιδευτικών με δυνατότητα απόκτησης μεταπτυχιακών τίτλων εξειδίκευσης.

III.2.5. Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων

III.2.5.α Ανάλυση για την εκτίμηση των δεικτών

Προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά ο θεσμός της ατομικής συμβουλευτικής, τον οποίο το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» επιθυμεί να προωθήσει, προτείνεται η διαχείριση του ατομικού δελτίου μαθητή να γίνεται από τους Υπευθύνους Συμβουλευτικής της σχολικής μονάδας, που προτείνεται να προσληφθούν, και όχι από το μόνιμο διδακτικό προσωπικό. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται και η προστασία των ατομικών δεδομένων των μαθητών (καθώς μόνον ο Υπεύθυνος Συμβουλευτικής έχει πρόσβαση στα στοιχεία αυτά), ενώ παράλληλα ένα εξειδικευμένο πρόσωπο αναλαμβάνει την ευθύνη της λειτουργίας του θεσμού αυτού. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, προτείνεται η πρόσληψη 2.000 Υπευθύνων Συμβουλευτικής, οι οποίοι θα βρίσκονται μέσα στα σχολεία και οι οποίοι προβλέπεται να εκπαιδευτούν προκειμένου να μπορέσουν να χειριστούν τα ατομικά δελτία των μαθητών.

III.2.5.β Συνοπτική Παρουσίαση Δεικτών

Πίνακας III.2.1: Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων παρέμβασης

Περιγραφή Δείκτη	Τιμή - Στόχος
Αριθμός Συμβούλων που προβλέπεται να προσληφθούν	2.000
Αριθμός δράσεων Σ.Ε.Π.	600
Αριθμός Ωφελομένων Μαθητών Α/βάθμιας Εκπαίδευσης	700.000
Αριθμός Ωφελομένων Μαθητών	600.000

Περιγραφή Δείκτη	Τιμή - Στόχος
Β/βάθμιας Εκπαίδευσης	
Συνολικός Αριθμός Ωφελούμενων Μαθητών	1.300.000

III.2.6. Εκτίμηση Κόστους

III.2.6.α Ανάλυση Κόστους

Προκειμένου για την ανάλυση του κόστους υλοποίησης της ατομικής συμβουλευτικής λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:

- ο αριθμός των Υπευθύνων Συμβουλευτικής που προβλέπεται να προσληφθούν (2.000),
- η υλικοτεχνική υποδομή για τη στέγαση των Υπευθύνων Συμβουλευτικής, η οποία υπολογίζεται για το σύνολο των δημόσιων σχολείων Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης (π.χ. έπιπλα, σταθμός εργασίας με περιφερειακό εξοπλισμό, ενεργός εξοπλισμός διασύνδεσης, router, αναλώσιμα, βιβλία) (€ 5.800.000,00)
- το κόστος για την εκπαίδευση των Υπευθύνων Συμβουλευτικής (€ 800.000,00).

Με βάση τα στοιχεία αυτά, το κόστος υλοποίησης της ατομικής συμβουλευτικής, για το πρώτο έτος λειτουργίας του θεσμού ανέρχεται στα € 55.700.000,00, ενώ για τα υπόλοιπα τέσσερα έτη ανέρχεται στα € 203.600.000,00.

Σε ότι αφορά τον Σχολικό και Επαγγελματικό προσανατολισμό, το κόστος για την υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των μαθητών που προτείνονται υπολογίζεται στα € 1.200.000,00. Πιο αναλυτικά, προτείνεται η διενέργεια 2-3 εκδηλώσεων ετησίως από κάθε ΓραΣΕΠ (200 τον αριθμό).

III.2.6.β Κόστος ανά Στόχο

Πίνακας III.2.2: Εκτίμηση κόστους ανά Στόχο

Περιοχές	Εκτίμηση Κόστους
Περιοχές Αμιγούς Στόχου 1	98.599.250,00
Περιοχές Στατιστικής Σύγκλισης	145.619.500,00
Περιοχές Σταδιακής Εισόδου	16.281.250,00
ΣΥΝΟΛΟ	260.500.000,00

III.2.6.γ Ενδεικτικό Κόστος ανά μαθητή

Δεδομένου ότι το κόστος λειτουργίας της Συμβουλευτικής και του Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού ανέρχεται στα € 260.500.000,00 (ανεξάρτητα από το κόστος για το σχεδιασμό του Πληροφοριακού Συστήματος το οποίο θα χρησιμοποιηθεί από τους συμβούλους) και οι επωφελούμενοι μαθητές υπολογίζονται στους 1.300.000, το κόστος ανά μαθητή υπολογίζεται στα € 200,00.

III.3. ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

III.3.1. Τίτλος Παρέμβασης

Η συνολική παρέμβαση «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση» αναλύεται στις ακόλουθες επιμέρους παρεμβάσεις:

- Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων
- Εκπαίδευση Μουσουλμανόπαιδων Θράκης
- Εκπαίδευση Τσιγγανόπαιδων

III.3.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ΄ ΚΠΣ

Οι παρεμβάσεις που εφαρμόστηκαν επικέντρωσαν στις τρεις βασικές ομάδες μαθητικού πληθυσμού με υψηλά ποσοστά σχολικής διαρροής:

- Αλλοδαποί και Παλιννοστούντες μαθητές
- Μουσουλμανόπαιδες
- Τσιγγανόπαιδες

Η στόχευση των παρεμβάσεων αυτών στις συγκεκριμένες ομάδες υψηλού κινδύνου διαρροής και η ευρύτητα του πεδίου των δράσεων που υλοποιήθηκαν (ενισχυτική διδασκαλία, εκπόνηση ειδικού εκπαιδευτικού υλικού, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, ευαισθητοποίηση γονέων και της κοινωνίας γενικότερα κλπ.) είναι οι αιτίες που οδήγησαν σε σημαντική μείωση της διαρροής των ομάδων αυτών από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Η (διαφορετικού βαθμού στην κάθε ομάδα) επιτυχία των προγραμμάτων αυτών είναι γενικά αποτέλεσμα επιτυχημένου σχεδιασμού και υλοποίησης που είχαν ως άμεσο στόχο:

- (α) την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής,
- (β) την εμπλοκή γονέων, εκπαιδευτικών και κοινωνίας γενικότερα στην αντιμετώπιση του προβλήματος

(γ) την παροχή των μέσων που αξιοποιούνται από τον εκπαιδευτικό για τις ειδικές αυτές ομάδες μαθητών (επιμόρφωση, εκπόνηση του κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού).

III.3.3. Ανάλυση Προτάσεων

Όπως αναλύθηκε στο προηγούμενο παραδοτέο της παρούσας μελέτης (Παραδοτέο 3) οι παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό) είχαν σχεδιασμό τέτοιο που να καλύπτει σε σημαντικό βαθμό τα κριτήρια αποτελεσματικότητας που έχουν τεθεί για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής. Κατά συνέπεια, η συνέχιση και ο εμπλουτισμός των προγραμμάτων αυτών κρίνεται από τον μελετητή ως απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω αποκλιμάκωση των δεικτών σχολικής διαρροής, αφού οι ομάδες στις οποίες απευθύνονται είναι οι πιο ευάλωτες στην πρόωρη αποχώρηση από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Στις παραγράφους που ακολουθούν παρουσιάζεται ανά ειδική ομάδα μαθητικού πληθυσμού οι προτάσεις για εμπλουτισμό του περιεχομένου των προγραμμάτων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Οι προτάσεις αυτές στηρίζονται τόσο στα αποτελέσματα της αποτίμησης της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων που παρουσιάστηκε στο Παραδοτέο 3 όσο και από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με τους υπεύθυνους υλοποίησης των προηγούμενων παρεμβάσεων αλλά και άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται σε θέματα αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής (Παραδοτέο 2).

(α) Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Αλλοδαπών και Παλινοστούντων Μαθητών

Κρίνεται κατά συνέπεια απαραίτητη η συνέχιση και η διεύρυνση των δράσεων του Έργου «Εκπαίδευση Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών» προς μια κατεύθυνση μείωσης της σχολικής αρχικά αποτυχίας και καταπολέμησης στη συνέχεια του φαινομένου της σχολικής διαρροής του πληθυσμού-στόχου. Ανά δράση μάλιστα θα μπορούσαν να διατυπωθούν οι ακόλουθες προτάσεις:

- Γλωσσική και μαθησιακή υποστήριξη των αλλοδαπών και παλινοστούντων μαθητών μέσω της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας με αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού που είχε παραχθεί στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ I και II

Ο θεσμός υποστήριξης περιλαμβάνει πολλαπλά σχήματα τα οποία εφαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε σχολικής μονάδας και των μαθητών. Λειτουργούν Τάξεις Υποδοχής για τους μαθητές που βρίσκονται στην Ελλάδα ένα με δύο χρόνια, φροντιστηριακά τμήματα, τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας, απογευματινά τμήματα στήριξης, τμήματα με συνεργατική διδασκαλία και παράλληλα τμήματα.

Στα τμήματα αυτά πραγματοποιείται εντατική διδασκαλία της Ελληνικής, υποστήριξη σε άλλα μαθήματα, καθώς και πειραματική εφαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού. Έμφαση δίνεται στη υποστήριξη των αλλόγλωσσων μαθητών προσχολικής ηλικίας ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του δημοτικού και να έχουν ανάλογες επιδόσεις και δυνατότητες με αυτές των γηγενών μαθητών αργότερα στη ζωή τους.

Τα οφέλη για τον πληθυσμό μας στόχο από τέτοιου είδους παρεμβάσεις δεν είναι εύκολο να απαριθμηθούν με απλούς ποσοτικούς δείκτες. Η ενίσχυση των μαθητών αυτών στη γλώσσα της χώρας υποδοχής δεν συμβάλλει μόνο στην βελτίωση της σχολικής τους επίδοσης, αλλά και στην ομαλότερη κοινωνική προσαρμογή τους, καθώς νιώθουν πλέον μέλη της μαθητικής ομάδας.

Προτείνεται, για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής των μαθητών αυτών, η επέκταση των τμημάτων στήριξης γλώσσας για τους μαθητές αυτούς σε όσο το δυνατόν περισσότερες σχολικές μονάδες. Η έγκυρη διάγνωση του κινδύνου της σχολικής διαρροής μέσω των ειδικών τεστ γλωσσομάθειας και η άμεση παρέμβαση του Προγράμματος στις περιπτώσεις αυτές θα μείωνε επίσης κατά πολύ την μαθητική διαρροή του πληθυσμού-στόχου.

- Προγράμματα διαπολιτισμικών δραστηριοτήτων

Μέσω του Προγράμματος οργανώνονται σε ορισμένα σχολεία ανά την Ελλάδα διαπολιτισμικές δραστηριότητες με απώτερο στόχο την μείωση του ρατσισμού και της ξеноφοβίας, καθώς και την αλληλεπίδραση μεταξύ γηγενών και αλλοδαπών μαθητών. Οι δραστηριότητες αυτές φέρνουν σε επαφή τους μαθητές με τους πολιτισμούς και την κουλτούρα άλλων χωρών και μειώνουν τις προκαταλήψεις, καθώς και τις στερεοτυπικές αντιλήψεις για τον «Άλλο».

Οι δραστηριότητες αυτές έχουν στόχο την ενσωμάτωση των αλλοδαπών και των παλιννοστούντων μαθητών στο σύνολο του μαθητικού πληθυσμού, με τρόπο τέτοιο ώστε να νιώθουν ότι τα πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά δεν αφομοιώνονται και λειτουργούν κατά συνέπεια πιο ελεύθερα στα πλαίσια του σχολείου.

Τα θετικά αποτελέσματα που επιφέρουν τέτοιου είδους δραστηριότητες στην ψυχολογία των μαθητών του πληθυσμού- στόχου συνηγορούν υπέρ της συνέχισης αλλά και του εμπλουτισμού τους, ώστε ο μαθητής να νιώθει ασφαλής εντός του σχολικού του περιβάλλοντος και να μην οδηγείται στη διαρροή.

- Σύνδεση σχολείου- οικογένειας- κοινότητας

Ο ρόλος του οικογενειακού περιβάλλοντος στην απόφαση του μαθητή να εγκαταλείψει ή όχι το σχολείο έχει αποδειχθεί ότι είναι καθοριστικός. Ταυτόχρονα ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουν οι γονείς την αναγκαιότητα της ολοκλήρωσης της εκπαίδευσης των παιδιών τους και η θέση που κατέχει αυτή στην κλίμακα αξιών τους επιδρά καθοριστικά στη στάση που ο μαθητής θα αναπτύξει απέναντι στο σχολείο και τις υποχρεώσεις του προς αυτό. Η εμπλοκή των γονέων σε δραστηριότητες ενίσχυσης και ενδυνάμωσης του μαθητή αλλά και στη σχολική του δραστηριότητα εν γένει, κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική καθιστώντας τους γονείς των μαθητών αυτών κοινωνούς μίας ευρύτερης προσπάθειας περιορισμού της διαρροής από την εκπαίδευση.

Η δράση για τη σύνδεση σχολείου-οικογένειας- κοινότητας κινείται προς αυτή την κατεύθυνση. Στόχος της δράσης είναι να ενθαρρύνει την ενεργή συμμετοχή των αλλοδαπών και των παλιννοστούντων γονέων στις διαδικασίες του σχολείου. Συγκεκριμένα αναπτύσσονται δραστηριότητες που στοχεύουν στη διεύρυνση του γνωστικού υπόβαθρου και τη μαθησιακή στήριξη των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών και οι οποίες προωθούν τη συνοχή μέσα από την αναγνώριση και την ενίσχυση της πολυμορφίας. Επιπλέον εφαρμόζονται προγράμματα ενημέρωσης των γονέων σε θέματα που αφορούν το σχολείο και την εκπαίδευση των παιδιών τους και τέλος απασχολείται εξειδικευμένο δίγλωσσο εκπαιδευτικό προσωπικό για τη διευκόλυνση της επαφής των παλιννοστούντων και αλλοδαπών γονέων.

Η προσπάθεια αυτή ενημέρωσης των γονέων και ευαισθητοποίησής τους για τα σχολικά ζητήματα δρουν καταλυτικά στην διαφορετική αντιμετώπιση του σχολείου από τους γονείς, οι οποίοι με τη σειρά τους επιδιώκουν την ολοκληρωμένη σχολική φοίτηση για τα παιδιά τους και τα αποτρέπουν πιθανότατα από μια ενδεχόμενη σχολική διαρροή.

Για τους ανωτέρω λόγους προτείνεται η συνέχιση της δράσης αυτής, καθώς και η επιπρόσθετη απασχόληση κοινωνιολόγων, κοινωνικών λειτουργών και δίγλωσσων εκπαιδευτικών, οι οποίοι θα ενημερώνουν τους γονείς των αλλοδαπών και των

παλιννοστούντων μαθητών για τη σημασία της φοίτησης, αλλά και για την αναγκαιότητα της συμμετοχής τους στα σχολικά ζητήματα. Κρίνεται επίσης σημαντικό το μέτρο αυτό να μην περιορίζεται σε ορισμένες μόνο σχολικές μονάδες, αλλά να καλύψει όσο το δυνατόν περισσότερα σχολεία, ιδιαίτερα σε περιοχές της χώρας που παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά διαρροής.

- Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Η αντίληψη σχετικά με την αποκλειστική υπευθυνότητα του διαρρέοντα μαθητή έχει δώσει πλέον τη θέση της στην θέση ότι η διαρροή από την εκπαίδευση δεν αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του ίδιου και της οικογένειάς του, αλλά και της ίδιας της σχολικής κοινότητας, (προσδιορισμένης σε μακρο και μικρο επίπεδο), καθώς και της ευρύτερης τοπικής κοινότητας. Το φαινόμενο της σχολικής διαρροής συνδέεται με γενικότερα κοινωνικά προβλήματα αλλά και αντιλήψεις που λαμβάνουν χώρα στο εσωτερικό της σχολικής αλλά και της ευρύτερης κοινότητας. Δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης σχετικά με τις συνέπειες της διαρροής για το άτομο αλλά και για το σύνολο της κοινότητας, σχετικά με την σπουδαιότητα της ολοκλήρωσης της φοίτησης στην υποχρεωτική εκπαίδευση καθώς και ενημέρωση για τους τρόπους αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής έχει αποδειχθεί ότι συμβάλουν σημαντικά στην μείωση των ποσοστών διαρροής.

Η γενικότερη ενημέρωση στα πλαίσια των επιμορφώσεων του Προγράμματος και η ευαισθητοποίηση της ευρύτερης εκπαιδευτικής κοινότητας για τις σύγχρονες απαιτήσεις της πολυπολιτισμικής κοινωνίας και των συνεπειών που προκύπτουν για την εκπαίδευση και το σχολείο, η ενημέρωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών εκπαίδευσης σε θέματα που αφορούν τις θεωρητικές και πρακτικές όψεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, η ενημέρωση των εκπαιδευτικών για τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα και τα προβλήματα συμπεριφοράς των αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών με στόχο την ομαλή ένταξη και κοινωνικοποίησή τους, καθώς και η δημιουργία των προϋποθέσεων που θα διασφαλίσουν την ομαλή σχολική και κοινωνική λειτουργία των σχολικών μονάδων, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι γνωστοποιεί στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας στοιχεία του προφίλ των μαθητών του πληθυσμού- στόχου καθώς και στοιχεία της τάσης του να διαρρέει από την υποχρεωτική εκπαίδευση. Αναγνωρίζοντας συνεπώς η τοπική και σχολική κοινότητα τις συνέπειες που προκαλεί η σχολική διαρροή στο μαθητή, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού- στόχου, επεμβαίνει ίσως δυναμικά κι επιχειρεί να μειώσει τα φαινόμενα διαρροής.

Για τους λόγους αυτούς καθίσταται απαραίτητη η επέκταση των επιμορφωτικών δράσεων του Προγράμματος καθώς και η αναπροσαρμογή της θεματολογίας τους. Συγκεκριμένα προτείνεται μερικές από τις επιμορφωτικές δράσεις να προσανατολιστούν προς την ενημέρωση των εκπαιδευτικών για την σχολική διαρροή, αλλά και την παροχή εφοδίων προς αυτούς για να την αποτρέψουν ή να την αντιμετωπίσουν. Είναι πολύ σημαντικό ο εκπαιδευτικός να αναγνωρίζει το προφίλ των υποψηφίων για διαρροή μαθητών και να επεμβαίνει έγκαιρα, παρέχοντας στους μαθητές αυτούς τα κατάλληλα εφόδια, αποτρέποντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη διαρροή τους από το εκπαιδευτικό σύστημα.

- Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη εκπαιδευτικών, μαθητών και οικογένειας

Στο πλαίσιο του Έργου πραγματοποιείται εξειδικευμένη κατάρτιση εκπαιδευτικών για την εφαρμογή της δράσης «Κοινωνική και Συναισθηματική Αγωγή στο Σχολείο: Παρέμβαση σε επίπεδο συστήματος» που αφορά στην ψυχοκοινωνική στήριξη των αλλοδαπών και των παλιννοστούντων μαθητών.

Η δράση στοχεύει στην ενδυνάμωση της συμβουλευτικής διάστασης του ρόλου των εκπαιδευτικών, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες της σύγχρονης σχολικής τάξης, την ευαισθητοποίησή τους και την ανάπτυξη δεξιοτήτων σε θέματα επικοινωνίας, διαπολιτισμικής κατανόησης και συνεργασίας. Επιπλέον, η δράση αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος και στην προαγωγή της ψυχικής υγείας στα πλαίσια του σχολικού περιβάλλοντος, διευκολύνοντας τόσο τη μαθησιακή διαδικασία, όσο και τη γενικότερη προσαρμογή των μαθητών στη σχολική ζωή, καθώς και στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Η δράση βασίζεται στις σύγχρονες τάσεις της σχολικής ψυχολογίας, σε σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις της θετικής ψυχολογίας, της ψυχικής ανθεκτικότητας, καθώς και της συστημικής προσέγγισης. Επιπλέον, στηρίζεται στις νεότερες θεωρήσεις για τα διαφορετικά μοντέλα συμβουλευτικής, της διαλεκτικής ψυχολογικής συμβουλευτικής και της πολλαπλής νοημοσύνης. Απευθύνεται σε όλους τους μαθητές της τάξης, στοχεύοντας στη διαμόρφωση μιας ατμόσφαιρας αμοιβαίου σεβασμού και αποδοχής και στη διευκόλυνση της συνεργασίας μέσα στην τάξη και τη σχολική κοινότητα.

Μέσω της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης επιτυγχάνεται επίσης η αναγνώριση και η αποδοχή της διαφορετικότητας, ενώ παράλληλα οι μαθητές εξοικειώνονται με πολιτισμικά πλαίσια και κουλτούρες διαφορετικές από τις δικές τους. Παράλληλα επιχειρείται τόνωση της αυτοαντίληψης του μαθητή και ενίσχυση της εικόνας του.

Θα ήταν κατά συνέπεια σκόπιμο να εμπλακούν στη δράση της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης ολοένα και περισσότεροι εκπαιδευτικοί αλλά και μαθητές του πληθυσμού-στόχου, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κίνδυνος της σχολικής διαρροής των μαθητών αυτών.

(β) Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανόπαιδων Μαθητών της Θράκης

Η υψηλή σχολική διαρροή από το υποχρεωτικό σχολείο, ιδίως τη γυμνασιακή τριετία, των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης σχετίζεται με ορισμένους παράγοντες που έχουν σε σημαντικό βαθμό αντιμετωπιστεί και αιτιολογούν την ταχύτητα των βελτιωτικών αλλαγών. Κυριότερος ανασταλτικός της συμμετοχής στο γυμνάσιο παράγοντας ήταν η απουσία δρόμου των οικογενειών της μειονότητας να διαμορφώσουν σχέδιο σπουδών των παιδιών τους στα ελληνικά Πανεπιστήμια. Αυτό το μεγάλο εμπόδιο αναίρεσαν οι ακόλουθες νομικές παρεμβάσεις. Η θεσμοθέτηση το 1996 του μέτρου προνομιακής εισαγωγής στην ΑΕ, με ποσοστό 0,5% για αποφοίτους λυκείου της μειονότητας της Θράκης. Η επέκταση το 2005 του μέτρου στους αποφοίτους ΤΕΕ για την εισαγωγή στα ΤΕΙ. Η εξαίρεση την ίδια χρονιά των υποψηφίων στην ΑΕ της μειονότητας από τη βάση του 10. Τέλος η παροχή το 2006 στους πτυχιούχους της μειονότητας υποτροφιών για μεταπτυχιακές σπουδές.

Με βάση τη δεκαετή εμπειρία της πορείας και των αποτελεσμάτων του ΠΕΜ καθώς και των συστηματικών ερευνών που έγιναν, η συνέχιση της καταπολέμησης της σχολικής διαρροής για το μαθητικό πληθυσμό της μειονότητας της Θράκης απαιτεί τα ακόλουθα μέτρα, που προκύπτουν από όσα επέδρασαν μέχρι σήμερα στη σημαντική μείωση της διαρροής.

- **Εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας**

Αποφασιστικά επέδρασε η μετατροπή της ελληνικής σε γλώσσα προσιτή στην εκμάθηση με τα νέα βιβλία και εκπαιδευτικά υλικά στηριγμένα στις μεθόδους διδασκαλίας της ως ξένης γλώσσας, τα εργαλεία (γραμματικές και λεξικά) και τα ηλεκτρονικά εκπαιδευτικά υλικά. Τα βιβλία και εκπαιδευτικά υλικά του δημοτικού σχολείου είναι ήδη επίσημα βιβλία του κράτους και διανέμονται από τον ΟΕΔΒ (Οργανισμό Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων). Εκκρεμεί στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο η έγκριση του συνόλου των βιβλίων και εκπαιδευτικών υλικών για το γυμνάσιο, ώστε να γίνουν και αυτά επίσημα βιβλία του κράτους.

Σημαντική θα ήταν η παρέμβαση με στόχο την επίσπευση των διαδικασιών έγκρισης του ΠΙ, ώστε οι μαθητές της μειονότητας στο γυμνάσιο να αποκτήσουν βιβλία και εκπαιδευτικά υλικά που λαμβάνουν υπόψη όχι μόνο την αλλογλωσσία αλλά και την ελλιπή εκμάθηση της ελληνικής στο μειονοτικό δημοτικό σχολείο, όπου ακόμα σήμερα φοιτά το 90% των μειονοτικών παιδιών.

- Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Μεγάλης σημασίας για τη βελτίωση της επίδοσης των παιδιών της μειονότητας και την μείωση της σχολικής διαρροής αποδείχθηκε η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Απαραίτητη είναι η ιδιαίτερη μέριμνα για τη συνεχή και συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε μαθητές της μειονότητας τόσο στο δημοτικό όσο και στο γυμνάσιο. Η εκμάθηση από τους εκπαιδευτικούς των μεθόδων διδασκαλίας της ελληνικής ως ξένης γλώσσας στο δημοτικό και δεύτερης γλώσσας στο γυμνάσιο είναι απολύτως απαραίτητη και χρειάζεται επανάληψη και ανανέωση των γνώσεων. Η επιμόρφωση στα σχετικά θέματα πρέπει να είναι συνεχής και να επαναλαμβάνει κάθε σχολικό έτος τα περιεχόμενα που τεκμηριώνουν την ανάγκη αποδοχής της ταυτότητας των μαθητών.

- Ενισχυτική Διδασκαλία

Το δεδομένο που προκύπτει από τη διεθνή βιβλιογραφία ότι είναι μεγάλη η αποτελεσματικότητα της αύξησης των ωρών σχολείου για μαθητικούς πληθυσμούς με ψηλή διαρροή, επαληθεύτηκε από το ΠΕΜ. Οι πρόσθετες ώρες σχολείου του ΠΕΜ είναι μέτρο που οπωσδήποτε πρέπει να συνεχιστεί, καθώς αποδείχτηκε ότι έχει ουσιαστικές θετικές επιπτώσεις, με πρώτη το γεγονός ότι μείωσαν τα υψηλότερα ποσοστά επανεγγραφών ιδίως στην πρώτη τάξη του γυμνασίου και γενικότερα επέδρασαν κατά της διαρροής. Οι μειονοτικοί μαθητές στην πρώτη τάξη του γυμνασίου (όπου το ποσοστό αποτυχίας και επανεγγραφής είναι το ψηλότερο) εμφανίζουν εντυπωσιακή βελτίωση με την αύξηση των ωρών σχολείου, εφόσον οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν τις πρόσθετες ώρες είναι ευαισθητοποιημένοι ιδίως στην εξάρτηση της επίδοσης από την αποδοχή της ταυτότητας των μαθητών.

Άρα σημαντικός ανασταλτικός της διαρροής παράγοντας είναι να παρέχεται στους μειονοτικούς μαθητές η δυνατότητα παρακολούθησης μαθημάτων επανάληψης της ύλης και δημιουργικών δραστηριοτήτων μαθησιακών μετά το τέλος του κανονικού σχολικού προγράμματος και για ένα ελάχιστο τουλάχιστον 10 πρόσθετων ωρών την εβδομάδα.

▪ Κέντρα Στήριξης Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων

Ειδικά για τους μαθητές της μειονότητας της Θράκης, τα καλά μαθησιακά αποτελέσματα και οι μεγάλες αλλαγές που έφεραν στην επίδοση στο σχολείο εμφανίστηκαν στις εκτός σχολείου παρεμβάσεις, ιδίως στα μαθήματα των Κέντρων Στήριξης.

Τα μαθήματα ελληνικής στα ΚΕΣΠΕΜ χρησιμοποιούν τα νέα εκπαιδευτικά υλικά, ηλεκτρονικά και έντυπα, με εκπαιδευτικούς που γνωρίζουν σε βάθος τις τεχνικές αξιοποίησής τους, και τις διδακτικές μεθόδους που τα στηρίζουν. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί είναι άτομα απολύτως πεπεισμένα για τις θετικές επιπτώσεις που θα έχει σε ολόκληρη τη Θράκη η αρμονική ένταξη στην κοινωνία των παιδιών της μειονότητας. Η τεχνολογία που χρησιμοποιείται βοηθητικά στα μαθήματα (με Η/Υ) έχει πολύ θετικά αποτελέσματα. Οι μέθοδοι και τεχνικές διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται είναι οι σύγχρονες ενεργητικές μέθοδοι του σχεδίου εργασίας και δεν αναμειγνύονται, όπως στο σχολείο, με τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας που οι εκπαιδευτικοί, μολονότι επιμορφούμενοι, αργούν να εγκαταλείψουν. Η συνέχιση της λειτουργίας και η επέκταση των Κέντρων Στήριξης αποτελεί σημαντική προτεινόμενη συνιστώσα των παρεμβάσεων για την εκπαίδευση των μουσουλμάνων μαθητών της Θράκης.

(γ) Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Τσιγγανοπαίδων Μαθητών

Όπως διαπιστώνεται σε πρόσφατη έρευνα της Διεύθυνσης Σπουδών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (όπως αναφέρθηκε στη σχετική συνέντευξη που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης), το 60% της διαρροής μαθητών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αφορά σε μαθητές ρόμικης καταγωγής. Κατά συνέπεια η συνέχιση και επέκταση του προγράμματος εκπαίδευσης τσιγγανοπαίδων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποκλιμάκωση του δείκτη σχολικής διαρροής.

Οι προτάσεις ανά δραστηριότητα περιγράφονται στη συνέχεια:

- Ενισχυτική Διδασκαλία
 - Λειτουργία περισσότερων τμημάτων ενισχυτικής διδασκαλίας ώστε να καλυφθεί το σύνολο των αναγκών για ενισχυτική διδασκαλία μαθητών Ρομά σε όλη τη χώρα.
 - Ενθάρρυνση συμμετοχής στα τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας και άλλων μαθητών που δεν ανήκουν στην κατηγορία των Ρομά, αλλά παρουσιάζουν τα

ίδια μαθησιακά προβλήματα και έχουν παρόμοιες μαθησιακές ανάγκες, με στόχο τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος μάθησης που συνδυάζει τη μάθηση με την κοινωνική ένταξη.

- Παρακολούθηση του μαθησιακού αποτελέσματος των τμημάτων ενισχυτικής διδασκαλίας μέσω εσωτερικών κριτηρίων αξιολόγησης (τεστ) του προγράμματος.

- Καταπολέμηση της Διαρροής και της Άτακτης Φοίτησης
 - Ενεργοποίηση και εφαρμογή της ισχύουσας εκπαιδευτικής νομοθεσίας αναφορικά με την υποχρεωτική φοίτηση των Ελληνοπαίδων.
 - Σύνδεση κοινωνικών παροχών προς την οικογένεια του παιδιού (π.χ. επίδομα) με την ανελλιπή φοίτηση του μαθητή στο σχολείο.
 - Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικτύου τοπικών συνεργατών και της ροής των πληροφοριών από σημείο σε σημείο, έτσι ώστε μαθητές που μετακινούνται κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους να συνεχίζουν τη φοίτησή τους στο νέο σχολείο χωρίς χρονοτριβή.
 - Άσκηση επιρροής με ταυτόχρονη προσφορά βοήθειας σε οικογένειες στις οποίες παρουσιάζονται κρούσματα διαρροής για την αποτροπή του φαινομένου.

- Επιμόρφωση και Ευαισθητοποίηση των γονέων και της κοινής γνώμης
 - Επέκταση του θεσμού της επιμόρφωσης των γονέων μέσω της λειτουργίας σεμιναρίων για τη γλωσσική αγωγή, την αγωγή υγείας και την αγωγή του πολίτη (σχολές γονέων) σε Ρομά γονείς.
 - Συστηματικές παρουσιάσεις του επιτελούμενου έργου στα μέσα μαζικής επικοινωνίας (εφημερίδες, ραδιόφωνο και τηλεόραση) με στόχο την εξοικείωση του κοινού με το Πρόγραμμα.
 - Παραγωγή υλικού για την ενημέρωση της οικογένειας Ρομά γύρω από τους στόχους και τους κανόνες της εκπαίδευσης, τον επαγγελματικό προσανατολισμό των παιδιών και τους κινδύνους που υπάρχουν σήμερα για τα παιδιά και τους νέους έξω από το σχολείο.
 - Παραγωγή γενικού επιμορφωτικού υλικού για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης γύρω από την ιστορία, τον πολιτισμό και την κοινωνική κατάσταση των Ρομά στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

- Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευση
 - Μέριμνα για την εφαρμογή της ισχύουσας εκπαιδευτικής νομοθεσίας σε ό,τι αφορά τις υποχρεώσεις του σχολείου απέναντι σε Ελληνόπαιδες ηλικίας 5-15 ετών, αλλά και αναφορικά με τις υποχρεώσεις της οικογένειας απέναντι στο σχολείο.
 - Διάθεση πιστώσεων στις σχολικές μονάδες για την κάλυψη των πρόσθετων δαπανών από τη φοίτηση Ρομά μαθητών στο δημόσιο σχολείο.
 - Θέσπιση χρηματικών βραβείων και άλλων κινήτρων για σχολικές μονάδες οι οποίες έχουν διακριθεί για τις υπηρεσίες και τα επιτεύγματά τους στον τομέα της ένταξης των Ρομά μαθητών.

- Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, των σχολικών συμβούλων και των στελεχών της εκπαίδευσης
 - Κάθε εκπαιδευτικός ο οποίος διδάσκει σε τμήμα ενισχυτικής διδασκαλίας για μαθητές Ρομά ή διδάσκει σε τάξεις που φοιτούν Ρομά μαθητές πρέπει να έχει πρόσβαση τουλάχιστον σε τριάντα ώρες επιμόρφωσης κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, οι δέκα από τις οποίες θα είναι ενδοσχολική επιμόρφωση.
 - Σε κάθε εκπαιδευτικό ο οποίος συμμετέχει στα επιμορφωτικά σεμινάρια προτείνεται να παρέχεται κίνητρο με τη μορφή υλικού διδασκαλίας (βοηθήματα, γραφική ύλη, αναλώσιμα).
 - Σε κάθε σχολείο συνεργαζόμενο με το Πρόγραμμα προτείνεται να εγκατασταθεί, αν δεν υπάρχει ήδη, σταθμός σύνδεσης στο διαδίκτυο με τα στοιχειώδη μέσα (υπολογιστής, εκτυπωτής, σαρωτής εικόνας, σύνδεση στο διαδίκτυο)

- Διδακτικό Υλικό
 - Επέκταση του διδακτικού υλικού σε ζητήματα αγωγής του πολίτη.
 - Επέκταση του διδακτικού υλικού σε ζητήματα Ιστορίας.

- Τομέας δικτύου στήριξης του Προγράμματος
 - Επέκταση του δικτύου των τοπικών συνεργατών του Προγράμματος σε όλες τις περιοχές της χώρας με συγκεντρώσεις ρόμικου πληθυσμού, ώστε καμία περιοχή να μην μείνει εκτός εμβέλειας του Προγράμματος.

- Πύκνωση του δικτύου των τοπικών συνεργατών στις περιοχές με υψηλές συγκεντρώσεις Ρομά μαθητών και σε περιοχές με ιδιαίτερα προβλήματα ένταξης (ακραία φτώχεια, έντονη τσιγγανοφοβία).

III.3.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας

Οι παρεμβάσεις διαπολιτισμικής εκπαίδευσης εντάσσονται στους Άξονες Προτεραιότητας 1, 2 και 3 στον Ειδικό Στόχο 4. Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ).

Η παρεμβάσεις περιγράφονται στο υποβληθέν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» ως «Πρωώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε ομάδες πληθυσμού με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες».

III.3.5. Εκτίμηση Κόστους

5.α Ανάλυση κόστους

Ο μελετητής εκτιμά ότι τα προγράμματα πρέπει να επιτύχουν την πλήρη ανάπτυξη τους από το σχολικό έτος 2008-2009 ώστε να μην υπάρξει κενό που ενδέχεται να ανατρέψει τα θετικά μέχρι τώρα αποτελέσματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

(α) Αλλοδαποί και Παλιννοστούντες Μαθητές: Με βάση τα δεδομένα από τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του προγράμματος και με δεδομένο την ανάγκη επέκτασης του Προγράμματος όπως περιγράφεται ανωτέρω εκτιμάται ότι το ετήσιο κόστος ανέρχεται σε 6,4 εκατ.€ ανά εκπαιδευτικό έτος για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το συνολικό κόστος μέχρι και το 2013 ανέρχεται σε 32 εκατ. €.

(β) Μουσουλμάνοι Μαθητές Θράκης: Με παρόμοιο τρόπο εκτιμάται ότι το ετήσιο κόστος ανέρχεται σε 3,2 εκατ.€ ανά εκπαιδευτικό έτος και συνεπώς το συνολικό κόστος μέχρι και το 2013 ανέρχεται σε 16 εκατ. €.

(γ) Ρομά Μαθητές: Παρομοίως εκτιμάται ότι το ετήσιο κόστος ανέρχεται σε 3,0 εκατ. € ανά εκπαιδευτικό έτος και συνεπώς το συνολικό κόστος μέχρι και το 2013 ανέρχεται σε 15 εκατ.€.

5.β Κόστος ανά Στόχο

Η αναλυτική εκτίμηση της δαπάνης ανά Περιοχές στόχου απαιτεί αναλυτική καταγραφή του πληθυσμού στόχου καθώς και των σχολικών μονάδων της παρέμβασης ανά περιοχή. Τα στοιχεία αυτά δεν είναι στη διάθεση του μελετητή (εκτός προφανώς από την εκπαίδευση των μουσουλμανοπαίδων της Θράκης). Με βάση όμως εκτιμήσεις από την μέχρι τώρα εφαρμογή των προγραμμάτων, η κατανομή ενδέχεται να είναι προσεγγιστικά η ακόλουθη:

Περιοχές	Εκτίμηση Κόστους (€)
Περιοχές Αμιγούς Στόχου 1	37.200.000
Περιοχές Στατιστικής Σύγκλισης	24.100.000
Περιοχές Σταδιακής Εισόδου	1.700.000
ΣΥΝΟΛΟ	63.000.000

Σημειώνεται ότι οι Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (phasing out), και κυρίως η Αττική και η Κεντρική Μακεδονία έχουν υψηλό ποσοστό αλλοδαπών, παλιννοστούντων και ρομά μαθητών και συνεπώς απαιτούν αυξημένους πόρους για την χρηματοδότηση των παρεμβάσεων.

III.4. ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

III.4.1. Τίτλος Παρέμβασης

«Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο και Ολοήμερο Νηπιαγωγείο»

III.4.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ΄ ΚΠΣ

Στην Ελλάδα, το Ολοήμερο Σχολείο θεσμοθετήθηκε με τον Ν.2525/98 και αρχικά εφαρμόστηκε πιλοτικά σε 28 σχολεία, ως υπο-έργο των ΣΕΠΠΕ, στο πλαίσιο του Β΄ ΚΠΣ, με Τελικό Δικαιούχο το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Το εκπαιδευτικό μοντέλο που εφαρμόστηκε στην Α΄ φάση του πιλοτικού προγράμματος βασίστηκε σε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση, που χρησιμοποιεί εξατομικευμένες διδακτικές μεθόδους αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες και προεκτείνοντας την πρωινή διδασκαλία μέχρι τις πρώτες απογευματινές ώρες, ώστε να καλύπτει τόσο τις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών όσο και τις εργασιακές-κοινωνικές ανάγκες των γονέων.

Στη Β΄ φάση του προγράμματος, που σχεδιάστηκε και υλοποιείται στο πλαίσιο του Ε.Π. «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» (ΕΠΕΑΕΚ) του Γ΄ ΚΠΣ (2000-2006), η παρέμβαση διευρύνθηκε ποσοτικά σε μεγάλο αριθμό σχολικών μονάδων με στόχο τη σταδιακή προσέγγιση των ποιοτικών προδιαγραφών του παραδειγματικού μοντέλου.

Οι κύριες Πράξεις του ΕΠΕΑΕΚ II που αφορούν τη λειτουργία του Ολοήμερου Σχολείου είναι οι Πράξεις «Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία» και «Ολοήμερα Νηπιαγωγεία», τις οποίες υλοποιεί ως Τελικός Δικαιούχος η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων ΚΠΣ του ΥΠΕΠΘ (ΕΥΕΠ ΚΠΣ), ενώ έχουν ήδη ολοκληρωθεί οι Πράξεις πιλοτικής εφαρμογής την υλοποίηση των οποίων είχε αναλάβει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Οι πράξεις του ΕΠΕΑΕΚ που υλοποιούνται από την ΕΥΕΠ ΚΠΣ, αφορούν στην εφαρμογή και λειτουργία του Προγράμματος Ολοήμερου σε:

- 4.271 Δημοτικά Σχολεία και
- 2.071 Νηπιαγωγεία της χώρας.

Η παρέμβαση του Ολοήμερου Σχολείου, Νηπιαγωγείου και Δημοτικού, προσφέρεται σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία και κατά γενική ομολογία για την άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής, αφού ένας από τους βασικούς στόχους που τέθηκαν κατά το σχεδιασμό της ήταν η αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας ώστε να γίνει ελκυστικότερη για τον μαθητή από τα πρώτα χρόνια της επαφής του με αυτήν.

Ωστόσο, η θετική αυτή άποψη έχει διαμορφωθεί σε σχέση μόνο με το θεωρητικό σχεδιασμό του Ολοήμερου Σχολείου, ενώ αντίθετα η πλειοψηφία των εμπλεκομένων δεν έχει πεισθεί για την πρακτική του αποτελεσματικότητα, αφού δεν έχουν διαπιστωθεί τα αναμενόμενα οφέλη για τον ίδιο το μαθητή, φαινόμενο που είναι εντονότερο στις αγροτικές και ημιαστικές περιοχές.

Ειδικά σχετικά με την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής, η αποτελεσματικότητα του Ολοήμερου Σχολείου απέχει πολύ από την θεωρητικά προσδοκώμενη, και μάλιστα εκτιμάται ως ακόμη μικρότερη κατά τις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, που είναι και το κρίσιμο σημείο για την επιτυχή μετάβαση του μαθητή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Βασικός λόγος για αυτήν την αποτυχία του Ολοήμερου Σχολείου στην επίτευξη των αρχικών παιδαγωγικών και εκπαιδευτικών του στόχων είναι ότι λειτουργεί ως καθαρά επιπρόσθετος υποστηρικτικός θεσμός, χωρίς να συνδέεται με το κύριο σχολικό πρόγραμμα σπουδών και χωρίς να υπάγεται στα συστήματα ελέγχου και εποπτείας της συνολικής εκπαιδευτικής διαδικασίας. Έτσι, παρόλο που φαίνεται να έχει πετύχει τον κοινωνικό στόχο σε ότι αφορά την κάλυψη των αναγκών των εργαζόμενων γονέων, ωστόσο δεν κατάφερε να αποτελέσει ένα σύγχρονο αναβαθμισμένο σχολείο με αυτοδύναμη ταυτότητα και καινοτόμα εκπαιδευτικά μέσα.

III.4.3. Ανάλυση Προτάσεων

Με βάση την αποτίμηση της εφαρμογής του Ολοήμερου Σχολείου στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ, συμπεραίνεται ότι ο σχεδιασμός της υλοποίησης της παρέμβασης για τα επόμενα χρόνια θα πρέπει να επικεντρωθεί σε δύο βασικούς στόχους:

1. Στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρατηρήθηκαν ως προς τη λειτουργία του θεσμού και ιδιαίτερα του Ολοήμερου Δημοτικού στην πράξη, ώστε το Ολοήμερο Σχολείο να αποτελέσει ουσιαστικό πυρήνα αναβάθμισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όπως ήταν ο αρχικός του στόχος.

2. Στην αξιοποίηση του θεσμού του Ολοήμερου Σχολείου προς την κατεύθυνση της πρόληψης, της διάγνωσης και της καταπολέμησης της σχολικής διαρροής.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, κατά το σχεδιασμό της παρέμβασης για την Δ' Προγραμματική περίοδο θα πρέπει αφενός να εξασφαλιστεί η λειτουργικότητα των ήδη υπάρχοντων δράσεων που περιλαμβάνονταν και στους πρότερους σχεδιασμούς της παρέμβασης, και αφετέρου να σχεδιαστούν νέες δράσεις οι οποίες θα είναι στοχευμένες ειδικά στο ζήτημα της σχολικής διαρροής. Έτσι, στην αποτελεσματικότητα της παρέμβασης, κρίνεται ότι θα συμβάλλει θετικά ένα πλέγμα δράσεων οι οποίες θα περιλαμβάνουν τα εξής:

Μεξελίξη του θεσμού σε ενιαίο Ολοήμερο Σχολείο με την ενσωμάτωση των λειτουργιών του στο βασικό σχολικό πρόγραμμα σπουδών.

Με την ενσωμάτωση των επιπρόσθετων διδακτικών ωρών σε ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών υπό την επιτήρηση του ίδιου εκπαιδευτικού, ο θεσμός του ολοήμερου θα αντιμετωπιστεί γενικά ως ουσιαστικός πυρήνας για την αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας από όλους τους εμπλεκόμενους, ενώ θα επιτευχθούν:

- η ουσιαστική υποστήριξη των μαθητών που παρουσιάζουν δυσκολία στην κατανόηση και εμπέδωση γνώσεων σε συγκεκριμένα μαθήματα, με την διεξαγωγή των επιπρόσθετων διδακτικών ωρών σε συνέχεια του αντίστοιχου μαθήματος
- η ενίσχυση των συνεκτικών δεσμών ανάμεσα στο μαθητή και τον εκπαιδευτικό αλλά και τη σχολική κοινότητα γενικότερα
- η έγκυρη και έγκαιρη διάγνωση από μέρους του εκπαιδευτικού περιπτώσεων μαθητών που κινδυνεύουν να διαρρεύσουν

Το μέτρο αυτό θα επιφέρει επίσης και άλλα αποτελέσματα, που δεν σχετίζονται άμεσα με την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, σχετίζονται όμως έμμεσα, αφού καθιστούν την εκπαιδευτική διαδικασία πιο ενδιαφέρουσα και αποτελεσματική για το μαθητή. Έτσι, θα επιτευχθούν επιπλέον:

- η ολοκληρωμένη προετοιμασία των μαθητών για την επόμενη ημέρα
- η ξεκούραστη ολοκλήρωση της σχολικής ημέρας με την ομαλότερη κατανομή των μαθημάτων και των δραστηριοτήτων σε όλη τη διάρκεια της μέρας
- η αποδέσμευση του μαθητή από την αναγκαιότητα της μελέτης στο σπίτι.

Σημειώνεται ότι το κόστος ενός τέτοιου προσανατολισμού στο σχεδιασμό της παρέμβασης κρίνεται αρκετά σημαντικό, και δεν συνυπολογίζεται στην κοστολόγηση που ακολουθεί στο παρόν Δελτίο Προτάσεων.

Σχεδιασμός και ανάπτυξη μεθοδολογιών και εργαλείων για την έγκαιρη διάγνωση και άμεση καταπολέμηση της σχολικής διαρροής

Το Ολοήμερο Σχολείο είναι ένας θεσμός που προσφέρεται για την παροχή εφοδίων και εργαλείων για την εξασφάλιση της ομαλής μετάβασης τόσο από την προσχολική στη σχολική όσο και από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Έτσι, η αξιοποίηση του θεσμού προς αυτήν την κατεύθυνση αναμένεται να επιφέρει άμεσα και ουσιαστικά αποτελέσματα για την ουσιαστική πρόληψη και αντιμετώπιση της μαθητικής διαρροής.

Η χρήση νέων μεθοδολογιών και εργαλείων, στα πλαίσια τόσο του Ολοήμερου Νηπιαγωγείου όσο και του Ολοήμερου Δημοτικού, πρέπει να επικεντρωθεί σε τρεις κύριες κατευθύνσεις:

- α) ως προς τον έγκαιρο εντοπισμό και την αντιμετώπιση των αδυναμιών και των ιδιαιτεροτήτων των μαθητών,
- β) ως προς την εξασφάλιση της ομαλής μετάβασης των μαθητών από την προσχολική στη σχολική και από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και
- γ) ως προς την ανάπτυξη των αντιληπτικών και γνωσιακών ικανοτήτων των μαθητών καθώς και της κοινωνικότητάς τους, εφόδια απαραίτητα και κρίσιμα για όλη την μετέπειτα συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Έτσι, οι προτεινόμενες μεθοδολογίες και εργαλεία στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνουν ενδεικτικά:

- πρακτικές αξιολόγησης και διάγνωσης των αντιληπτικών και μαθησιακών δυσκολιών των μαθητών

- εξατομικευμένες πρακτικές εκπαιδευτικής στήριξης προς μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.
- επισκέψεις γνωριμίας και εξοικείωσης των μαθητών του νηπιαγωγείου σε δημοτικά σχολεία και των μαθητών του δημοτικού σε γυμνάσια της περιοχής
- υλοποίηση projects από μαθητές νηπιαγωγείου και δημοτικού από κοινού, για την εξασφάλιση της ομαλής μετάβασης των μαθητών από την προσχολική στη σχολική εκπαίδευση
- υλοποίηση projects από μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων του δημοτικού και των πρώτων τάξεων του γυμνασίου από κοινού με στόχο:
 - την εξασφάλιση της ομαλής μετάβασης των μαθητών από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και
 - τη διατήρηση του ενδιαφέροντος των μαθητών για την αντιμετώπιση της παρατηρούμενης μείωσης της συμμετοχής ειδικά των μαθητών των μεγαλύτερων τάξεων του δημοτικού στο πρόγραμμα του Ολοήμερου Σχολείου
- μαθησιακές πρακτικές για την ενθάρρυνση της ομαδικής δραστηριότητας.
- διδακτικές προσεγγίσεις με τη χρήση νέων τεχνολογιών
- μαθησιακές πρακτικές επικεντρωμένες στην εκμάθηση της γλώσσας
- μαθησιακές πρακτικές που θα κινούν τη φυσική περιέργεια του παιδιού για την ενεργητική του συμμετοχή στην ανακάλυψη του φυσικού κόσμου
- δραστηριότητες για την ανάπτυξη της αισθητηριακής και της κινητικής αντίληψης του μαθητή
- πρακτικές βιωματικής μάθησης, με διδασκαλία εκτός σχολικής αίθουσας, σε χώρους επικοινωνίας, εμπειρίας και πειραματισμού
- εκπαιδευτικές δραστηριότητες ευρύτερης παιδείας, όπως οι τεχνολογικές εφαρμογές, οι τέχνες, η μουσική, το σχέδιο, οι ξένες γλώσσες και ο αθλητισμός για τον εντοπισμό των ειδικών κλίσεων και δεξιοτήτων των μαθητών.
- αξιοποίηση των αποτελεσμάτων και υποστήριξη της ενημέρωσης του Συστήματος Παρακολούθησης και Αντιμετώπισης της Σχολικής Διαρροής που προτείνεται στην παρούσα μελέτη ως νέα παρέμβαση (βλ. Δελτίο Προτάσεων III.1).

Ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σχετικά με την αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής.

Στα πλαίσια της παρέμβασης του Ολοήμερου Σχολείου θα πρέπει να διεξαχθούν εκτενή προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε όλη τη χώρα. Η θεματολογία των προγραμμάτων επιμόρφωσης θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- θέματα παιδαγωγικού προσανατολισμού για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη αξιοποίηση του θεσμού στο σύνολό του
- επιμόρφωση στην εφαρμογή και αξιοποίηση των νέων μεθοδολογιών και εργαλείων που προτείνεται να σχεδιαστούν και να αναπτυχθούν στα πλαίσια της παρέμβασης για την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.

Ενδεικτικά αναφέρονται επιμορφώσεις εκπαιδευτικών σε μεθοδολογίες εξατομικευμένης διδασκαλίας και καθοδήγησης μαθητών με ιδιαίτερη επικινδυνότητα για σχολική αποτυχία, καθώς και επιμορφώσεις σε μεθοδολογίες και εργαλεία για την ανάπτυξη των γνωσιακών ικανοτήτων και της προσωπικότητας των μαθητών από την προσχολική ακόμη ηλικία.

Οι επιμορφώσεις θα πρέπει να συνοδεύονται από την παραγωγή και διανομή του αντίστοιχου επιμορφωτικού υλικού.

Στα πλαίσια της ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών και της ανάπτυξης των μεταξύ τους συνεκτικών δεσμών, προτείνεται επίσης να δημιουργηθούν ειδικά διαμορφωμένοι ιστότοποι, ένας για το Ολοήμερο Νηπιαγωγείο και ένας για το Ολοήμερο Δημοτικό, όπου θα διατίθεται το επιμορφωτικό υλικό καθώς και προτεινόμενα ηλεκτρονικά εκπαιδευτικά εργαλεία (software), ενώ οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν μέσω αυτών να ανταλλάσσουν απόψεις και προτάσεις σχετικά με την πρακτική εφαρμογή και αξιοποίηση του θεσμού του Ολοήμερου Σχολείου. Κατά το σχεδιασμό των ιστοτόπων προτείνεται να αξιοποιηθούν ήδη υπάρχουσες δικτυακές υποδομές και εφαρμογές του ΥπεΠΘ, όπως για παράδειγμα η Δικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη.

Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης γονέων και τοπικής κοινωνίας

Μεγάλης αναγκαιότητας κρίνεται επίσης η υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των γονέων και της τοπικής κοινωνίας για το ζήτημα της σχολικής διαρροής και τους τρόπους αξιοποίησης του θεσμού του Ολοήμερου Σχολείου για την αντιμετώπισή της με την ενεργό συμμετοχή όλων.

Στόχος των δράσεων ενημέρωσης γενικά είναι η ανάδειξη της αξίας της εκπαίδευσης και η καταπολέμηση της απαξίας της ως μέσου κοινωνικής και οικονομικής εξέλιξης των μαθητών. Ειδικότερα, αναφορικά με το πρόβλημα της σχολικής διαρροής οι δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης θα πρέπει να στοχεύουν:

- στη συνειδητοποίηση ότι η σχολική διαρροή και η αντιμετώπισή της είναι ένα ζήτημα που αφορά το σύνολο της κοινωνίας
- στην ενημέρωση για τη σπουδαιότητα της πρόληψης του φαινομένου της σχολικής διαρροής από τα πρώτα χρόνια της εκπαιδευτικής διαδικασίας,
- στην ενημέρωση για τους τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής με την αξιοποίηση του θεσμού του Ολοήμερου Δημοτικού και Νηπιαγωγείου και για τους τρόπους της ενεργούς συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας και των γονέων στο θεσμό
- στη θέσπιση συγκεκριμένων διαδικασιών εμπλοκής των γονέων και της τοπικής κοινωνίας στην εκπαιδευτική διαδικασία για την υποστήριξη εξωσχολικών μαθησιακών δραστηριοτήτων και την τακτική ανταλλαγή απόψεων και προτάσεων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του θεσμού του Ολοήμερου Σχολείου.

Αξιολόγηση και αναβάθμιση portfolio

Στα πλαίσια της ενέργειας αυτής προβλέπεται η αναβάθμιση, η αναπαραγωγή και η διάθεση (μεταφορά και διανομή) του παιδαγωγικού και διδακτικού υλικού (portfolio) του οποίου η αρχική συγγραφή και η εκπόνηση εντάσσεται στην παρέμβαση του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου του ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006.

Το υλικό θα είναι ειδικά σχεδιασμένο για την υποβοήθηση των διδασκόντων στο πρόγραμμα του Ολοήμερου Δημοτικού και θα περιέχει θεματικές ενότητες και δραστηριότητες για κάθε τάξη.

Η ενέργεια αυτή προτείνεται να επαναλαμβάνεται για κάθε σχολικό έτος, μετά από αντίστοιχες αξιολογήσεις του υλικού και των αποτελεσμάτων της εφαρμογής του κατά τις προηγούμενες χρονιές.

Προμήθεια ή/και αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής.

Η ενέργεια αυτή κρίνεται περισσότερο αναγκαία για τα σχολεία που ανήκουν σε αγροτικές και ημιαστικές περιοχές όπου οι ελλείψεις στην απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή που υποστηρίζει τη λειτουργία του θεσμού του Ολοήμερου είναι περισσότερες. Ενδεικτικά αναφέρονται η έλλειψη κατάλληλα διαμορφωμένων αιθουσών, επαρκών και κατάλληλα σχεδιασμένων προαύλιων χώρων, εξοπλισμού και υποδομών σίτισης.

Από τη μελέτη παραδειγμάτων διεθνών πρακτικών που συνδέονται με την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής είναι προφανές ότι οι χώρες με τα πιο επιτυχημένα εκπαιδευτικά συστήματα έχουν θέσει ως βασική προτεραιότητα, ειδικά για την προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση, την ελκυστικότητα του σχολείου και τη διαμόρφωση ενός φιλόξενου σχολικού περιβάλλοντος (π.χ. Φινλανδία).

Αξιολόγηση της πιλοτικής εφαρμογής

Η παρέμβαση του Ολοήμερου Δημοτικού και Ολοήμερου Νηπιαγωγείου σύμφωνα με το νέο σχεδιασμό προτείνεται να εφαρμοστεί πιλοτικά για την πρώτη σχολική χρονιά (2008-2009) σε ενδεικτικά 400 σχολικές μονάδες (200 Ολοήμερα Δημοτικά και 200 Ολοήμερα Νηπιαγωγεία).

Η αξιολόγηση της πιλοτικής εφαρμογής του θεσμού θα ανατεθεί σε Σύμβουλο Αξιολόγησης και στη συνέχεια η εφαρμογή του θεσμού θα επεκταθεί σταδιακά κατά τις επόμενες χρονιές ώστε κατά το έτος 2012-2013 να συμπεριλαμβάνει το σύνολο των σχολικών μονάδων της χώρας.

Επίσπευση των διαδικασιών διορισμού του προσωπικού.

Κατά την εφαρμογή του θεσμού τα προηγούμενα χρόνια, παρατηρήθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις στη διαδικασία διορισμού και τοποθετήσεων εκπαιδευτικών και άλλου προσωπικού στα Ολοήμερα Σχολεία, γεγονός που επιδρά αρνητικά στην ομαλή λειτουργία του θεσμού.

Με την επίτευξη της έγκαιρης τοποθέτησης εκπαιδευτικών και στελεχών, θα αντιμετωπιστούν και άλλες οργανωτικού τύπου αδυναμίες που έχουν παρατηρηθεί στο παρελθόν. Έτσι, θα γίνεται καλύτερη οργάνωση των τμημάτων και ορθότερη

κατανομή των μαθητών στις πρόσθετες δραστηριότητες, ενώ θα εντοπίζονται έγκαιρα τυχόν ελλείψεις σε εκπαιδευτικά και υποστηρικτικά μέσα.

III.4.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας

Η παρέμβαση «Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο και Ολοήμερο Νηπιαγωγείο» εντάσσεται:

- στον **Στρατηγικό Στόχο 1** (ΣΣ1): «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης»
- στους **Άξονες Προτεραιότητας 1, 2 και 3** (ΑΠ1, ΑΠ2, ΑΠ3): «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης»
 - στις 8 περιφέρειες του Αμιγούς Στόχου 1 (ΑΠ1),
 - στις 3 περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out) (ΑΠ2) και
 - στις 2 περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Phasing In) (ΑΠ3)
- στους **Ειδικούς Στόχους 1.4, 2.4 και 3.4** (ΕΣ1.4, ΕΣ2.4, ΕΣ3.4): «Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ)» ανά κατηγορία περιφερειών του αντίστοιχου ΑΠ.

III.4.5. Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων

5.α Ανάλυση για την εκτίμηση των δεικτών

Όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα, η παρέμβαση προτείνεται να εφαρμοστεί αρχικά (κατά τη σχολική χρονιά 2008-2009) σε πιλοτική μορφή για 400 περίπου σχολικές μονάδες ενδεικτικά (200 νηπιαγωγεία και 200 δημοτικά σχολεία) και στη συνέχεια να ενταχθεί σταδιακά στα πλαίσια της συγκεκριμένης παρέμβασης το σύνολο των σχολικών μονάδων της χώρας.

Στους δείκτες που αναγράφονται στον ακόλουθο πίνακα και αφορούν στο πλήθος μαθητών ή σχολικών μονάδων, η τιμή-στόχος είναι η τελική τιμή της τελευταίας σχολικής χρονιάς (2012-2013), η τιμή δηλαδή που αντιστοιχεί στο σύνολο της χώρας.

Η τιμή-στόχος των υπόλοιπων δεικτών είναι αθροιστική για όλες τις σχολικές χρονιές εφαρμογής της παρέμβασης, δηλαδή από τη σχολική χρονιά 2008-2009 έως τη σχολική χρονιά 2012-2013. Συγκεκριμένα για τον υπολογισμό της τιμής-στόχου του κάθε δείκτη έχουν γίνει οι ακόλουθες παραδοχές:

- επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί: ένας (1) εκπαιδευτικός από κάθε νηπιαγωγείο για κάθε σχολική χρονιά, δύο (2) εκπαιδευτικοί από κάθε δημοτικό σχολείο για τις τρεις πρώτες σχολικές χρονιές και ένας (1) εκπαιδευτικός από κάθε δημοτικό σχολείο για τις δύο τελευταίες σχολικές χρονιές.
- ώρες προγραμμάτων επιμόρφωσης: 48 ώρες για κάθε επιμορφούμενο εκπαιδευτικό.
- προγράμματα ενημέρωσης γονέων και τοπικής κοινωνίας: ένα (1) πρόγραμμα για κάθε σχολική μονάδα για κάθε σχολική χρονιά.
- επισκέψεις μαθητών: μία (1) επίσκεψη για κάθε σχολική μονάδα για κάθε χρονιά.
- projects μαθητών: ένα (1) project για κάθε σχολική μονάδα δημοτικού σχολείου για κάθε χρονιά.

5.β Συνοπτική Παρουσίαση Δεικτών

Πίνακας 1: Δείκτες Εκρρών και Αποτελεσμάτων παρέμβασης

Περιγραφή Δείκτη	Τιμή-Στόχος
Πλήθος ωφελούμενων μαθητών Ολοήμερων Νηπιαγωγείων	139.000
Πλήθος ωφελούμενων μαθητών Ολοήμερων Δημοτικών Σχολείων	600.000
Πλήθος ωφελούμενων δομών προσχολικής εκπαίδευσης	5.600
Πλήθος ωφελούμενων δομών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	5.400
Επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	42.900
Ώρες προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	2.059.200
Προγράμματα ενημέρωσης γονέων και τοπικής κοινωνίας	34.300
Επισκέψεις μαθητών δημοτικού σχολείου	34.300
Projects μαθητών	18.900

III.4.6. Εκτίμηση Κόστους

6.α Ανάλυση Κόστους

Σύμφωνα με την ανάλυση για την εκτίμηση της τιμής-στόχου των δεικτών εκροών που περιγράφηκε στην προηγούμενη παράγραφο του παρόντος δελτίου, το κόστος της παρέμβασης εκτιμάται ως εξής:

- επιμόρφωση εκπαιδευτικών: 10 € ανά ώρα επιμόρφωσης, ήτοι: € 20.592.000.
- δράσεις ενημέρωσης: € 17.150.000.
- διενέργεια επισκέψεων: € 13.432.000.
- υλοποίηση projects: € 15.120.000
- αναβάθμιση, αναπαραγωγή και διανομή portfolio: € 1.529.000.
- προμήθεια εξοπλισμού: € 7.600.000. Το κόστος αυτό αποτελεί περίπου το 10% του συνολικού προϋπολογισμού της παρούσας παρέμβασης. Σημειώνεται ότι το ποσό αυτό δύναται να αυξηθεί σε περίπτωση μη απορρόφησης του αντίστοιχου ποσού άλλων παρεμβάσεων του ίδιου άξονα, προκειμένου να απορροφηθεί το 10% του προϋπολογισμού του κάθε άξονα που διατίθεται για την παρούσα δράση στο Ε.Π. «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση».
- άλλες συμπληρωματικές δράσεις: τέλος, στο συνολικό προϋπολογισμό της παρέμβασης συνυπολογίζονται 80.000 € για την ανάπτυξη ιστοτόπων και 150.000 € για την αξιολόγηση της εφαρμογής της παρέμβασης.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο συνολικός προϋπολογισμός της παρέμβασης ανέρχεται στα 75. 653.000 €.

6.β Κόστος ανά Στόχο

Πίνακας 2: Εκτίμηση κόστους ανά Στόχο

Περιοχές	Εκτίμηση Κόστους
Περιοχές Αμιγούς Στόχου 1	30.000.000 €
Περιοχές Στατιστικής Σύγκλισης	38.993.000 €
Περιοχές Σταδιακής Εισόδου	6.660.000 €
ΣΥΝΟΛΟ	75.653.000 €

6.γ Ενδεικτικό Κόστος ανά μαθητή

Δεδομένου ότι το κόστος της παρέμβασης του Ολοήμερου Δημοτικού και του Ολοήμερου Νηπιαγωγείου ανέρχεται στα € 75.653.000 και οι επωφελούμενοι μαθητές υπολογίζονται στους περίπου 739.000 συνολικά, το κόστος ανά μαθητή υπολογίζεται στα 102,37 €.

III.5 ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ»

III.5.1. Τίτλος Παρέμβασης

Ενισχυτική Διδασκαλία στη δευτεροβάθμια υποχρεωτική εκπαίδευση (γυμνάσιο)

III.5.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ' ΚΠΣ

Ο θεσμός της Ενισχυτικής Διδασκαλίας εφαρμόζεται στη χώρα μας σύμφωνα με το Π.Δ. 429/91.

Τα προγράμματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΠΕΑΕΚ ξεκίνησαν από το Β' ΚΠΣ (1994-1999). Αρχικά εφαρμόζονταν σε μικρό αριθμό σχολείων και τα παρακολουθούσαν ελάχιστοι μαθητές. Κατά τη σχολική χρονιά 1999-2000, η πιλοτική εφαρμογή του θεσμού εξαπλώθηκε σε περισσότερες σχολικές μονάδες, μέσω της πράξης «Εξάπλωση εφαρμογής πιλοτικών προγραμμάτων Ενισχυτικής Διδασκαλίας» του ΕΠΕΑΕΚ (2000-2006), με Τελικό Δικαιούχο το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), ως συνέχεια προηγούμενων αντίστοιχων πράξεων του ίδιου Τελικού Δικαιούχου.

Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε κατά τη σχολική χρονιά 1999-2000 σε 127 σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας και του πρώτου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ημερήσια και εσπερινά γυμνάσια), ενώ συνολικά συμμετείχαν 11.372 μαθητές. Κατά την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος αναπτύχθηκε σημαντική εμπειρία και τεχνογνωσία η οποία ζητείται να αξιοποιηθεί με την ευρύτερη εφαρμογή του θεσμού.

Για τα επόμενα έτη μέχρι σήμερα ο θεσμός εφαρμόζεται μόνο στα ημερήσια και εσπερινά γυμνάσια της χώρας και χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους. Σημειώνεται ότι η μετέπειτα εφαρμογή του θεσμού δεν αποτελεί επέκταση της πιλοτικής του έκδοσης, αλλά αφορά μόνο στην παρακολούθηση από τους μαθητές του γυμνασίου επιπρόσθετων διδακτικών ωρών στα μαθήματα στα οποία κρίνεται ότι υστερούν (Γλωσσική διδασκαλία (Αρχαία-Νέα), Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία και Ξένες Γλώσσες).

Η συμβολή της παρέμβασης της πιλοτικής εφαρμογής της Ενισχυτικής Διδασκαλίας στην καταπολέμηση της σχολικής διαρροής κρίνεται ως εξαιρετικά θετική, αλλά

περιορισμένης έκτασης αφού αφορά μόνο στις συγκεκριμένες σχολικές μονάδες στις οποίες υλοποιήθηκε πιλοτικά.

III.5.3. Ανάλυση Προτάσεων

Με βάση την αποτίμηση της εφαρμογής της Ενισχυτικής Διδασκαλίας τόσο στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ όσο και κατά την εθνικά χρηματοδοτούμενη εφαρμογή του, συμπεραίνεται ότι ο σχεδιασμός της υλοποίησης της παρέμβασης για τα επόμενα χρόνια θα πρέπει να επικεντρωθεί σε δύο βασικούς στόχους:

1. Στην αξιοποίηση του θεσμού προς την κατεύθυνση της πρόληψης, της διάγνωσης και της καταπολέμησης της σχολικής διαρροής.
2. Στην αξιοποίηση της τεχνογνωσίας που αναπτύχθηκε κατά την πιλοτική εφαρμογή του θεσμού στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους.

Παράλληλα, για την επίτευξη των στόχων αυτών, κατά το σχεδιασμό της παρέμβασης για την Δ' Προγραμματική περίοδο θα πρέπει να εξασφαλιστεί η λειτουργικότητα των ήδη υπαρχόντων δράσεων που χρηματοδοτούνται κατά τα τελευταία έτη από εθνικούς πόρους. Έτσι, κρίνεται ότι θα συμβάλλουν θετικά δράσεις που περιλαμβάνουν παροχή κινήτρων προς τις δομές της σχολικής κοινότητας για την εξασφάλιση της συμβολής τους στην απρόσκοπτη λειτουργία του θεσμού, αλλά και προς τους μαθητές για την εδραίωση της εμπιστοσύνης τους στο θεσμό.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, στην αποτελεσματικότητα της παρέμβασης, κρίνεται ότι θα συμβάλει θετικά ένα πλέγμα δράσεων οι οποίες θα περιλαμβάνουν τα εξής:

Ενσωμάτωση πρόσθετων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στο υπάρχον πλαίσιο της ενισχυτικής διδασκαλίας

Προτείνεται η επέκταση του ενισχυτικού ωραρίου κατά μία ώρα ημερησίως για κάθε τμήμα Ενισχυτικής Διδασκαλίας, με την ενσωμάτωση πρόσθετων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια του υπάρχοντος θεσμού. Οι πρόσθετες δραστηριότητες θα λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις κύριες ώρες Ενισχυτικής Διδασκαλίας και θα είναι προσανατολισμένες προς την κατεύθυνση της υποστήριξης των ομάδων μαθητών που κρίνεται ότι κινδυνεύουν να διαρρεύσουν από την εκπαιδευτική διαδικασία.

Με την ενσωμάτωση των πρόσθετων δραστηριοτήτων στα πλαίσια του θεσμού της Ενισχυτικής Διδασκαλίας θα επιτευχθούν:

- η βελτίωση της ελκυστικότητας του σχολείου
- η ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των μαθητών
- η ανάπτυξη πρωτοβουλιών και ενεργής συμμετοχής των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης
- η ουσιαστικότερη υποστήριξη των μαθητών που παρουσιάζουν δυσκολία στην κατανόηση και εμπέδωση γνώσεων
- η ενίσχυση των συνεκτικών δεσμών ανάμεσα στο μαθητή και τους εκπαιδευτικούς αλλά και τη σχολική κοινότητα γενικότερα
- η έγκυρη και έγκαιρη διάγνωση από μέρους των εκπαιδευτικών των περιπτώσεων των μαθητών που κινδυνεύουν να διαρρεύσουν
- η παροχή κινήτρου για την υποστήριξη του θεσμού από τους εκπαιδευτικούς και τη σχολική κοινότητα εν γένει.

Χρήση μεθοδολογιών και εργαλείων για την έγκαιρη διάγνωση και άμεση καταπολέμηση της σχολικής διαρροής

Η Ενισχυτική Διδασκαλία και ειδικότερα οι προτεινόμενες πρόσθετες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, είναι ένας θεσμός που προσφέρεται για την παροχή εφοδίων και εργαλείων για την εξασφάλιση της ομαλής μετάβασης των μαθητών από την υποχρεωτική στη μη υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Έτσι, η αξιοποίηση του θεσμού προς αυτήν την κατεύθυνση αναμένεται να επιφέρει άμεσα και ουσιαστικά αποτελέσματα για την ουσιαστική πρόληψη και αντιμετώπιση της μαθητικής διαρροής.

Η χρήση νέων μεθοδολογιών και εργαλείων στα πλαίσια των πρόσθετων δραστηριοτήτων της Ενισχυτικής Διδασκαλίας πρέπει να επικεντρωθεί σε δύο κύριες κατευθύνσεις:

- α) ως προς τον έγκαιρο εντοπισμό και την αντιμετώπιση των αδυναμιών και των ιδιαιτεροτήτων των μαθητών και
- β) ως προς την εξασφάλιση της ομαλής μετάβασης των μαθητών από την υποχρεωτική στη μη υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Έτσι, οι προτεινόμενη χρήση μεθοδολογιών και εργαλείων θα πρέπει να περιλαμβάνει ενδεικτικά:

- πρακτικές αξιολόγησης και διάγνωσης των αντιληπτικών και μαθησιακών δυσκολιών των μαθητών
- εξατομικευμένες πρακτικές εκπαιδευτικής στήριξης προς μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.
- χρήση νέων τεχνολογιών και εποπτικών μέσων για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών στο πλαίσιο της κοινωνίας της γνώσης και της πληροφορίας
- περαιτέρω αξιοποίηση των σχολικών εργαστηρίων για την εξοικείωση των μαθητών με τις έννοιες και της εφαρμογές των επιστημών
- εκπαιδευτικές δραστηριότητες πολιτιστικής παιδείας, όπως η εικαστική, θεατρική, μουσική και φυσική αγωγή
- δραστηριότητες ειδικά σχεδιασμένες για «ειδικές» ομάδες μαθητών, όπως μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες ή παλιννοστούντες
- ομαδικές δραστηριότητες για την ανάπτυξη της συμμετοχικότητας, της συλλογικότητας και της δημιουργικότητας των μαθητών
- πρακτικές βιωματικής μάθησης, με διδασκαλία εκτός σχολικής αίθουσας, σε χώρους επικοινωνίας, εμπειρίας και πειραματισμού
- αξιοποίηση των αποτελεσμάτων και υποστήριξη της ενημέρωσης του Συστήματος Παρακολούθησης και Αντιμετώπισης της Σχολικής Διαρροής που προτείνεται στην παρούσα μελέτη ως νέα παρέμβαση (βλ. Δελτίο Προτάσεων III.1).

Πολλές πρόσθετες εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής μέσω της Ενισχυτικής Διδασκαλίας έχουν αναπτυχθεί, χρησιμοποιηθεί και αξιολογηθεί κατά την πιλοτική εφαρμογή του θεσμού στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, μέσω των αντίστοιχων «Σχεδίων Δράσεων» των σχολικών μονάδων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Τα αποτελέσματα των Σχεδίων Δράσεων υπήρξαν εξαιρετικά θετικά σύμφωνα με την απολογιστική αξιολόγηση που εκπόνησε το ΑΠΘ τον Οκτώβριο του 2000, και προτείνεται η μελέτη και η διάθεση και αξιοποίηση της τεχνογνωσίας αυτής κατά την εφαρμογή του θεσμού στην Δ' Προγραμματική Περίοδο.

Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης γονέων και τοπικής κοινότητας

Μεγάλης αναγκαιότητας κρίνεται επίσης η υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των γονέων και της τοπικής κοινωνίας για το ζήτημα της σχολικής διαρροής και τους τρόπους αξιοποίησης του θεσμού της Ενισχυτικής Διδασκαλίας για την αντιμετώπισή της με την ενεργό συμμετοχή όλων.

Οι δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης θα πρέπει να στοχεύουν:

- στη συνειδητοποίηση ότι η σχολική διαρροή και η αντιμετώπισή της είναι ένα ζήτημα που αφορά το σύνολο της κοινωνίας
- στην ενημέρωση για τη σπουδαιότητα της πρόληψης και της έγκαιρης διάγνωσης του φαινομένου της σχολικής διαρροής,
- στην ενημέρωση για τους τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής με την αξιοποίηση του θεσμού της Ενισχυτικής Διδασκαλίας και για τους τρόπους της ενεργούς συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας και των γονέων στο θεσμό
- στη θέσπιση συγκεκριμένων διαδικασιών εμπλοκής των γονέων και της τοπικής κοινωνίας στην εκπαιδευτική διαδικασία για την υποστήριξη των πρόσθετων μαθησιακών δραστηριοτήτων και την τακτική ανταλλαγή απόψεων και προτάσεων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του θεσμού της Ενισχυτικής Διδασκαλίας.

Προμήθεια ή/και αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής.

Η ενέργεια αυτή κρίνεται αναγκαία για την υποστήριξη των πρόσθετων δραστηριοτήτων που προτείνεται να ενσωματωθούν στα πλαίσια του θεσμού της Ενισχυτικής Διδασκαλίας, ενώ κρίνεται ότι θα συμβάλλει στο να γίνει το σχολικό περιβάλλον ελκυστικότερο για τους μαθητές αλλά και για τους εκπαιδευτικούς και τους υπευθύνους της ενισχυτικής διδασκαλίας ώστε να στηριχθεί η απρόσκοπτη λειτουργία του θεσμού από το σύνολο της σχολικής κοινότητας.

Επίσπευση των διαδικασιών διορισμού του προσωπικού.

Κατά την εφαρμογή του θεσμού τα προηγούμενα χρόνια, παρατηρήθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις στη διαδικασία διορισμού και τοποθέτησεων εκπαιδευτικών και στελεχών στα σχολεία και στα τμήματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας, γεγονός που επιδρά αρνητικά στην οργάνωση και ομαλή λειτουργία του θεσμού.

Με την επίτευξη της έγκαιρης τοποθέτησης εκπαιδευτικών και στελεχών, και της έγκαιρης κατανομής των ωρών της Ενισχυτικής Διδασκαλίας στους εκπαιδευτικούς θα αντιμετωπιστούν και άλλες οργανωτικού τύπου αδυναμίες που έχουν παρατηρηθεί στο παρελθόν. Έτσι, θα γίνεται καλύτερη οργάνωση των τμημάτων και ορθότερη κατανομή των μαθητών σε αυτά, ενώ θα εντοπίζονται έγκαιρα τυχόν ελλείψεις σε εκπαιδευτικά και υποστηρικτικά μέσα.

II.5.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας

- στον **Στρατηγικό Στόχο 1** (ΣΣ1): «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης»
- στους **Άξονες Προτεραιότητας 1, 2 και 3** (ΑΠ1, ΑΠ2, ΑΠ3): «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης»
 - στις 8 περιφέρειες του Αμιγούς Στόχου 1 (ΑΠ1),
 - στις 3 περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out) (ΑΠ2) και
 - στις 2 περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Phasing In) (ΑΠ3)
- στους **Ειδικούς Στόχους 1.4, 2.4 και 3.4** (ΕΣ1.4, ΕΣ2.4, ΕΣ3.4): «Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ)» ανά κατηγορία περιφερειών του αντίστοιχου ΑΠ

III.5.5. Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων

5.α Ανάλυση για την εκτίμηση των δεικτών

Η παρούσα παρέμβαση προτείνεται να εφαρμοστεί αρχικά (κατά τη σχολική χρονιά 2008-2009) σε πιλοτική μορφή για 450 περίπου σχολικές μονάδες ενδεικτικά, και στη συνέχεια να ενταχθεί σταδιακά στα πλαίσια της παρέμβασης το σύνολο των γυμνασίων της χώρας.

Στους δείκτες που αναγράφονται στον ακόλουθο πίνακα και αφορούν στο πλήθος μαθητών ή σχολικών μονάδων, η τιμή-στόχος είναι η τελική τιμή της τελευταίας σχολικής χρονιάς (2012-2013), η τιμή δηλαδή που αντιστοιχεί στο σύνολο της χώρας.

Η τιμή-στόχος των προγραμμάτων ενημέρωσης γονέων και τοπικής κοινωνίας είναι αθροιστική για όλες τις σχολικές χρονιές εφαρμογής της παρέμβασης, δηλαδή από τη σχολική χρονιά 2008-2009 έως τη σχολική χρονιά 2012-2013. Συγκεκριμένα έχει εκτιμηθεί η διεξαγωγή ενός (1) προγράμματος ενημέρωσης για κάθε σχολική μονάδα για κάθε σχολική χρονιά.

5.β Συνοπτική Παρουσίαση Δεικτών

Πίνακας 1: Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων παρέμβασης

Περιγραφή Δείκτη	Τιμή-Στόχος
Πλήθος ωφελούμενων μαθητών που συμμετέχουν σε προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας	95.000
Πλήθος ωφελούμενων δομών δευτεροβάθμιας υποχρεωτικής εκπαίδευσης	1.850
Προγράμματα ενημέρωσης γονέων και τοπικής κοινωνίας	5.750

III.5.6. Εκτίμηση Κόστους

6.α Ανάλυση Κόστους

Στα πλαίσια της παρούσας προτεινόμενης παρέμβασης έχει υπολογιστεί το κόστος της αμοιβής των εκπαιδευτικών για τη μία (1) επιπλέον ώρα που αφορά στις προτεινόμενες πρόσθετες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, δεδομένου ότι η αμοιβή των εκπαιδευτικών για το κύριο μέρος της Ενισχυτικής Διδασκαλίας καλύπτεται από εθνικούς πόρους, όπως συμβαίνει κατά τα τελευταία έτη λειτουργίας του θεσμού.

Εναλλακτική πρόταση αποτελεί να μειωθεί ο αριθμός των ωρών του κύριου κορμού της Ενισχυτικής Διδασκαλίας από τρεις (3) σε δύο (2) ώρες ημερησίως ανά τμήμα, με αντίστοιχη αύξηση του αριθμού των ωρών των πρόσθετων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σε δύο (2) ώρες ημερησίως ανά τμήμα, πράγμα που θα επέφερε βέβαια αύξηση του χρηματοδοτούμενου προϋπολογισμού της παρούσας προτεινόμενης παρέμβασης.

Το κόστος της παρέμβασης εκτιμάται αναλυτικά ως εξής:

- αμοιβές εκπαιδευτικών: 19 € ανά πρόσθετη διδακτική ώρα, ήτοι: € 98.325.000.
- δράσεις ενημέρωσης: € 2.875.000.
- προμήθεια εξοπλισμού: € 1.725.000. Για τον υπολογισμό του κόστους αυτού εκτιμήθηκε ένα μοναδιαίο κόστος 300 € για κάθε σχολική μονάδα που συμμετέχει στο πρόγραμμα και για κάθε σχολική χρονιά. Το ποσό που προκύπτει είναι πολύ μικρότερο από το 10% του συνολικού προϋπολογισμού της παρούσας παρέμβασης, και δύναται να αυξηθεί προκειμένου να απορροφηθεί το 10% του προϋπολογισμού του κάθε άξονα που διατίθεται για την παρούσα δράση στο Ε.Π. «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση».
- αξιολόγηση της παρέμβασης: τέλος κοστολογείται η αξιολόγηση της παρέμβασης η οποία προτείνεται να διεξαχθεί σε τρία στάδια, α) μετά την πρώτη, β) μετά την τρίτη και γ) μετά την πέμπτη σχολική χρονιά εφαρμογής της παρέμβασης. Το συνολικό κόστος της αξιολόγησης εκτιμάται περίπου στα 200.000 €.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο συνολικός προϋπολογισμός της παρέμβασης ανέρχεται στα 103.125.000 €.

6.β Κόστος ανά Στόχο

Πίνακας 2: Εκτίμηση κόστους ανά Στόχο

Περιοχές	Εκτίμηση Κόστους
Περιοχές Αμιγούς Στόχου 1	37.989.000 €
Περιοχές Στατιστικής Σύγκλισης	56.619.000 €
Περιοχές Σταδιακής Εισόδου	8.517.000 €
ΣΥΝΟΛΟ	103.125.000 €

6.γ Ενδεικτικό Κόστος ανά μαθητή

Δεδομένου ότι το κόστος της παρέμβασης της Ενισχυτικής Διδασκαλίας ανέρχεται στα 103.125.000 € και οι επωφελούμενοι μαθητές υπολογίζονται στους περίπου 95.000 συνολικά, το κόστος ανά μαθητή υπολογίζεται στα 1.085,53 €.

III.6 ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΣΧΟΛΕΣ ΓΟΝΕΩΝ»

III.6.1. Τίτλος Παρέμβασης

Η παρέμβαση διατηρεί τον τίτλο: «Σχολές Γονέων».

III.6.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ' ΚΠΣ

Ο θεσμός των Σχολών Γονέων, έτσι όπως λειτούργησε μέχρι σήμερα, εστιάστηκε και επικεντρώθηκε στην ενημέρωση και εκπαίδευση των γονέων σε θέματα που αφορούν τη βελτίωση των σχέσεων στο εσωτερικό της οικογένειας καθώς και την σχέση οικογένειας, μαθητή και σχολείου. Πιο αναλυτικά, οι θεματικές ενότητες της παρεχόμενης εκπαίδευσης σχετίζονταν με:

- τη βελτίωση της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια καθώς και των γονέων με το σχολείο,
- την βελτίωση των γνώσεων των γονέων σχετικά με τις ψυχικές, κοινωνικές, πνευματικές και άλλες ανάγκες των,
- την ενθάρρυνση της συμμετοχής των γονέων στις σχολικές δραστηριότητες και της συνεργασίας τους με τους εκπαιδευτικούς των σχολείων,
- τη βελτίωση των γνώσεων των γονέων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση δύσκολων συμπεριφορών των παιδιών τους,
- την απόκτηση ικανοτήτων έτσι ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του νηπιαγωγείου, δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου,
- τη συμβουλευτική υποστήριξη και αγωγή υγείας των οικογενειών των σιγγάνων, μουσουλμάνων, παλιννοστούντων και μεταναστών.

Σε ένα πρώτο επίπεδο θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι οι Σχολές Γονέων συνέβαλλαν θετικά στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής και κατάφεραν να εξασφαλίσουν, σε έναν ικανοποιητικό βαθμό, την εμπιστοσύνη και τη συμμετοχή στις δράσεις τους, γονέων μαθητών και σχολείου. Η θετική όμως αυτή συμβολή κρίνεται ως περιορισμένη, λόγω της μη ύπαρξης στοχευμένων δράσεων ως προς την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής. Με άλλα λόγια, δεν είχε προβλεφθεί και σχεδιαστεί στα πλαίσια της παρεχόμενης εκπαίδευσης και ενημέρωσης, ανεξάρτητη θεματική ενότητα με στόχο την ενημέρωση και αντιμετώπιση του φαινομένου της

σχολικής διαρροής. Αυτό σημαίνει ότι τα όποια θετικά αποτελέσματα, προέκυψαν διαμέσου τις επίτευξης άλλων σχετικών στόχων, που όμως δεν ήταν δυνατόν να αντιμετωπίσουν ριζικά και πολύπλευρα το συγκεκριμένο πρόβλημα.

Αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του θεσμού, σε επίπεδο ποσοτικών χαρακτηριστικών, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, ο αριθμός των επωφελούμενων, γονέων και μαθητών, αν και εμφανίζει συνεχώς αυξητικές τάσεις, δεν υπήρξε ούτε σε αυτή την περίπτωση, αντιπροσωπευτικός του γενικότερου πληθυσμού. Ταυτόχρονα, διαμέσου της υλοποίησης των συγκεκριμένων παρεμβάσεων, δεν επιτεύχθηκε η παροχή κινήτρων, σε γονείς και μαθητές προερχόμενους από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, να αυξήσουν τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες των Σχολών Γονέων.

Αυτό σημαίνει ότι κατά κοινή παραδοχή στις Σχολές Γονέων συμμετέχουν γονείς που είναι ήδη ευαισθητοποιημένοι, ενδιαφέρονται αλλά έχουν και τη δυνατότητα να συμμετάσχουν ενεργά σε θέματα που άπτονται της σχολικής και κοινωνικής δραστηριότητας των παιδιών τους καθώς και την κοινωνική και πνευματική τους ανάπτυξη. Αντίθετα σε γονείς που ανήκουν σε αποκλεισμένες κοινωνικές ομάδες και αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα, τόσο σε επίπεδο επιβίωσης όσο και σε επίπεδο συμμετοχής σε συμβατικές κοινωνικές δραστηριότητες (π.χ., χρήστες ουσιών, μακροχρόνια άνεργοι, θύματα ενδοοικογενειακής βίας, αποφυλακισμένοι, μετανάστες κτλ) και δεν ενδιαφέρονται ή δεν μπορούν να συμμετέχουν σε ανάλογες παρεμβάσεις, δεν έχουν δοθεί μέχρι σήμερα τα κατάλληλα κίνητρα ή ερεθίσματα προκειμένου να ενισχυθεί και να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή τους αυτή.

Στην ανάλυση των προτεινόμενων δράσεων που θα ακολουθήσει η έμφαση θα δοθεί σε παρεμβάσεις, ειδικά σχεδιασμένες για την αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής διαρροής, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να περιοριστούν ή να αφαιρεθούν οι προϋπάρχουσες θεματικές ενότητες. Οι παρακάτω προτάσεις αφορούν στη δημιουργία ανεξάρτητης θεματικής ενότητας εκπαίδευσης και ενημέρωσης, με στόχο τον περιορισμό του αριθμού των μαθητών που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση.

III.6.3. Ανάλυση Προτάσεων

Βάσει της παραπάνω αποτίμησης των δράσεων Συμβουλευτικής Γονέων, αλλά και αυτής που διατυπώθηκε στο παραδοτέο τρία (3) της παρούσας μελέτης, οι προτεινόμενες παρεμβάσεις, αναφορικά με το σχεδιασμό και την λειτουργία των

Σχολών Γονέων, αναπτύσσονται στα παρακάτω τρία επίπεδα, τα οποία αναφέρονται σε τρεις διαφορετικές ομάδες στόχους.

- Το πρώτο επίπεδο αφορά στις δραστηριότητες ευαισθητοποίησης ενημέρωσης και πρόληψης της σχολικής διαρροής διαμέσου της λειτουργίας των Σχολών Γονέων, με στόχο το γενικό πληθυσμό των γονέων και μαθητών. Οι δράσεις αυτές μπορούν να εφαρμοστούν σε όλες τις Περιφέρειες Προτεραιότητας, με κεντρικό στόχο την ενημέρωση σχετικά με την σχολική διαρροή και της συνέπειες της σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, καθώς και τους τρόπους εμπλοκής των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί με την ενίσχυση και ενθάρρυνση της ενεργής συμμετοχής των γονέων στα σχολικά δρώμενα, διαμέσου της υλοποίησης δράσεων διασύνδεσης σχολείου, μαθητή, οικογένειας και κοινότητας. Αποτέλεσμα αυτών των παρεμβάσεων αναμένεται να είναι αφενός η δημιουργία συνεκτικών δεσμών μεταξύ σχολείου, οικογένειας και μαθητή, ώστε να ευνοείται και να ενισχύεται η παραμονή αυτού στο σχολικό χώρο και ολοκλήρωση της υποχρεωτικής του φοίτησης, και αφετέρου η δημιουργία σχέσεων συνεργασίας και εμπιστοσύνης αυτών, απαραίτητες για την αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής διαρροής.
- Το δεύτερο επίπεδο αφορά στις παρεμβάσεις στήριξης και ενδυνάμωσης των μαθητών και οικογενειών, που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπου διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο διαρροής από την υποχρεωτική εκπαίδευση. Οι δραστηριότητες των Σχολών Γονέων σε αυτό το επίπεδο μπορούν να διαφοροποιούνται ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες των συγκεκριμένων κάθε φορά πληθυσμών, και ως εκ τούτου το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων, που υλοποιούνται από τις Σχολές Γονέων, είναι δυνατόν να μεταβάλλεται και να αναδιαμορφώνεται ανάλογα τα γενικότερα κοινωνικά και εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των Περιφερειών Προτεραιότητας που λαμβάνουν χώρο οι εκάστοτε παρεμβάσεις. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι σε περιοχές με έντονα κοινωνικά προβλήματα, ή διαμονής δίγλωσσων πληθυσμών (μετανάστες, Ρομά, Μουσουλμανόφωνων, κ.τλ.) το περιεχόμενο και η μορφή των παρεμβάσεων που θα πραγματοποιηθούν από τις Σχολές Γονέων θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των πληθυσμών αυτών, και να υιοθετηθούν τις κατάλληλες για κάθε περίπτωση

μορφές προσέγγισης και μεταχείρισης. Σε κάθε περίπτωση οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να υλοποιούνται σε συνέργια με τις δράσεις διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (βλ. προτεινόμενη παρέμβαση III.3).

Στο επίπεδο αυτό, οι δράσεις θα πρέπει να εστιαστούν στον τρόπο που οι γονείς θα μπορέσουν να ενδυναμώσουν και να υποστηρίξουν την εκπαιδευτική επίδοση του μαθητή προκειμένου να βελτιώσει τη σχολική του απόδοση αλλά και να ενισχύσουν την παραμονή του στο σχολικό χώρο και να τον βοηθήσουν ώστε να μπορέσει να ενσωματωθεί ομαλά στο σχολικό περιβάλλον, να αποδεχτεί τους κανόνες και τα όρια που διέπουν την λειτουργία του και να αναπτύξει υγιείς κοινωνικές σχέσεις στο εσωτερικό της σχολικής κοινότητας. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι για την επίτευξη του συγκεκριμένου αυτού στόχου, στις ειδικές αυτές ομάδες πληθυσμού, οι προτεινόμενες παρεμβάσεις θα πρέπει να στοχεύουν στην μεταβολή στάσεων και αντιλήψεων των πληθυσμών αυτών αναφορικά με την αξία και την αναγκαιότητα ολοκλήρωσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

- Το τρίτο επίπεδο το οποίο καλούνται να συμπεριλάβουν στις δραστηριότητες τους, οι προτεινόμενες παρεμβάσεις της Συμβουλευτικής Γονέων, είναι εκείνο της υποστήριξης και ενθάρρυνσης των μαθητών που διέρρησαν από την εκπαίδευση να επιστρέψουν σε αυτή, προκειμένου να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική τους φοίτηση. Στο σημείο αυτό, ένας πρώτος στόχος είναι η συνέχιση της συμμετοχής των γονέων, των οποίων τα παιδιά έχουν διαρρεύσει, στις δραστηριότητες των Σχολών Γονέων ώστε να μπορέσουν με την κατάλληλη υποστήριξη, πληροφόρηση, και παροχή γνωστικών εφοδίων, να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά προς την επιστροφή και παραμονή του διαρρέοντα μαθητή στην εκπαίδευση.

Η υλοποίηση των δράσεων που αναφέρονται παραπάνω θα πρέπει να γίνεται με τον συντονισμό του Υπεύθυνου Συμβουλευτικής κάθε σχολικής μονάδας ή σε κάθε περίπτωση να γίνεται σε συνεργασία με τον Υπεύθυνο Συμβουλευτικής.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει για μία ακόμα φορά να διευκρινίσουμε ότι οι παραπάνω προτάσεις δράσεων, αναφέρονται σε ένα ανεξάρτητο τμήμα της εκπαίδευσης και ενημέρωσης των γονέων, οι οποίες αν και είναι δυνατόν να ενισχυθούν από δράσεις που σχετίζονται με άλλα προϋπάρχοντα θεματικά πεδία, διατηρούν την αυτονομία τους ως προς τους στόχους και τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Τέλος, σημαντικά θεωρούνται δύο ακόμα σημεία στα οποία θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα, προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα:

- Το πρώτο σχετίζεται με τον αριθμό των επωφελούμενων γονέων και μαθητών, που θα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικός, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, του γενικότερου πληθυσμού γονέων και μαθητών. Αυτό σημαίνει ότι στις ήδη υπάρχουσες και λειτουργούσες Σχολές Γονέων θα πρέπει να προστεθούν και νέες, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση αλλά και κίνητρα για την συμμετοχή σε αυτές ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές κατηγορίες.
- Το δεύτερο σημείο αφορά στην ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης καθώς και τα απαραίτητα επιστημονικά και γνωστικά προσόντα των ατόμων που καλούνται να διδάξουν στις σχολές αυτές. Πιο αναλυτικά, ο σχεδιασμός ξεχωριστής και ανεξάρτητης θεματικής ενότητας με θέμα την αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής, συνεπάγεται την αξιοποίηση ή την εκπαίδευση εξειδικευμένων εκπαιδευτών. Οι εκπαιδευτές αυτοί πρέπει, όχι μόνο να γνωρίζουν σε βάθος τα θέματα που συνδέονται με το φαινόμενο της σχολικής διαρροής, αλλά και να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν ανάλογα επιστημονικά εργαλεία ώστε να προσεγγίσουν με επιτυχία και ευαισθησία τα μέλη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, που καλούνται να συμμετέχουν στις Σχολές Γονέων, και να μεταφέρουν σε αυτά στοιχεία και εργαλεία σύγχρονης τεχνολογίας προκειμένου να ενδυναμώσουν και να υποστηρίξουν αποτελεσματικά την σχολική επίδοση των παιδιών τους, με τελικό στόχο την διασφάλιση της παραμονής τους στο σχολικό χώρο.

III.6.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας

Στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» (Προγραμματική Περίοδος 2007-2013) οι Σχολές Γονέων δύναται να ενταχθούν στους Άξονες Προτεραιότητας 7 (Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης στις 8 Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1), 8 (Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης στις 3 Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out)) και 9 (Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Phasing In)), καθώς μία από τις

βασικές προτεραιότητες των αξόνων αυτών αποτελεί η περαιτέρω μείωση της σχολικής διαρροής και αποτυχίας, αποτρέποντας φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού, ιδίως ατόμων ευαίσθητων οικονομικά και κοινωνικά ομάδων πληθυσμού.

III.6.5. Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων

III.6.5.α Ανάλυση για την εκτίμηση των δεικτών

Κατά την εκπαιδευτική περίοδο 2005-2008 λειτουργούν 54 Σχολές Γονέων σε όλους τους Νομούς της χώρας (1 Σχολή Γονέων σε κάθε Νομό, με εξαίρεση τον Νομό Αττικής όπου λειτουργούν 4), όπου προβλέπεται να υλοποιηθούν 1.860 τμήματα, 20 ατόμων και διάρκειας 40 ωρών το καθένα (σύμφωνα με το εγκεκριμένο Τεχνικό Δελτίο Έργου).

Κατά την περίοδο 2008-2013 προτείνεται **ο αριθμός των Σχολών Γονέων να διατηρηθεί στις 54**, δεδομένου ότι η γεωγραφική τους κατανομή καλύπτει ικανοποιητικά το σύνολο της χώρας. Προτείνεται, ωστόσο, **η αύξηση των τμημάτων** προκειμένου να επιμορφωθούν ακόμη περισσότεροι γονείς. Άλλωστε, ο θεσμός των Σχολών Γονέων απευθύνεται σε κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη και επομένως κρίνεται σκόπιμο να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την ικανοποίηση της συμμετοχής και αυτής της ομάδας-στόχου. Διευκρινίζεται ότι το μέγεθος του κάθε τμήματος (20 συμμετέχοντες) καθώς και η διάρκειά του (40 ώρες το καθένα) προτείνεται να διατηρηθούν ως έχουν.

Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να αναφερθεί ότι, προκειμένου για την αύξηση των συμμετεχόντων (γονέων, κηδεμόνων ή/και κάθε ενδιαφερόμενου πολίτη) στις Σχολές Γονέων προτείνεται η δράση να υποστηριχθεί και από ενέργειες προβολής ή ακόμη και από την παροχή κινήτρων σε αυτούς.

III.6.5.β Συνοπτική Παρουσίαση Δεικτών

Πίνακας III.6.1: Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων παρέμβασης

Περιγραφή Δείκτη	Τιμή - Στόχος
Σχολές Γονέων που λειτουργούν	54*
Τμήματα που υλοποιούνται	700 τμήματα ετησίως * 5 έτη = 3.500
Συμμετέχοντες που επιμορφώνονται	700 τμήματα ετησίως* 20 συμμετέχοντες * 5 έτη = 70.000
Σύνολο Ωφελομένων Μαθητών	100.000

* Πηγή ορισμού: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΕΠΕΑΕΚ

III.6.6. Εκτίμηση Κόστους

III.6.6.α Ανάλυση Κόστους

Προκειμένου για την ανάλυση του κόστους της συγκεκριμένης ενέργειας λαμβάνονται υπόψη:

- ο αριθμός των Σχολών Γονέων που προτείνεται να εξακολουθήσουν να λειτουργούν στη χώρα (54 Σχολές Γονέων),
- ο αριθμός των τμημάτων που προτείνεται να υλοποιηθούν (700 τμήματα ετησίως),
- ο αριθμός των εκπαιδευτικών που θα διδάξουν στις Σχολές Γονέων,
- το κόστος λειτουργίας μιας Σχολής Γονέων,
- το κόστος υλοποίησης ενός τμήματος,
- η αμοιβή των εκπαιδευτικών που θα διδάξουν,
- το κόστος για τη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού που θα διδαχθεί στις Σχολές Γονέων,
- το κόστος των ενεργειών προβολής της δράσης.

Με βάση τα στοιχεία αυτά, και στηριζόμενοι στα οικονομικά στοιχεία της μέχρι σήμερα λειτουργίας των Σχολών Γονέων, το κόστος υλοποίησης των επιμορφωτικών αυτών προγραμμάτων, για ένα σχολικό έτος ανέρχεται στα € 1.500.000,00. Για τα 5 έτη το κόστος υλοποίησης ανέρχεται στα € 7.500.000,00

III.6.6.β Κόστος ανά Στόχο

Πίνακας III.6.2: Εκτίμηση κόστους ανά Στόχο

Περιοχές	Εκτίμηση Κόστους
Περιοχές Αμιγούς Στόχου 1	3.447.640,00
Περιοχές Στατιστικής Σύγκλισης	3.377.581,00
Περιοχές Σταδιακής Εισόδου	674.779,00
ΣΥΝΟΛΟ	7.500.000,00

III.6.6.γ Ενδεικτικό Κόστος ανά μαθητή

Δεδομένου ότι το κόστος λειτουργίας των Σχολών Γονέων ανέρχεται στα € 7.500.000,00 και οι επωφελούμενοι μαθητές υπολογίζονται στους 100.000, το κόστος ανά μαθητή υπολογίζεται στα € 75,00.

III.7 ΔΕΛΤΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: «ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ»

III.7.1. Τίτλος Παρέμβασης

Η παρέμβαση έχει τον τίτλο: «Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής».

Διευκρινίζεται ότι, οι δράσεις αυτές αφορούν μόνο την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής και είναι ανεξάρτητες από τις επιμορφώσεις που στόχο έχουν την ενίσχυση και βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου γενικότερα. Επίσης, οι προτεινόμενες επιμορφώσεις υπάρχουν ανεξάρτητα από τις επιμορφώσεις εκπαιδευτικών που εντάσσονται στις επιμέρους παρεμβάσεις, και οι οποίες περιγράφονται στα υπόλοιπα κεφάλαια του συγκεκριμένου παραδοτέου.

III.7.2. Αποτίμηση Δράσεων Γ' ΚΠΣ

Στο τρίτο παραδοτέο της παρούσας μελέτης παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν τα Έργα που εντάσσονται κάτω από τις Ενέργειες για την Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών και αξιολογήθηκαν τόσο οι θετικές επιπτώσεις αυτών ως προς την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής όσο και οι αδυναμίες τους.

Μια πρώτη γενική διαπίστωση, η οποία αφορά στο σύνολο σχεδόν των παρεμβάσεων αυτών, είναι **ο μη στοχοποιημένος, ως προς την αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής, σχεδιασμός τους**. Με άλλα λόγια, δεν αποτελούσε κύριο στόχο των έργων αυτών η αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής.

Η όποια θετική συμβολή των παρεμβάσεων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ συνδέεται με την επίτευξη άλλων στόχων, η επίδραση των οποίων σχετίζεται με την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής. Δεν εφαρμόστηκαν δηλαδή προγράμματα επιμόρφωσης με στόχο την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος, ούτε και δράσεις επιμόρφωσης σχεδιασμένες βάση των ιδιαίτερων αναγκών και χαρακτηριστικών συγκεκριμένων μαθητικών πληθυσμών. Βέβαια, υπήρξαν θεματικές ενότητες, η αξιοποίηση του περιεχομένου των οποίων θα

μπορούσε να συμβάλλει στην αντιμετώπιση του υπό εξέταση προβλήματος, όπως για παράδειγμα οι ενότητες που διδάχθηκαν στο πλαίσιο των «Ταχύρυθμων Επιμορφωτικών Προγραμμάτων για τη Διαχείριση Προβλημάτων Σχολικής Τάξης».

Το δεύτερο σημείο που πρέπει να επισημανθεί **αφορά στον περιορισμένο αριθμό των επωφελούμενων, εκπαιδευτικών και μαθητών, των παρεμβάσεων αυτών**. Παρόλο που ο στόχος του ΕΠΕΑΕΚ II ήταν η επιμόρφωση του συνόλου των εκπαιδευτικών, ωστόσο δεν υπήρχε, για παράδειγμα, σαφής ποσοτικός στόχος επωφελούμενων εκπαιδευτικών που θα αποκτούσαν γνώσεις ικανές να αξιοποιηθούν για την αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής.

III.7.3. Ανάλυση Προτάσεων

Οι έντονες μεταβολές που πραγματοποιούνται σε πολλαπλά επίπεδα της σύγχρονης κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής, σε συνδυασμό με τη ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη και εξέλιξη καθιστούν αναγκαία την διαρκή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Η επιμόρφωση αυτή θα πρέπει να αφορά όχι μόνο σε θέματα σχετικά με τα γνωστικά τους αντικείμενα και την βελτίωση των εκπαιδευτικών τους επιδόσεων, αλλά και με τους τρόπους και τα μέσα με τα οποία οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής.

Στο παραδοτέο 3 της παρούσας μελέτης, έχει αναλυθεί ο καθοριστικός ρόλος που διαδραματίζει ο εκπαιδευτικός στην προσπάθεια αυτή, δεδομένου ότι μετά την οικογένεια, και κάποιες φορές περισσότερο από αυτή, είναι εκείνος που έχει την πιο άμεση σχέση με τον μαθητή και την σχολική του επίδοση.

Για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητο να εξακολουθήσουν να σχεδιάζονται και να εφαρμόζονται παρεμβάσεις επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών. Θα πρέπει, επιπροσθέτως να προβλεφθεί η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θεματικές ενότητες που να στοχεύουν στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής, υπό το πρίσμα ενός εκπαιδευτικού και κοινωνικού φαινομένου που χρήζει συγκεκριμένης στοχοποιημένης αντιμετώπισης. Οι παρεμβάσεις αυτές είναι δυνατόν να λειτουργήσουν επικουρικά σε σχέση με άλλους εκπαιδευτικούς στόχους αλλά δεν θα πρέπει να συγχέονται ή να προσδιορίζονται από αυτούς.

Κρίσιμο στοιχείο για την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων αυτών αποτελεί ο αριθμός των εκπαιδευτικών που θα επιμορφωθούν, ο οποίος θα πρέπει να βρίσκεται σε αντιστοιχία τόσο με το συνολικό πληθυσμό των εκπαιδευτικών όσο και σε αντιστοιχία με τις πραγματικές ανάγκες συγκεκριμένων περιοχών εκπαιδευτικής

προτεραιότητας. Θα πρέπει, δηλαδή, ο νέος στόχος να διαμορφωθεί και στη βάση γεωγραφικών κριτηρίων, τα οποία υπαγορεύονται από τη χαρτογραφική αποτύπωση της σχολικής διαρροής στον Ελλαδικό Χώρο σύμφωνα με τον δείκτη ΣΔε (βλ. Β' Παραδοτέο). Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι, οι διάφορες δράσεις επιμόρφωσης εκπαιδευτικών που πραγματοποιούνται στα πλαίσια άλλων παρεμβάσεων, και αφορούν διαφορετικές θεματικές ενότητες, δεν θα πρέπει να συγχέονται και να επηρεάζονται ποσοτικά ή/ και ποιοτικά από τις προτεινόμενες παρεμβάσεις.

Αναφορικά με το περιεχόμενο των παρεμβάσεων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών θα μπορούσε να κατηγοριοποιηθεί σε τρία επίπεδα, σε σχέση με τους επιμέρους στόχους:

- Το πρώτο επίπεδο είναι εκείνο της **ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών σχετικά με το φαινόμενο της σχολικής διαρροής, τους παράγοντες που συμβάλουν στην απόφαση του μαθητή να εγκαταλείψει το σχολείο καθώς και τις ιδιαίτερες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά αυτού**. Ταυτόχρονα οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει μέσω των δράσεων αυτών να συνειδητοποιήσουν τις ευθύνες της σχολικής κοινότητας και των ίδιων σχετικά με το πρόβλημα αυτό αλλά και τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να συνεργαστούν με τους γονείς αλλά και την ευρύτερη κοινότητα για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι σε θέση να συνεργαστούν αρμονικά με τους γονείς των μαθητών και ιδίως με εκείνους των οποίων τα παιδιά εμφανίζουν μεγαλύτερες πιθανότητες να εγκαταλείψουν το σχολείο, ενθαρρύνοντας την εμπλοκή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία και δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες στο εσωτερικό της σχολικής κοινότητας για να είναι εφικτή η συνεργασία και εμπλοκή αυτή.
- Το δεύτερο επίπεδο σχετίζεται με τα **εφόδια που καλούνται να λάβουν οι εκπαιδευτικοί για να δημιουργήσουν ισχυρούς συνεκτικούς δεσμούς μεταξύ αυτών και των μαθητών**. Δεσμών και σχέσεων εμπιστοσύνης τέτοιων ώστε να είναι σε θέση να ενθαρρύνουν την παραμονή στη υποχρεωτική εκπαίδευση και των μαθητών στο σύνολο τους αλλά εστιάζοντας κυρίως σε εκείνους που απειλούνται με σχολική διαρροή. Η βελτίωση της σχολικής επίδοσης των μαθητών και η αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας βαραίνει σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό και τους εκπαιδευτικούς, για το λόγο αυτό και μέσω των παρεμβάσεων επιμόρφωσης θα πρέπει να δοθεί έμφαση και στους τρόπους με τους οποίους οι

εκπαιδευτικοί θα μπορέσουν να βελτιώσουν τις εκπαιδευτικές τους ικανότητες και να βοηθήσουν εξατομικευμένα τους μαθητές που παρουσιάζουν εκπαιδευτικές αδυναμίες ικανές να τους θέσουν εκτός εκπαιδευτικού συστήματος.

- Το τρίτο επίπεδο αφορά **τα μέσα και εργαλεία που θα είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί για την επίτευξη των παραπάνω στόχων**. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να εφοδιαστούν με συγκεκριμένα γνωστικά και επιστημονικά εφόδια και τεχνικές αναγνώρισης των αναγκών και χαρακτηριστικών των μαθητών που εμφανίζουν πιθανότητες σχολικής διαρροής καθώς και ανάλογα μέσα για την αντιμετώπιση και ικανοποίηση των εκπαιδευτικών αυτών αναγκών. Τα γνωστικά όμως αυτά μέσα και εργαλεία δεν αφορούν μόνο την εκπαιδευτική δραστηριότητα των εκπαιδευτικών αλλά θα πρέπει να αφορούν και τους τρόπους προσέγγισης και ψυχοκοινωνικής στήριξης των ευάλωτων μαθητών και των οικογενειών τους.

Θα πρέπει στο σημείο να τονιστεί ότι η επιμόρφωση που καλούνται να λάβουν οι εκπαιδευτικοί, εκτός από τις γενικές κατευθύνσεις που αφορούν και το σύνολο των μαθητών-στόχων, θα πρέπει, ανάλογα με τις αναγνωρισμένες ανάγκες και ιδιαιτερότητες των μαθητών των περιοχών και σχολικών κοινοτήτων που καλούνται να διδάξουν, να εφοδιαστούν και με εξειδικευμένα εργαλεία και γνωστικά – επιστημονικά εφόδια που να ανταποκρίνονται στα χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων μαθητικών πληθυσμών.

III.7.4. Ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας

Στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» (Προγραμματική Περίοδος 2007-2013) η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών εντάσσεται στους Άξονες Προτεραιότητας 1 (Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος στις 8 Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου 1), 2 (Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος στις 3 Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out)) και 3 (Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Phasing In)), καθώς στους άξονες αυτούς προβλέπεται η υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων εκπαιδευτικών.

III.7.5. Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων

III.7.5.α Ανάλυση για την εκτίμηση των δεικτών

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, βασικός στόχος αποτελεί η συμμετοχή του συνόλου των εκπαιδευτικών στα προγράμματα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής. Ωστόσο, κρίνεται σκόπιμο να προσδιορισθεί ένας συγκεκριμένος αριθμός εκπαιδευτικών που θα εκπαιδευτούν στην αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής. Δεδομένου ότι για πρώτη φορά προτείνεται η προσδιορισμός ενός τέτοιου ποσοστού, η εκπαίδευση του **50% του πληθυσμού των εκπαιδευτικών της Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης** θεωρείται ένας φιλόδοξος και συνάμα πραγματοποιησιμός στόχος.

Επιπρόσθετα, προτείνεται η εκπαίδευση του συνόλου του πληθυσμού των εκπαιδευτικών της Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης εκείνων των σχολείων που γεωγραφικά ανήκουν στις υψηλής προτεραιότητας περιφέρειες αναφορικά με το πρόβλημα της σχολικής διαρροής. Σύμφωνα με τη χαρτογραφική αποτύπωση της Σχολικής Διαρροής στον Ελλαδικό Χώρο, με βάση τον δείκτη ΣΔε, οι περιφέρειες αυτές είναι οι εξής τέσσερις (4): Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Ιόνιοι Νήσοι, Στερεά Ελλάδα και Βόρειο Αιγαίο.

Συνολικά, προτείνεται η επιμόρφωση 68.000 εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής.

Δεδομένου ότι προτείνεται η ένταξη μιας νέας πράξης, προτείνεται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής να έχει τη μορφή ταχύρυθμων προγραμμάτων επιμόρφωσης. Το στοιχείο αυτό είναι χρήσιμο προκειμένου για τον προσδιορισμό του κόστους της πράξης αυτής, ο οποίος αναλύεται στην αμέσως επόμενη ενότητα.

III.7.5.β Συνοπτική Παρουσίαση Δεικτών

Υπολογίζεται ότι το διδακτικό προσωπικό της δημόσιας Α/βάθμιας (δημοτικά μόνο) και Β/βαθμιας εκπαίδευσης ολόκληρης της χώρας είναι ίσο με 113.786, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το σχολικό έτος 2005-2006 (βλ. ΕΠ της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013). Στόχος του προγράμματος είναι να εκπαιδευτούν τουλάχιστον ο μισός πληθυσμός (50%), ήτοι 56.893. Επίσης, το διδακτικό προσωπικό της Α/βάθμιας και Β/βαθμιας εκπαίδευσης των περιοχών υψηλής προτεραιότητας σε ότι

αφορά το πρόβλημα της σχολικής διαρροής ανέρχεται σε 21.446. Στόχος του προγράμματος είναι να εκπαιδευτεί το σύνολο του πληθυσμού αυτού, ήτοι 21.446. Επομένως, το σύνολο των εκπαιδευτικών που θα εκπαιδευτούν, σε περίοδο 5 ετών, ανέρχεται σε 68.000.

Επίσης, αναφέρεται ότι σε κάθε ταχύρρυθμο επιμορφωτικό πρόγραμμα δύναται να συμμετάσχουν συνολικά 20 εκπαιδευτικοί. Επομένως, ο αριθμός των προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών ανέρχεται στα 3.380 προγράμματα, 24 ωρών το καθένα.

Ως έμμεσα επωφελούμενοι θεωρείται το σύνολο της μαθητικής κοινότητας της χώρας. Τα στοιχεία αυτά φαίνονται καλύτερα στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας III.7.1: Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων παρέμβασης

Περιγραφή Δείκτη	Τιμή - Στόχος
Αριθμός Προγραμμάτων Ταχύρρυθμης Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών	3.380
Αριθμός Επιμορφούμενων Εκπαιδευτικών Α/βάθμιας Εκπαίδευσης	32.885
Αριθμός Επιμορφούμενων Εκπαιδευτικών Β/βάθμιας Εκπαίδευσης	35.115
Συνολικός Αριθμός Επιμορφούμενων Εκπαιδευτικών	68.000
Αριθμός Ωφελούμενων Μαθητών Α/βάθμιας Εκπαίδευσης	596.900
Αριθμός Ωφελούμενων Μαθητών Β/βάθμιας Εκπαίδευσης	537.100
Συνολικός Αριθμός Ωφελούμενων Μαθητών	1.134.000

III.7.6. Εκτίμηση Κόστους

III.7.6.α Ανάλυση Κόστους

Προκειμένου για την ανάλυση του κόστους της συγκεκριμένης ενέργειας λαμβάνονται υπόψη:

- ο αριθμός των ταχύρρυθμων προγραμμάτων επιμόρφωσης που θα υλοποιηθούν,
- ο αριθμός των εκπαιδευτικών που θα συμμετάσχουν σε κάθε ταχύρρυθμο πρόγραμμα,
- ο αριθμός των εκπαιδευτικών που θα εκπαιδευτούν ανά γεωγραφική περιφέρεια, προκειμένου να προκύψει το κόστος ανά κατηγορία περιφερειών,
- το κόστος για τη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού που θα διδαχθεί στα επιμορφωτικά προγράμματα,
- το κόστος υλοποίησης ενός επιμορφωτικού προγράμματος.

Με βάση τα στοιχεία αυτά, το κόστος υλοποίησης των επιμορφωτικών αυτών προγραμμάτων, για ένα σχολικό έτος ανέρχεται στα € 16.224.000,00.

III.7.6.β Κόστος ανά Στόχο

Πίνακας III.7.2: Εκτίμηση κόστους ανά Στόχο

Περιοχές	Εκτίμηση Κόστους
Περιοχές Αμιγούς Στόχου 1	9.726.960,00
Περιοχές Στατιστικής Σύγκλισης	3.626.160,00
Περιοχές Σταδιακής Εισόδου	2.870.880,00
ΣΥΝΟΛΟ	16.224.000,00

III.7.6.γ Ενδεικτικό Κόστος ανά μαθητή

Δεδομένου ότι το κόστος των επιμορφωτικών προγραμμάτων ανέρχεται στα € 16.224.000,00 και οι επωφελούμενοι μαθητές υπολογίζονται στους 1.134.000, το κόστος ανά μαθητή υπολογίζεται στα € 14,30.